

ТАНГОТО НА ЖИВОТА

СМАРАГДОВА РАПСОДИЯ

Емил Лазаров

Издателски център ШАЛОМ

София 2013

ЕМИЛ ЛАЗАРОВ
ТАНГОТО НА ЖИВОТА
СМАРАГДОВА РАПСОДИЯ

chitanka.info

Емил Лазаров е завършил специалност кибернетика в Чехия. Живее и работи в Прага. Написал е книгите „Сто капки“ — виртуална импресия, „Тогава и Сега“ — холограмиада. Пише сценарии и прави постановки в студентски театри на малките форми в Бърно. Режирил е няколко мултимедийни проекта — „Да бъде музика“- Берлин, „Небесни сфери“ „Настъплението на киборгите“ — НДК София, и др.

Съавтор е на книгата „Компютри и музика“.

Смарагдовата рапсодия „Тангото на живота“ е книга за мечтите, отчаянието, надеждите, любовта, за изгрева на слънцето. Животът като танго. Стъпки, които неизменно следваме, ритъм, който се повтаря, страст, изгаряне, всеотдайност, предателства. Музиката на четиридесетте години от миналия век — тангото, преминало от гетото до изпепеляващото слънце на Аржентина. Блусът и забранената музика на шейсетте в мрака на социализма. Интернетните музикални картини във виртуалното сияние на днешния ден. Една музикална рапсодия със свободна структура на настроения и стилове. Животът като епос за двама, които искат да оцелеят в трудните за всяка една епоха условия. Драмите на героите през погледа на рапсод разказвач. Смарагдовото сияние на мечтите. Смарагдова рапсодия в темпото на тангото, с тъжния привкус на блуса, в безкомпромисния ритъм на рока, изпълнена чрез класическия инструментариум на новата музика.

... във всеки етап на историята винаги си имаше някои „те“. Не искаше да бъде от някои „те“. Една изсвирена нота има стойността на много други безсмислени неща, които човек прави. Да си изтананикаш даже и една мелодийка, е по-стойностно от стотици ежедневни и на пръв поглед важни неща...

... Останах сам на върха. Искам да видя как ще изгрее утре слънцето...

СМАРАГД И РУБИН

— Oooo,
маримаскумбаларискумбаларириуриучикчириануриюрюмам-
бо!

Момиченцето сериозно и внимателно броеше и посочваше с показалеца куклата си и себе си, явно със съзнанието, че подготвя кой да започне следващата игра. Куклата беше издокарана в розова рокличка и се беше разположила на пейката, а момиченцето — също кукличка — беше и то в розова рокличка и слънчеви очила със зелено-сини рамки.

На съседната пейка си почиваше възрастен мъж, който с усмивка следеше играта на детето. Нямаше бастун, косата му беше гъста, къдрава и снежнобяла, очите му бяха усмихнати и грейнали от щастие, а шлиферът му беше по отдавна отминала мода. Връзката на врата му и старичкият му костюм подсказваха не дотам добро финансово положение и лошо „дрескод“ ориентиране в днешното бързо и доста топло време. В ръката си държеше малко куфарче — калъф, целият издраскан и стар.

— Непротивоконституцииснователствувайте! — премяташе пръста си в такт със сричките между куклата и момиченцето, като накрая шеговито и наужким заплашително го забави, за да посочи момиченцето.

— Ти гониш! — широко се усмихна на момиченцето и посочи куклата.

— Само не знам как ще бяга тя! — опита да се пошегува възрастният човек.

— Защо не се върнеш в гроба? — го гледаше внимателно момиченцето, после повдигна очилата с жест на упорита млада госпожица и непринудено му се изплези.

— Ееех, много грубо... — като че ли наистина се обиди старецът. — Езикът ти е син! От какво ти е син езикът?

— Ха-ха-ха, уплаши ли се? От бонбон! Ям само бонбони и шоколад! Как излезе от ковчега? — смееше се с пълен глас детето.

Червена коса, големи зелено-сини очи, скулесто красиво лице и малки пръстчета, лакирани със зелено-син лак. „Още няколко години и ще стане красива жена“ — си мислеше възрастният и каза:

— Не съм излизал от ковчега, избягах от урната.

— А какво носиш, това урната ли е?

Старецът погледна замислено кутията пред себе си:

— Не, това е бандонеон.

— Банда от неон?? Какво??

Дядото прихна да се смее.

— Бандонеон, това е музикален инструмент, знаеш ли? Като акордеон, ама целият с копчета!

— Ти можеш ли да свириш? Какво е акордеон?

— Мога — каза старецът.

Не се сърдеше на момиченцето, то нямаше и как да знае, че бандонеонът му е тръгнал от Германия и Полша към Аржентина, през почти цяла Европа и че навсякъде по света Оскар беше известен изпълнител на танго.

Момиченцето се замисли.

— Нямах много зъби!

— И ти нямах — усмихна се неспринудено Оскар.

Когато момиченцето се усмихваше, си личеше, че точно отпред ѝ липсват предните зъби (зъбите с номера 1 и 2 и отляво, и отдясно, които сега ги няма, после ще пораснат, хубави и бели, големи и красиви. Ще украсяват ослепителната усмивка на бъдещата жена. После ще имат кариеси, пломби, а накрая ще се заменят с имплантанти или с чене, като моето), въздъхна мислено Оскар и опипа с език керамиката в устата си.

— Много си нахитрял — отново показа синия си език момиченцето и в очите му заиграха лукави пламъчета. — Ама на мен ще ми пораснат, а на тебе вече не! — победоносно се ухили детето и внимателно следеше каква ли ще е следващата реплика на стареца.

— Така е, ама и на теб после ще ти паднат... Как се казваш?

— Оксана, а ти?

— Оскар.

— Ти не си ли филмова награда?

— Не съм, нали избягах от гроба, не помниш ли? Аз съм Оскар Рубинщайн.

— Да не ми се сърдиш?
— Не, ама много беше нахално, ти нахална ли си?
— Аз съм принцесата на мама и тате.
— Принцеса Оксана?
— Да, това съм аз. Принцеса съм.
— Със синия език и без зъби?
— Да, аз съм Оксана — Смарагдовата принцеса на Смарагдовите хора!
— Сега пък и на Смарагдовите хора, кои са те? Къде са? — зачуди се старецът.
— Ей там зад скалите, на края на плажа.
— Чак там?! Никога не съм бил толкова далече. Аз така, от време на време ходя по плажа, ама чак зад скалите никога не съм бил.
— Целият живот?
— Целият.
— Е-е-е-е, виждаш ли, аз съм още малка, ама си ходя там постоянно. Ей, дядо, ще ти кажа една тайна.
— Благодаря ти за доверието, казвай...
Момиченцето се приближи към дядото, сложи ръка пред устата си, огледа се наоколо, да не би да има някой и пошепна на дядото:
— Аз даже живея при Смарагдовите хора.
— Ами разбира се, как иначе ще им бъдеш принцеса, ако не живееш при тях?
— Хайде да те водя при тях!
— О, миличка, не съм подготвен, още не ми е времето на мен. Аз ходя на море, когато не е топло. Когато последните слънчеви лъчи греят за последно.
— А кога са последните слънчеви лъчи?
— През октомври.
— Е, значи сега са последните лъчи.
— Сега е октомври, ама е много топло, искам да ме милват меките лъчи, които не хапят. Вечер, при залез-слънце.
— Хайде, дядо, ще те водя при Смарагдовите, ей тука — на края на парка е плажът, и после ще видиш!
— А на майка и татко ще кажем ли? Да ги вземем и тях?
— Ами те са зад скалите, бе дядо, забрави ли? Хайде преди Оскар да се скрие...

— Аз съм Оскар!

— На слънцето казвам Оскар, значи ти си моето слънчице, хи-хи-хи-хи, хайде при нас, дядо!

— Слънцето Оскар ще тръгне с принцесата на Смарагдовите хора Оксана — усмихна се дядото и стана от пейката.

Взе кутията с бандонеона и послушно тръгна след Оксана, която държеше куклата в ръцете си.

ПОСЛЕДНИТЕ СЛЪНЧЕВИ ЛЪЧИ

Пушех на балкона на малкото романтично хотелче. Всяка година, в края на лятото, идвах тук да си почина от вечните нерви, които съпровождаха почти целия сезон в театъра. Плажът е пооредял, малко хора имат време и търпение да ходят на море тогава, когато даже и слънцето си тръгва оттам.

Днес обаче то си беше тук, цялата сутрин беше застинало в средата на небето. Не съвсем в средата, а по-скоро между небето и морето. Последни или не, лъчите му облизваха олисялата ми глава, шапката не помагаше, а и аз исках да му се насладя до края.

В театъра всички се чудеха защо аз, авангардният и известен режисьор, в началото на октомври (когато би трябвало да стягам актрисите и актьорите да си възстановят позабравените през лятото текстове) тайнствено изчезвам и отивам на море — в моята стая, в моето хотелче.

— Открих едно хотелче — споделих преди години в театъра, доволен и щастлив.

— Много е хубаво, елате и вие някога там — канех актрисите и колегките.

— Откъде пари да откриеш хотел? Как се открива хотел? С много пари! Откъде един авангарден режисьор може да има толкова пари, че да си купи хотел? — заядливо питаха и ме оглеждаха подозрително.

— А бе не съм го купил, открих го, ей така, съвсем случайно го открих! Без да го търся, просто ей така го открих — смеех се аз и много се забавлявах.

— Ами така кажи де, купил си нашият режисьор хотел, да-да! — вече се смееха добронамерено, защото веднага ставахме еднакво бедни. — Да не сме луди да ходим накрая на сезона, ние сме баровци, ходим си на море, когато трябва — в най-горещото време! — веднага ме слагаха на място колегите.

Умеех да работя с думите, харесва ми да описвам нещата. Ама как да им кажа защо отивам на море през октомври?

Тъмновиолетовото, в комбинация с оранжево, е много отговорна комбинация. В изкуството, в класическото, даже и трудно допустима. Авангардните художници започват да експериментират с тази комбинация цветове, навяващи в мен спомена за 60-те години на XX век, за периода на LSD, Sgt.Peppers, Magical mystery tours, Doors...

И за моята вратовръзка от абитуриентския бал, гордо и дръзко показваща на света моя бунт. Голям кич.

Но кич ли е природата? Защо е допуснала тази комбинация от цветове при залеза на слънцето в морето? Защо милиони хора се преместват на хиляди километри, за да видят този кич, недопустим според теорията на цветовете в изкуството?

Тъмночервеното, изригващо оранжево и жълто слънце бавно се спуска в мрака на тъмновиолетовите води на страшното море, което може и да е бурно, за да бъде контрастът и драматизмът на момента още по-голям. А може и да е спокойно, виолетово-сиво.

Никога не залязва според палитрата на академичния художник, а в един момент от само себе си в едно се събират виолетово море и недопустимо оранжево слънце.

Дръзко, нахално и невъзпитано слънце. Хулиганско чак.

И хората обичат да гледат залеза. Красив е. След него започва почивката на нощта.

При залеза енергията на отиващото си слънце се предава на умореното от дневните вълни море.

Изгревът е силен и динамичен, енергичен и безотказен.

Малко хора го гледат.

Романтиците обичаме залеза, топлинката на последните слънчеви лъчи.

А сега си пуших разсеяно и се радвах на голямата синьо/сиво/зелено/лилава площ, много приличаща на изкуственото море, което правим в театъра с платнища, сини прожектори, пушек машини и чевръсти сценични работници. С една разлика — това тука си е истинско, шуми, мирише и е на не повече от десет метра от мен.

Наистина хубаво хотелче открих.

„Какво единство на време, място и действие“ — си мислех мързеливо — „истинска гръцка драма... или френски класицизъм... Всяка година по това време съм на това място, където морето изпълнява своето единствено действие — шуми и си ходи напред-

назад... де да можеше да го режисирам това... нали съм авангарден...
ама ще им дойде в повечко на критиците — и без това ме гледат
накриво.“

Плажът тук е една ивица, с доста голям и широк залив.

Скалите от едната страна са много ниски, влизат в морето и
често по тях има смели летовници, които се пекат. От другата страна
скалите са високи, почти като микропланина, така че през цялото
време не бях виждал никого в тази част на плажа.

А пък аз лично — с това коремче и полуплешивата си глава,
пълна със сценарии и идеи за какво ли не, никога не бих посмял и да
си помисля да се катеря по тях.

ПАРЕЩОТО СЛЪНЦЕ НА АРЖЕНТИНА

ПОЛСКОТО ТАНГО

В семейството на Рубинщайн се чувства напрежение. Баба Сара непрекъснато шета в кухнята и мърмори недоволно, когато малкият брат на Оскар опитва от готовия масапан^[1] и после се крие в килера. И как няма да мърмори, трудно се намират вече бадеми, клати недоволно глава тя. Виж, продукти за гефилте фиш^[2] се намират по-лесно. Риби на пазара във Варшава има много и въпреки не дотам добрия им произход, човек със затваряне на едното око можеше да ги приеме и за кашер^[3]. В синагогата също получават доста добри и истински кашер продукти, но Сара очаква много гости и едва ли продуктите от синагогата ще стигнат, за да ги нахрани. Сара е бабата на Оскар Рубинщайн.

Днес е понеделник, 9 октомври 1933 година. Ден за бар мицва^[4].

Хубаво е да си на 13 години, да си с антрацитни къдрави коси, да можеш да свириш на пиано и цигулка. Да пееш в синагогата, да се радваш на мутирация си глас, заради който сменяш позицията си в хора — от писклив тенор, до баритон. Да те местят отляво надясно в хора, а всички да се побутват и да те разбират, а ти да си доволен, защото така пееш всички партии и доразвиваш музикалното си образование.

Лошо е да имаш пъпки по лицето, да се гледаш в огледалото всяка сутрин, преди да си сложиш кипата^[5] и да поемеш за еврейското училище в края на улицата. Лошо е вечер да не можеш да заспиш, защото се въртиш в леглото и си представяш сцената от филма „Екстаз“ с Хеди Кислер, когато тя влиза да се къпе гола в езерото.

Дали ще ме чуе Ицик, малкият ми брат, който само се смее и непрекъснато строи с кубчетата кули и после ги събаря? Спи на съседното легло. А баба Сара на леглото отсреща?

Все ѝ правя номера, вчера ѝ казах, че ще дойдат от управителния съвет на синагогата (от консисторията, както казва тя), да ни асфалтират апартамента. И тя, милата, събра мебелите и ги чака асфалтаджиите чак до вечерта!

Хубаво е да си на 13 и днес да имаш бар мицва, да си център на вниманието на всички, да можеш да благодариш на баща си и да прочетеш откъс от закона ни, от Петокнижието — от Тората, съвсем сам! Да станеш мъж и да ходиш с баща си на синагога, а и да му помагаш в магазина!

Хубаво е да е топла есен, баба Сара да готви и да мърмори, но да ти се усмихва и да се притеснява дали ще дойдат всички и дали ще стигне масапана. Папа Рубин, както му казват всички, да ти се усмихва благо-благо, да те изпитва уж строго дали знаеш да четеш, без да се запъваш, откъса от Тората. Мама Ида да те гледа със страх и загрижено да трепери да не ти се случи нещо и да положи тихо през нощта училищната ти униформа на стола до леглото. Да те помилва и да въздъхне — дали ще се справи моят Оскар, дали ще мине бар мицвата му добре?

А какво ли ще ми подарят? Знам, че папа Рубин и чичо Моис дълго се съветваха и нещо си шушукаха, сигурно подаръкът ще бъде от Германия? Чичо Моис търгува с германците, непрекъснато ходи в Берлин и купува машини.

През прозореца виждам, че и съседите отсреща, Бернщайн, и те шетат. Как няма да щъкат насам-натам, днес има бат мицва^[6] Оксана, която става на дванайсет! А момичетата по-рано от момчетата стават възрастни. Аз ѝ разказвам вицове, а преди това ходя при чичо Моис да ми ги каже. Онзи ден на двора ѝ казах този за Моше, дето на петдесет години решил да се ожени за двайсетгодишна, а равинът му казва: недей, Моше, след десет ти ще си на шейсет, тя на трийсет, след още десет — ти на седемдесет, тя на четиридесет. Е, я кажи ми, какво ще правиш с толкова възрастна жена?

Хубаво е да ти харесва Оксана. Има едни много ясни зелено-сини очи, смарагдови, така ѝ казвам, а тя се изчервява.

Оксана се смее, има големи трапчинки и очите ѝ блясват още повече, наистина са смарагдови. Казвам ѝ, а тя прихва да се смее — аз съм смарагд, ама като се изчервя ставам рубинена, като теб, Оскаре Рубинщайн!

Най-напред на Оксана ще покажа подаръка си за бар мицвата! Ех, че е хубаво да станеш възрастен!

През октомври 1942 година в гетото на Варшава дойде Хуго Вос.

Дебеличкият мустакат добродушен чичко беше талантлив шивач и търговец. Много амбициозен и наистина добър майстор, Хуго Вос лично нарисова униформите на Вермахта, на Хитлерюгенд и на зловещите СС. Беше талантлив, така че рисунките не му отнеха много време. Беше в крак с модата, затова отлично позиционира лентата с пречупения кръст върху ръкава и емблемата с черепите на СС като символ на униформите. Черепчетата бяха черешката на тортата, върхът на таланта и чувството му за композиция.

Подръпваше мустачките си и си правеше планове. Като симпатизант и активист в националсоциалистическата партия беше научен на дисциплина и акуратност. Плановите си за производство на милиони униформи смяташе да даде лично на фюрера.

За фюрера, за любимеца на народа, Хуго беше подготвил специална серия от блестящи и изпипани парадни, ежедневни, строги и малко по-лежерни униформи. Считаше Хитлер за блестящ манекен и модел за неговите творения. С часове изпипваше дребни и важни детайли, които да позакрият все пак нетренираното и недотам спортно телосложение на водача.

Затова пък с дрехите на морфиниста Гьоринг се изживяваше като художник моделиер. Гьоринг, за радост на Хуго Вос, имаше разточителен вкус и мания за величие, която се отразяваше в стила му на обличане и поведение. Притежаваше дузини униформи, една от друга по-изненадващи с пищния си вид. Заслугата на Хуго беше, че помпозната и понякога доста смела униформа, която носеше Гьоринг в комбинация с маршалския жезъл и кръстовете на шията, скриваше корема на нашишкавелия наркоман. Дали заради страха от репресии, дали заради добре скроените от Вос униформи на Гьоринг, почти никой не обръщаше внимание на невероятните му пропорции. Хуго отдаваше това, разбира се, на таланта си — многото гънки по дрехата на маршала помагаха да се скрият неприятните му телесни форми.

Униформите на Хитлерюгенд бяха по-младежки, по-наивни, не така плашещи като униформите на СС. Хуго Вос беше доволен от проектите си, които скицираше и рисуваше от години.

По-трудното беше, че милионите дрехи, които планираше да ушие, искаха своето, искаха работна ръка, сръчни ръце, моделиери и много шивачки. Зарадва се на предложението на Хитлер, че може да си

избере работна сила от лагерите и от гетата. Каквито хора поиска и колкото му трябват.

Възхищаваше се на новата кола на Хитлер — „Мерцедес Бенц“, малко тронав, защото беше целият брониран и с огромен резервоар. Хитлер само се поусмихна и му съобщи, че освен мерцедеси в автомобилния си парк има и фордове. Те бяха лични подаръци от Хенри Форд — крупният американски автомобилен магнат. Специално за моментите, когато фюрерът, изправен на форда си, поздравява екзалтирания народ, Хуго Вос измисли най-красивите униформи — метален сиво-зелен цвят, строга форма, подходяща на линията на колата.

В Полша Вос търсеше както шивачки и моделиерки за униформите си, така и манекенки за униформите на жените от Вермахта. Знаеше, че фигурите на полякините са най-близко до тези на арийките. Разбира се, много от надзирателките в лагерите бяха дебели и безформени, за тях манекенки не бяха необходими.

Фините арийски жени обаче, отдадени на Вермахта и фюрера, имаха нужда от хубави, макар и строги, униформи, които хем да скриват, а и хем да подчертават женствеността им.

На сутрешната проверка в гетото, когато се строиха всички жени — еврейки от цяла Варшава, Хуго внимателно ги огледа от глава до пети и, без да се замисля, избра едно стройно, много красиво момиче.

С рубиненочервена коса и зелени смарагдови очи.

Избра Оксана.

Оскар Рубинщайн хапеше устни в порутената къща, в която живееше. Очакваше, че дебелият чичко с мустачките ще избира по-възрастни жени за работа. Той не познаваше нациста Хуго Вос, не знаеше нищо за света на модата и за постиженията на великия арийски шивач.

Оскар обичаше Оксана с цялото си сърце, без да прави никакви планове занапред. Нямахше и смисъл. Успяваше, макар и с много рискове, да осигури изхранването на семейството си и на Оксана в тези трудни години.

Семейство Бернщайн нямаха никакъв късмет. Съобщиха им, че отиват в трудов лагер в Треблинка, където ще работят физически труд за просперитета на окупирана Полша. Оксана искаше да е с родителите си и подаваше молби до управата на гетото.

В началото германците бяха назначили вътрешна управа и полиция в гетото, съставена от евреи. Член на управата беше и старият Рубинщайн, който тайно късаше всички молби на Оксана. Не искаше да плаши никого. Много добре знаеше, че който е отишъл в Треблинка, не се е върнал. Знаеше, че това не е трудов лагер, а хиляди евреи безвъзвратно изчезват в него. Не искаше и Оксана да е една от тях.

Колко хубаво направиха с Моис, че купиха бандонеона за бар мицвата на Оскар! Как сега той му върши добра работа!

Благодарение на него имат какво да сложат на масата в малката тъмна стая на порутената къща в гетото.

Оскар се научи да свири добре на странния инструмент. Имаше само копчета. Когато за пръв път разтвори кутията, беше едновременно изненадан, смутен, леко разочарован и доста учуден. Как може изобщо да съществува такъв инструмент, само с копчета и мех?

Десният дискант на бандонеона има 38 смешни копчета, левият 33. Тези копчета не само свирят различни тонове при отваряне и затваряне на меха, а и при различни комбинации на натискане издават доста неочаквана хармония.

Оскар беше много музикален, свиреше чудесно на цигулка и пиано, пееше и в хора на синагогата. Като всяко еврейче, казваше чичо Моис и лукаво смигваше: какво е това еврейче, което по улицата не носи цигулка? Ами пианистче, и се смееше, чичо Моисчо. (Отиде си още първия ден, когато германските войски влязоха във Варшава. Един от войниците го позна — нали цял живот Моис търгуваше с Германия. Войничето работело във фирмата, с която Моис търгуваше и то го позна на улицата. Моис тръгна наивно и усмихнато към него — колко пъти в Берлин го е черпил с глювайн при всяка сделка. Ханс — мобилизиран инженер, само извика: Jude! — и го застреля).

В началото Оскар пипаше инструмента пренебрежително, страхливо и с недоверие. Не знаеше, че този странен диатоничен инструмент по-късно ще осмисли целия му живот.

Сега, като юноша, искаше да впечатли Оксана, която го гледаше възхитено, когато той ѝ свиреше на пианото Гершуин и рагтайми. С

малкия немски бандонеон не може да се постигне това съвършенство, си мислеше Оскар.

Беше упорит и постепенно се научи да свири на него. Беше му много интересно и губеше часове в свирене. Пресъздаваше всичките мелодии, които чуваше, правеше хармониите на всички шлагери и се получи неочакваното — във Варшава, малко преди да направят гетото, Оскар Рубинщайн, около двайсетгодишен почитател на американския джаз и класиката, се вдъхновяваше от бандонеона все повече и беше канен на много забави и вечеринки, където съвсем сам свиреше модните тогава танга, фокстроти и шими-шими.

Единствения предмет, който взе със себе си в гетото, беше кутията с бандонеона.

Отиването в гетото и влизането в малката дупка, където бяха настанени с още три семейства, беше шок за всички. Изведнъж разликите между хората изчезнаха напълно. Парите в банката, професиите, общественото положение, игрите на карти през нощта, както и петъчните вечерни концерти преди шабат^[7], изпълнявани от Оскар или от някого от гостите, бяха забравени напълно и тук нямаха никакво значение. В дрипите, с които ходеха, всички бяха еднакви и нямаше никакъв смисъл да се търсят приятели отпреди или да се избягват неприятели отпреди. Одрипавялата маса ходеше от дом на дом, пускаха някого навън да поработи, а после всички се събираха и чакаха какво ще донесе. Предишната биография на всеки жител в гетото нямаше абсолютно никаква стойност — дали си бил фалирал богаташ или преуспяващ търговец, дали си бил крадец на дребно или занаятчия — нямаше смисъл и да се пита, всички трябваше да се борят със студа, мръсотията, туберкулозата. Всички трябваше да се молят да не отидат точно те в Треблинка, а после и в Аушвиц. Никой не знаеше какво се случва там, но и никой не се връщаше, въпреки че бодро си казваха на изпращане — до пролетта ще сме пак заедно.

Бандонеонът го спаси от глад в гетото. Вечер, след установеното време за лягане, Оскар тихо се измъкваше от стаята. Оксана го помилваше по главата и двамата тръгваха към мазето, оттам през изкопания тунел до оградата на гетото, където тя го целуваше и Оскар

се шмугваше в тъмнината на неприятната, военна, окупирана, но все пак по-свободна от гетото, Варшава.

Винаги имаше късмет, както разказваше после на Оксана, докато се любеха — тя, с унизителните си парцали, които носеше вместо дрехи, но бързо смъкваше от себе си, той — премръзнал, след нощните обиколки на Варшава.

Когато разпалено и нервно разказваше за нощта в града, винаги имаше едно в повече „и аз“, след многото „а те“: „а те излязоха, видях ги как ходеха с пушките, и аз се скрих, изчаках и после побягнах, а те се обърнаха, и аз се изкачих бързо в къщата, и те се затичаха, ама късно, и аз вече отварях калъфа в къщата пред гостите, и аз седнах на стола, и аз засвирих, и така чак до полунощ.“ Или: „и те ме подгониха, а аз се скрих зад ъгъла и после аз бавно си ходех по улицата, все едно съм поляк, обикновен поляк, а те гледаха всекиго, ама аз си свирках и аз си се качих в колата, която ми бяха пратили от къщата на пан Володьовски, и после аз си свирих, и аз забравих, че има гето и война.“

Оскар свиреше по журове и рождени дни, които въпреки войната, и в съвсем окаян вид, продължаваха да съществуват поне в началото на окупацията. Всъщност свиреше за продукти и някакви грошове, с които после в гетото купуваха храна или разменяха за одеяла и дрехи.

Към семейството, в което бяха останали Оскар, папа Рубин и мама Ида (брат му Ицик си отиде малко след чичо Моис, не издържа на туберкулозата в гетото, а баба Сара почина преди войната) се прибави и Оксана, останала единствена от семейство Бернщайн.

Всъщност заради тях всяка вечер Оскар излизаше навън, мама Ида го гледаше загрижено, папа Рубин поклащаше глава и мъдро продумваше нещо (чак после Оскар разбра, че папа Рубин държеше да е в управата на гетото, за да може впоследствие да организира въстанието в гетото. А мъдрото му шепнене не беше нищо повече от цветисти полски псувни, които по-рано никога не се издумваха в подредената им къща на улица „Познанска“).

Оскар излизаше навън и си мислеше, че папа Рубин го благославя. Папа Рубин просто псуваше положението си, в което нито с пари, нито с умение и интелект можеше да помогне някак на сина си. С нищо не можеше да помогне и на Оксана, която освен това му се и

сърдеше, защото не ѝ даваше разрешение да отиде при родителите си в Треблинка.

След няколко месеца папа Рубин организира въстанието в гетото и когато Оскар го откри убит, но усмихнат, с пушка в ръка, той намери в джоба му два свитъка.

Единият беше с 613 мицвот^[8] от Тората. Като в ням филм през очите на Оскар преминаха кадри от неговата бар мицва, когато четеше пред баща си някои от тези мицвот. Мицвот са напътствията на нашите деди как да живеем, ласкаво му обясняваше папа Рубин. Ние сме смирени и благи хора, избрани сме от Яхве^[9] — Този, Който Е — да сме неговия народ. За да оцелеем, за да ни има, трябва да спазваме всички тези 365 забрани — по една забрана за всеки ден от годината. Другите 248 мицвот пък изискват да направим нещо непременно, казваше папа Рубин. И само така може да си добър евреин, Оскаре.

Вторият свитък беше с десет сочни полски псувни, грижливо изписани лично от папа Рубин като допълнение към задължителните мицвот от Тората и Десетте Божи заповеди. Може би Яхве не е и предполагал, че избраниците му ще се окажат в такава ситуация някога и някъде. Та нали те преминаха през всички проверки на времето и историята — от разходките в пустинята с Мойсей до обвиненията в какви ли не прегрешения към човечеството и в поемането на вината към всички и всичко? Кому беше необходимо и кога изобщо е правено такова масово ненужно изстребване и гавра с милиони напълно невинни хора? В никоя война на света, в никой от кръстоносните походи, нито при Великата инквизиция не са преследвани, унижавани и избивани толкова огромни количества хора само поради произхода им.

Десетте псувни на папа Рубин бяха за поляците, оставили евреите си в беда. За тези хорица, с които евреите толкова време съжителстваха и търгуваха заедно, но които, както казваше чичо Моисчо, сутринта мразеха германците, следобед руснаците, а целия ден евреите.

За германците, които въпреки гените си на музиканти, техници и учени, въпреки всичките достойнства на една велика нация, съсипваха живота на хората по света.

За инженерчето от „Сименс“, което застреля чичо Моис. „Сименс“, с когото години работеха заедно и търгуваха с неговите

изделия. „Сименс“, който сътрудничеса с режима на националсоциалистите, но след войната се измъкна и продължи да прави още по-добра продукция — все едно че нищо не беше се случило.

За руснаците, които в съюз с германците не само че предадоха Полша, а дори я нападнаха и после си я поделиха. Руснаците, които после, след войната, получиха голямо парче от тортата, наречена Европа, и съсипаха живота на милиони хора от следващите поколения.

Никой, освен Оскар, тогава нямаше да разбере как този набожен и мъдър, кротък и тих човечец, е способен да се възпротиви на религията, мицвот, на света на опрощението и да се превърне в озлобен и справедлив защитник и въстаник.

Евреите бяха кротки хора.

Обикновено Оксана го изчакваше при входа на тунела, под стената на гетото.

В студените ноемврийски нощи, в мрака и безизходицата, в кал и студ, под стената на гетото, в тайния тунел, под краката на местните еврейски полицаи, които обикаляха отгоре и пушеха, под краката на есесовците, които охраняваха гетото, премръзналият Оскар целуваше навсякъде красивото лице на Оксана с рубинените коси и смарагдови очи. Оскар не понасяше студа, целият трепереше, и не се събличаше. Бързо разкопчаваше сивите и невзрачни, но чисти дрехи на Оксана.

Любеха се страстно, тихо, без да осъзнават къде са и какво ще става нататък. И така беше от първия ден, когато започна тяхната любов. Оскар тогава вече свиреше добре на бандонеона, беше на осемнадесет години, войната още не беше започнала.

Живееха в уютния дом на „Познанска“ (сега, през войната, на тази улица е полицейското управление и комисариата).

В огромния апартамент Оскар вече имаше отделна стая — дадоха му я, когато стана пълнолетен. Оксана беше на седемнадесет, когато той я промъкна скришом през един от двата входа на апартамента, малко преди баба Сара да излезе (тя вече не чуваше, но често ходеше до вратите на апартамента, за да види кой кога влиза) и малко след като мама Ида премина по коридора и отиде в слугинската стая. Оттогава, както в тази първа нощ, те свикнаха да се любят тихо,

страстно, като с очи и ръце изразяваха всичките си желания и преживявания, без да издават никакъв звук.

Така беше цялата година, преди да избухне войната. Всеки ден Оскар имаше занимания — цигулката и пианото станаха част от ежедневието му. Във Варшавската консерватория ценяха неговия талант. По цели дни имаше репетиции с оркестъра на консерваторията, после уроци по теория на музиката, освен това репетираше сам в стаята си, за да може на другия ден да се представи добре. А всяка вечер свиреше с бандонеона по балове и вечеринки.

Инструментът беше нов и непознат в Полша. Умението на Оскар да изпълнява на него всички популярни мелодии, както и танцова музика, само с помощта на няколко десетки копчета, не остана незабелязана от практичните организатори на танцови забави. По онова време не бяха много музикантите с такъв богат репертоар, които съвсем сами да забавляват публиката, изпълнявайки фокстроти, чарлстон, суинг, валсове и мазурки.

На всяка забава или концерт с него идваше Оксана. Сядаше тихомълком на първия ред или на първата маса и го гледаше в ръцете с нескрито възхищение и любов. Никога не танцуваше с ухажорите, които се навъртаха около масите и я канеха упорито. Прибрала червената си коса с малко ластиче, скрито с ефектна шнола с формата на калинка или пеперуда, с бална рокля, твърде строга за нейните 17–18 години, Оксана беше най-красивото и най-плахо момиче, което присъстваше на вечеринките.

Оскар обикновено бе облечен във фрак и свиреше с цялото си сърце. От сцената той виждаше цялата зала, но свиреше само за един човек, за Оксана.

Така е и с изкуството, истинското изкуство, което той правеше в консерваторията. Тези класически и истински неща, които изпълняваше и изучаваше, бяха направени не за да пленят масата от хора и да ги завладеят. Според него бяха направени за един човек. Според Оскар всеки композитор е имал някого, когото е искал да докосне с произведението си. Дали ще бъде наречено муза, дали ще се нарече любим човек, това не е толкова важно. Оскар считаше, че пишейки творбите си, Моцарт е мислел в началото за баща си — да му докаже, че е талантлив и добър син, после за жена си Констанца — да ѝ се представи като нежен и любещ съпруг. Шопен — неговите

виртуозни мазурки, валсове и полки, които толкова естествено плениха света, всъщност са писани за неговата Жорж Санд.

Оскар свиреше само за Оксана, чувствайки я с цялото си тяло, мозък, пръсти на ръцете си. Никога не гледаше инструмента, на който свиреше — бандонеон, цигулка или пиано, за него беше съвсем естествено да говори чрез музикалния инструмент. Оскар просто се стремеше да отрази мислите и чувствата, които напиреха в него още щом стъпеше на сцената и изсвирваше първия тон. Оксана държеше в ръката си малка чантичка и след като свършваше забавата, отиваше при Оскар зад сцената. Целуваше го и загрижено изваждаше от чантата памучна фланелка и риза, внимателно изгладена от нея предишната вечер. Оскар сваляше изпотените си дрехи и с благодарност се преобличаше, след което двамата уморено сядаха на столовете. Оскар безразлично пяхаше хонорара в джоба си, изваждаше от него шоколад — любимия им шоколад, внимателно го разделяше на парченца и подаваше по-голямата част на Оксана.

Церемонията с прибирането им въкъщи беше винаги еднаква. Оскар не знаеше, че папа Рубинщайн не спи, а през прозореца загрижено следи кога ще се върне синът му.

Времената започваха да стават трудни, все по-малко поляци идваха в магазина. Хората вече нямат пари, си мислеше Рубин, и сърцето му се свиваше — не е ли това заради пропагандата, не е ли това заради съседна Германия, където много еврейски магазини преживяваха погроми? В Полша не може да стане така, нали Англия, Русия и всичките други големи няма да позволят на Германия да ни завладее? Нали ние в диаспората^[10] си живеем горе-долу добре с поляците и те няма защо да ни предадат? Та какво им правим толкова лошо, нали само продаваме стоки, нали само търгуваме с тях? Въпреки това Рубин усещаше, че нещата не са наред и се успокояваше чак вечерта, когато в полунощ виждаше сина си да се прибира, хванал подръка Оксана и оглеждайки се да не го видят.

Рубин се усмихваше, когато си спомняше за своята младост и Ида, която той промъкваше в същата къща, но тя беше по-голяма на години, а каква е тази младеж днес. Той си лягаше и се преструваше на заспал, когато Оскар преминаваше с Оксана и двамата внимателно се затваряха в стаята му. После, леко поразсънен, Рубин скачаше към прозореца, защото в просъница чуваше как Оскар затваря външната

врата и изпраща Оксана до съседите Бернцайн. Стоеше на прозореца, притеснен кога синът му ще се прибере обратно.

Радваше се на другата сутрин, когато на сутрешното ръжено кафе с мляко Оскар разпалено му говореше за поредния бал или забава, естествено забравяйки да каже за присъствието на Оксана или за продължението на нощта после в дома им. Рубин се подсмиваше под мустак, когато Ида разпитваше строго за съседското момиче и въздишаше, че на Оскар още му е рано и че трябва да учи и да завърши консерваторията.

— Не, не може така, има си ред — казваше угрижена Ида. — Детето се ражда, отглеждаме го, радваме му се, притесняваме се за него, после ни тревожи, после ни изненадва, после ни тормози, после ни радва отново, после пък то ни гледа, мъчим го, плашим го, ревнуваме го, и си отиваме. Искаме от него да ни изпрати, да ни полива цветята вкъщи и да ни чисти гроба. Изискваме докрай грижите, които сме му дали. Такъв е редът. Има си ред в тоя свят. Рано му е да се жени, нали ако беше хубаво и господ бог да се е оженил? А той си е сам, един е Бог — смесваше нещата тя. Ида не беше религиозна, не ходеше и на женската синагога, така че не ги разбираше много божите неща, но когато имаше нужда от тях, умело ги вмъкваше в разговорите.

— Той не може да се жени сега. Не може така, кой ще му позволи това? Къде го има това — да се жени, без да е завършил? Защо да не спазва реда, нали е дисциплиниран? Кой ще ни гледа, кой ще ни полива цветята? Не може така, има си ред в тия работи — загрижено клатеше глава Ида.

— Е, хайде сега, няма да умираме, нали ще живеем до 120 най-малко, ат меа ве есрим^[11]! — приключваше усмихнат Рубин тюхканията на Ида, за да спести на Оскар продължителното гледане в купичката с мляко и да го освободи, за да отиде в стаята си и да репетира.

Когато през нощта влизаха в стаята му, Оскар и Оксана дълго се наслаждаваха на телата си. Оксана беше гола, винаги леко смутена от възбудата си. Затваряше очи. Докато се любеха тя галеше ръцете на Оскар, фини, с тънки и нежни пръсти на музикант, които я милваха навсякъде.

По цялото тяло, по ушите, по врата, по всяка луничка на лицето й. Оскар по време на ласките си чуваше музика, цялата музика на този хубав свят, дарил го с щастието да бъде с Оксана. Музиката запълваше тишината, която те спазваха стриктно, притеснени да не ги чуе някой.

— Оксана и брат ми ще си имат бебе, бебе, да, да, малко розово бебе ще си имат — викаше Ицик, който зачервен и радостен, че може да дразни брат си, тичаше около масата в хола.

— Оскар по цели нощи цигу-мигу, цигу-мигу, и накрая му дават толкова пари, колкото и на мен ще дадат. Да, да, аз само на барабаните два-три пъти бум-бум и същите пари ще взимам, да, да — викаше широко усмихнат Ицик, когато двамата помагаха на Рубин в магазина. Наистина той учеше ударни инструменти при пан Грошек, но музиката не беше толкова в сърцето му, както при Оскар.

Любеха се на земята, върху калта в тунела, където Оскар се чувстваше свободен поне за няколкото часа, в които беше навън.

Оксана беше първата му жена, а за нея той беше единственият мъж, когото тя познаваше и обичаше.

През всичките тези няколко години на тяхната любов не бяха издали нито звук по време на милувките си.

Всеки път, когато се връщаха по тунела в гетото, Оскар и Оксана се прегръщаха в мазето на порутената къща.

— Като си отидат немците и като свърши войната, ще ти купя много шоколад, ще ядем килограми шоколад, ще избягаме в Аржентина и на плажовете там ще пием кафе и ще танцуваме танго — изтриваше сълзите по лицето на останалата без семейство Оксана.

... Но сега Оскар хапеше устни и гледаше безпомощно как Оксана се озърта на всички страни и го търси, за да направи нещо и я освободи от ръката на Хуго Вос, който опипваше тялото й, след което галантно я отведе до спрелия в центъра на гетото форд.

Много беше горд с американската си кола. Фюрерът му преотстъпи личния подарък на американския антисемит Форд, защото получи от американеца по-нов и по-скъп модел. Но и не само затова — Хуго Вос трябваше да измисли и нещо по интериора на колата, някакви драперии или завеси, които после пък магнатът Форд ще внедри в производството си.

Така е, ние, гениалните, трябва да си помагаме, доволно мислеше Вос и внимателно настана хубавото момиче на задната седалка. Тези еврейки, ако добре се развият, са много красиви — гледаше я с поглед на специалист Хуго.

Имат правилни пропорции, ако не са чернокоси, са червенокоси, хубави гърди, дълги крака, не са късокраки като гъркините и италианките, а и не са толкова яки като арийките, мислеше си Хуго и се озърна, да не би някой да е прочел еретичната мисъл в главата му. Жалко, че тази не мога да я снимам като модел, жалко, че ще трябва да я използвам само като манекен за бельо. Ако я снимам за списанията, фюрерът ще ми се разсърди, а пък не мога да скрия, че е еврейка. Макар и нацист, Хуго не беше от фашистите екстремисти. Гледаше си работата, искаше да е пръв в модата, в бранша и в търговията с дрехи. Модата беше за него всичко, както и желанието за успех. Обичаше жените, радваше се на красотата на манекенките си, но тия, които взимаше от лагерите и гетото, бяха собственост на войниците, които пазеха фабриката му.

Разбира се, след като оставаше сам до късно през нощта със скиците си, с униформите и с манекенките си, готови да ги изпробват, от време на време Хуго се заиграваше с някоя от тях. Когато жена му Хелга беше в провинцията при майка си, той привикваше някоя по така манекенка и ѝ даваше наркотик (винаги имаше дрога, едва ли някой можеше да издържи без алкохол или дрога на това бясно темпо във фабриката, наложено от фюрера и от самия Вос). Хуго не беше красавец, нито беше голям привърженик на оргиите, но наркотикът си казваше своето и нощите с поредната манекенка (дали славянка, еврейка или някоя северна жена) бяха бурни и пълни с радост. Строгата Хелга може би разбираше какво става, но тя пък беше заета с изпробването на всякакви миризми, от които да направи парфюми и кремове. Все пак „Вос“ е голяма фирма, потриваше ръце Хуго и се радваше, че е взел поръчката на фюрера преди конкуренцията. Най-после натрих носа на италианските моделиери с червени обувки и на лигавите френски модистчета бисексуалчета, радваше се пълният господин.

Тази тука, с тая огненочервена коса, с тия зелено-сини очи, с тия красиви лунички и млади хубави гърди — заслужава да е на корицата на някое списание, до някоя нова кола. Хуго я виждаше облечена в

негов модел рокля, с блуза с набрани ръкави, да позира на каросерията на народната кола „Фолксваген“, измислена от Порше. Или как кара „Форд“, подава ръка иззад завеските на интериора на Хуго Вос. Или как в бански костюм яде шоколад на брега на морето. Всичките си снимки в каталозите правим на филми „Кодак“ — хубави са американските цветове на тази лента.

За съжаление тази червенокосата е еврейка, така че най-много да я кача на масата, около нея да работят шивачките и моделиерите, тя да посрбва вино или кока-кола, за да издържи. Мога да ѝ давам и „Фанта“, това е сега модерното при младите. Фантазия, т.е. „Фанта“ — така я кръсти нашата младеж тази напитка на „Кока-кола“.

Жалко, че войничетата и есесовците първи ще се израдват на дамата, но какво да се прави, сега сме във война, си мислеше Хуго Вос, докато отвеждаше Оксана навън от гетото.

Оксана се обръщаше много пъти, но не успя да види плачещия Оскар. Оскар не можеше да тича след нея, не можеше да излезе навън и да изтича на плаца, защото папа Рубин и мама Ида го държаха силно в ръцете си.

Този ден старият Рубинщайн, който в живота си не беше хващал пушка, реши да организира въстанието в гетото. Само след половин година го убиха.

Този ден мама Ида отиде лично до главния комендант на гетото, за да помоли Оксана да се върне при тях. В този ден Ида не се върна в порутената къща, в която живееха. С нощния транспорт я отведоха в Треблинка.

Този ден Оскар Рубинщайн се закле, че ще намери Оксана.

Оскар се закле, че ще ѝ купи шоколад.

Оскар се закле, че ще избягат в Аржентина.

Оскар се закле, че ще си отмъсти.

На всичките, които помагат на Германия. Които са по-гадни и от хитлеристите, си мислеше Оскар — защото помагат доброволно, с удоволствие и това им харесва и носи печалби.

Преди Оскар не знаеше нищо за политика, интереси, финанси, беше потопен в музиката си.

Обикновен тих и кротък еврейин, музикант, като повечето от тях.

[1] Масапан — празничен сладкиш от захар и бадеми. ↑

[2] Гефилте фиш — варени топчета (кюфтенца) от шаран, студено предястие. ↑

[3] Кашер — всичко, което е разрешено от ритуалните правила, нар. кашрут. ↑

[4] Бар мицва — обредът, когато от 13-годишното момче става възрастен мъж. ↑

[5] Кипа — традиционна мъжка шапка, символизира скромност, смирение и почит към Господа. ↑

[6] Бат мицва — обредът, когато 12-годишното момиче става жена. ↑

[7] Шабат — в юдаизма седмият ден — съботата, е почивен. Празникът започва в петък вечер с тържествена вечеря. ↑

[8] Мицвот — мн.ч. от мицва — заповед, указание, правило. ↑

[9] Яхве — аббревиатура YHWH, в Стария завет — Господ. ↑

[10] Диаспора — еврейските общности извън Израел. ↑

[11] Ат меа ве есрим (иврит) — до 120! Пожелание при рожден ден (защото Мойсей е живял до 120 години). ↑

ТАНГО В ГЕРМАНИЯ

Оскар караше колелото внимателно. Не си вярваше особено много, когато караше колело. През всички тия години той просто нямаше времето и възможността да кара колело. Като дете се занимаваше с музика, живееше в центъра на Варшава и навсякъде му беше близко пеша. После дойде гетото, където не можеше и да си помисли да кара колело.

Сега внимаваше, докато въртеше педалите.

„Сигурно отстрани изглеждам странно“ — си мислеше той. Дълъг шлифер, под него костюм, бяла риза и черна връзка, на главата шапка. Черна кръгла шапка. Взе я от синагогата, дадох му я, когато свиреше на бар мицвата на сина на приятеля си Хаим.

Първото нещо в гетото, което промениха ортодоксалните евреи в облеклото си, беше шапката. Немците се гавреха с всеки, който носеше станалата неделима част от облеклото на ортодоксалните шапка. Не беше ясен произходът ѝ в гардероба на най-религиозните евреи. Може би идваше от руските емигранти в Полша, които са въвели тази мода главата на религиозния да е покрита с това черно бомбе. Никъде в Тората не пише, че трябва да се носи точно кръгла мека шапка. Кипа да — нали само фактът, че я носиш, значи, че трябва да спазваш всичките 613 мицвот и да имаш съответното поведение в обществото? Германците малтретираха всекиго в гетото, който носи шапка и го караха да я сваля, което беше и обида към Яхве и към евреите — всеки трябва да има нещо на главата си, за да не е в пряк контакт с Него. Религиозните в гетото измисляха какви ли не каскети и барети, за да не дразнят с бомбетата си и без това освирепелите есесовци.

Затова сега, след войната, когато вече уж всичко трябваше да е нормално, нерелигиозният Оскар с удоволствие носеше кръгло черно бомбе. Под шапката се показваше дълга къдрава коса, която на места беше побеляла. Върху багажника на колелото, старателно завързана, беше кутията с бандонеона.

Мислено Оскар се усмихваше. Всъщност бандонеонът му беше немски, всички бандонеони бяха немски. Когато го получи за бар

мицвата си в Полша, пак си беше немски. Сигурно е оттук някъде наблизно, си мислеше той, докато бавничко караше по тихите улици на Берлин. И колко много пропътува този инструмент... Будапеща, Нюрнберг, Яфо, Прага, Виена, Варшава, десетки големи и малки градчета, които не си спомняше вече, а сега и Берлин!

Дали е подозирал господин Банд, че неговият инструмент ще завладее света?

Оскар си спомни как без покана отиде да разгледа красивия град Прага. Разбира се, навсякъде носеше кутията с инструмента си. И когато един ден, възхитен от красотата на пролетния стар град, просто отвори кутията и засвири на моста, около него се образува тълпа. Хората не вярваха на ушите си, че тези няколко копчета могат да създават такава хармония, а тангата, изпълнявани от къдрокосия мъж, могат да са така виртуозни и страстни. Търсеха кутия, за да оставят по някоя корона, но след като не намираха, го канеха по кафенета и ресторанти да го почерпят, а Оскар им отказваше — искаше да е в красивия стар град, заедно с музиката си.

Берлин в никакъв случай не напомняше на Прага. Студен и навъсен, разделен от бившите съюзници на две части, които сякаш се надпреварваха коя да е по-грозна от другата. С войниците и полицаите в сиви строги униформи, които ходеха и от двете страни на стената по двама-трима, с кучета, и му напомняха много за есесовците от гетото. Понякога му се струваше, че и тези униформи бяха ушити от Вос или бяха от някакъв склад — останали и неизползвани от войната.

Винаги усещаше леко напрежение при разговорите с германци или при посещенията си в Германия. Спомняше си как ходеше по улиците на Варшава, как бягаше от гетото, за да свири и как благодареше всяка вечер на съдбата, че има по едно „и аз“ в повече от „а те“ и затова че е оцелял.

Беше в западната част на града. До развалините на църквата, оставена в Западен Берлин, за да напомня за бомбардировките на града, видя широка витрина, осветена и импозантна, малко нелепа в тъмния град. Подкара колелото към нея и прочете огромния надпис на витрината: „ВОС“.

Когато избухна въстанието в гетото, Оскар затвори очите на застреляния папа Рубин. Колебаваше се дали да му вземе пушката, за да стреля и той срещу всички есесовци, които види. После реши, в един миг реши, че трябва да предизвика съдбата и реши да избяга през тунела.

Този път беше много по-сложно. В кутията с бандонеона беше сложил и цивилни дрехи, чисти и обикновени като на всеки поляк отвън. Минаването по тунела под гетото беше тягостно. Навсякъде отгоре имаше есесовци с кучета. Оскар обаче почти не мислеше какво може да се случи, ако го хванат, както и не допускаше, че ще го хванат и убият. Просто бягаше, внимателно залягаше в калта, като чуеше някого отгоре, притихваше както всеки път, когато с Оксана се любеха в тунела.

Когато излезе навън и побягна с калните си дрехи по улиците, с гърба си и с цялото си тяло усещаше погледите на хората и възможността да го предадат. Бягаше напосоки, нямаше и къде да отиде.

За радост и сега имаше едно „и аз“ в повече от „а те“ — всички есесовци, които виждаше, забързано отиваха към гетото, за да унищожат всичко, което е в него. Може би не им минаваше и мисълта, че някакво еврейче, музикант при това, ще може да избяга от засилената охрана там.

Оскар даже повече се плашеше от обикновените поляци — те да не го хванат и предадат. По време на гетото и войната, при честите си излизания навън, той усещаше огромния антисемитизъм, залял Полша. Дали по религиозни причини, дали защото си мислеха, че ще спасят себе си, но много от варшавяните не симпатизираха на евреите от гетото и макар самите те да бяха окупирани и тероризирани от немците, понякога предаваха евреите или не им помагаша.

Оскар се шмугна в един вход, където за минута свали от себе си изкаляните дрехи и се преоблече с изгладените и чисти. Приглади непослушната си коса, която винаги издаваше произхода му, и маскиран на редови гражданин, понесъл бремето на войната и кутията с бандонеона, тръгна по центъра на града.

Имаше много познати и приятели поляци, на които свиреше още от времето преди войната, а и по времето на гетото. Сега трескаво

премисляше къде да отиде, не искаше да ги излага на опасност, но се и колебаеше дали няма да го предадат.

На главната улица, близо до улица „Познанска“, където живееха преди войната, го спря дребен човек с угрижено лице. Оскар позна в него Анджей Грошек, учителят по ударни инструменти на Ицик, с когото няколко пъти бяха свирали по вечеринки, балове и журове. Възрастният човек изхлипа, прегърна го и безмълвно го отведе в малкия си апартамент. Точно срещу комисариата на „Познанска“, си мислеше Оскар, но поне е срещу нашия апартамент.

Не можеше да бъде щастлив, но все пак се заблуждаваше с мисълта, че е избягал и живее срещу своя апартамент. Хиляди, не, милиони спомени нахлуваха в главата му, докато гледаше къщата си и си спомняше за всичко. За детството, за Оксана, за вечерите с нея, за Ицик, когато тичаше около масата и го дразнеше, винаги загрижената мама Ида, за папа Рубин и благата му усмивка на шабат, за баба Сара.

Оскар отслабна неимоверно, а и никога не беше пълен. Най-малко пък в гетото, където имаше недостиг на храна, можеше да каже, че е бил нещо друго, освен слаб.

Сега обаче не вкусваше храна. Пан Грошек го настани в мазето, ходеше при него поне два пъти в седмицата и връщаше почти цялото ядене, което му беше оставил предишния път. Безмълвно го поглеждаше, клатеше глава и в началото даже и не настояваше да яде.

Оскар изпадна в състоянието на безмерна тъга и се затвори в себе си. Пан Грошек имаше чувството, че талантливият музикант ще умре от тъга. Не от напрежението и стресовите на войната и гетото, не от изтезанията и недоимъка, на които са подложени всички в гетото, където след въстанието избиха половината евреи, а другите в още по-тежки условия чакаха транспорта за Аушвиц и Треблинка. Пан Грошек отдаваше тази тъга на пустинята, на онези много години, в които Мойсей е водил народа си, за да се спаси от робството на египтяните, когато в душите на този древен народ се е заселила пустинната тъга.

Чак след около месец или два Оскар започна да се храни, като наблюдаваше през малката дупка в прозореца на мазето какво става отсреща в апартамента. Виждаше забързания Порше, който с купища чертежи влизаше в техния апартамент, където сега, сигурно на масата в хола (на нашата шабатна маса!), чертаеше новата народна кола.

Името ѝ, както и формата ѝ — аеродинамичен брѐмбар, бяха измислени от самия фюрер, а Порше беше така гениален, че успя да я начертае и конструира.

През трудната зима на 45-та година Оскар тръгна сам, само със своята кутия с бандонеона към Метлингем, където беше фабриката на Хуго Вос.

В кутията с бандонеона имаше и блокче шоколад. За Оксана.

А сега, в мрачния Берлин, до полусрутената църква, Оскар стоеше пред витрината на Вос. Гледаше парфюмите и красивите облекла по манекените на витрината.

„Може би преди 7–8 години и Оксана да е била манекенка на тези хубави дрехи?“ — терзаше се Оскар, държейки колелото за седалката и спирачката.

В този момент пред магазина премина мъж, с права кестенява коса и лунички, който го изглежда отгоре до долу. Бяха сами на улицата, но Оскар не усети никаква заплаха, мъжът имаше сърдечно лице, бодро и с леко червени бузи.

— Какво прави посред нощ в Берлин един евреин, с това колело? Няма ли лагери за него? Защо още не си преминал като пушек през комина, приятелю? — закачливо го гледаше непознатият.

— Я дим да те няма! — усмихна се широко той.

Погледна към Оскар:

— Shwein^[1]!

— Приятно ми е, Рубинщайн! — просъска Оскар.

Музикантите имат нежни ръце, за нежните им сърца да не говорим. Иначе не биха могли да правят музика. Всеки музикант пази грижливо ръцете си, те са му жизнено необходими, за да дадат душа на звуците от инструментите си. Понякога опазването на ръцете е предмет на много закачки от хората, които никога не са свирили. Музикантите имат особено отношение към фините си пръсти и внимават с нищо да не ги повредят. Малко от тях се занимават с бокс или борба.

Ръцете на Оскар бяха нежни, с грижливо изрязани нокти. Никога през живота си не се беше бил, нито беше участвал в улични битки,

даже като дете. Пазеше и двете си ръце — изключително много лявата заради цигулката и още повече дясната — заради пианото.

Пусна колелото, което се опря на витрината на магазина и после падна на земята. Непознатият се отдръпна, учуден от постъпката на слабия човек с гърбав нос и мека черна кръгла шапка върху къдравата коса. Този път Оскар изобщо не се замисли за ръцете си, сви и двете в юмрук. Силно удари с лявата учудения непознат в диафрагмата. След като онзи се наведе, инстинктивно пазейки корема си, Оскар нанесе мощен удар по лицето на минувача, който се свлече с окървавен нос пред витрината.

Оскар се учуди на своето спокойствие, както и на удоволствието, което изпита. Вдигна колелото си и с всички сили премина през лежащия на земята. Малко по-надолу по улицата Оскар за пръв път видя паркиран „Фолксваген“. С модерната си форма на бръмбар, той беше нелеп и грозен в нощта. Оскар отвори кутията с бандонеона и извади отвертката, която носеше винаги, за да разглобява и настройва от време на време инструмента си.

Без да се оглежда даже, Оскар започна да чертае пречупени кръстове по колата. Не осъзнаваше глупостта и наивността на постъпката си. Не чувстваше нищо в себе си, но остана доволен чак като нашари със символите цялата кола. Заби отвертката в гумите на фолксвагена, после грижливо я прибра в калъфа и се качи на колелото.

Караше внимателно, но чак сега забеляза, че ръцете му треперят.

Евреите се научиха да не бъдат винаги само благи и кротки музиканти.

Когато след няколко месеца ходене пеша, криене по дворовете и спане навън на студа или при непознати хора, Оскар стигна до Метлингем, войната беше свършила. Никъде във фабриката на Вос нямаше и следа от никакви работници, още повече от бивши лагеристи.

А няколкото години след края на войната бяха един период на вечно лутане из архивите, в търсене на някаква следа и с надежда да намери Оксана.

Всъщност, си мислеше Оскар, запознах се напълно с целия механизъм на Холокоста и лагерите. Как изобщо някой може да

посегне и на един човешки живот? И то в Европа и цивилизованата страна Германия? Та нали в тази същата уредена и дисциплинирана Германия са се родили Бах, Бетховен, Брамс, Хендел, Шуман? Вагнер не беше от любимците на Оскар, който се научи да ненавижда всеки антисемит, било то музикант или поет.

Какво става с човек, убил нарочно или неволно някого в същата тази Германия? По законите на всички райхове, номерирани грижливо с римските цифри I, II и III — отива в затвора. Или убиват и него.

А как можаха всичките тези културни и възпитани германци да избият толкова хора, и то в цял свят?

А къде са парите на тези избити 6 милиона?

Оскар веднъж пресметна, че само златото в устите на тия жертви и техните откраднати спестявания, стигат за възстановяването на цялата следвоенна Германия.

И какво чак толкова им се случи после на бившите нацисти? Разбира се най-бруталните от тях — десетки — бяха обесени или разстреляни. А другите милиони престъпници? Нацисти, войници, симпатизанти, убийци преки или косвени на милионите евреи по света? И то на цивилни хора, не на войници във военен конфликт? Много от надзирателите и убийците веднага или след време бяха освободени и спокойно работеха като полицаи към кметствата...

Получили парите от Америка по „Плана Маршал“, бившите нацисти, есесовци, фабриканти и предприемачи строяха с бесни темпове двете нови Германи и напредваха с пълна сила. Много по-бързо от родна Полша, където след войната Оскар не се върна никога повече.

Потискаха го комунистите, национализацията на апартамента им. Заплахата за разправа с (богатите според новата власт) евреи го плашеше и той не искаше да живее повече в гето. Затова никога повече не се върна там, но не можеше да не вижда как Германия напредва с откраднатите от сънародниците му пари, а Полша все повече затъва.

Оскар беше убеден, че мирното и цивилизовано отношение към всички военнопредъпници е огромна грешка. Макар че в Петокнижието навсякъде пише, че на насилието не бива да се отвръща с насилие, че Господ е един и всичко вижда, Оскар искаше отмъщение. Искаше виновниците за избиването на цялото му семейство и за изчезването на Оксана да бъдат наказани.

Свърза се със Симон Визентал, австрийският архитект, който след войната постави за цел на живота си преследването и осъждането на всички военнопръстълници. Оскар успя с огромни усилия да докаже, че във фабриката на Вос са работели концлагеристи и затворници от гетото. Успя да намери и имената на тези хора. След дълги дни, изпълнени с разговори с юристи и защитници на човешките права (къде бяха тези защитници на човешките права по време на гетото? — се питаше Оскар) успя да изправи Хуго Вос пред съда. След пламенните речи на адвокатите му Оскар отиде при отслабналия и смутен шивач и извади папки със скици.

— Тези униформи измислих аз. Започнете да ги шияте, а аз и всички мои сънародници ще наблюдаваме и ще ви избиваме, ако не ги носите. Шивачки си вземете от вашите издокарани фройлайн, да свършат някоя работа и те.

Вос погледна към скиците и се разтрепери.

Униформите бяха досущ като затворническите дрехи на хората от гетото, Треблинка и Аушвиц. Не бяха толкова одърпани, но от евтин плат. Отляво на гърдите имаше пришита част от плат, на която се мъдреше пречупен кръст. Според ранга на бившите нацисти, цветът на пречупения кръст можеше да е жълт — като звездата, която евреите носеха през войната. Черен — ако са били в СС, или виолетов — ако са били колаборанти като Вос.

Те би трябвало да носят тази униформа цял живот, докато това поколение си отиде. Поколението, което принуди евреите да носят жълти звезди.

Хуго целият трепереше. Оскар знаеше, че тази негова идея няма да се приеме насериозно, но искаше да види реакцията на човека, който му открадна Оксана.

Разбира се, Хуго беше осъден само да плати някаква глоба, а Оскар дори и не изчака края на делото. Продължи да търси Оксана, която беше изчезнала сякаш вдън земя.

[1] Shwein — свиня (немски). ↑

ИСТИНСКОТО ТАНГО Е АРЖЕНТИНСКОТО

От края на войната бяха изминали 13 години.

— Една бар мицва време — казваше си Оскар, който с невероятен трепет и вълнение ходеше по улиците на Буенос Айрес. Беше се размекнал от топлото време и непрекъснатото слънце, от хората, които сърдечно си говореха с всекиго, от милонгите, където звучеше танго. Даже и в стаичката на малкото хотелче, където беше настанен, въздухът сякаш беше наситен със звуците на невероятното танго, което висеше в атмосферата на този огромен град.

Милонгите — танцовите забави — бяха пропити със страст, музика, непринуденост и желание. Събираха се непознати хора, които безмълвно изваждаха от чантите си подходящи обувки. С вперени един в друг погледи, с много страст и неизказано желание, те бавно и с огромно чувство изживяваха всеки тон на аржентинското танго.

Оскар виждаше тези хора на улицата, в хотела, в заведенията. Дори и при своя опит на музикант, той не се осмели да извади от кутията бандонеона и да засвири заедно с музикантите от уличните оркестри. Те свиреха невероятно. Оскар не гледаше толкова пръстите и техниката на свирене на бандонеонистите и акордеонистите, изпълняващи съвсем друго танго, пропито с много тъга, страст и носталгия. За пръв път чуваше такова танго, което се свири от душата на тези хора. Цялата им мъка, целият им живот беше изказан само с напористите и сдържани движения на танцьорите и с дълбоките мрачни мелодии и хармонии на аржентинските танга. Много му се искаше да засвири с тях, но все отлагаше момента, когато да извади от кутията инструмента си.

Цялото му съзнание през последните дни беше заето от неочаквания ход на събитията. Спомни си баща си, който му казваше: „Животът е винаги едно колело пред теб, не можеш да го стигнеш. Каквото и да правиш, той непременно те изненадва и изпреварва. Затова ти остава да знаеш само едно — че Господ е един и мисли за теб!“

След дълги години издирване и лутане, след като даде всичко от себе си в търсенето на някаква следа от Оксана, Оскар получи писмо от Симон Визентал.

В него се посочваше адреса на Оксана в Буенос Айрес.

Оскар беше зашеметен, веднага замина за Виена, където неуморимият Симон му показва купчина документи.

През далечната 1942 година Хуго Вос лично отведе Оксана до фабриката си в Метлингем. Още във форда си той почти галантно ѝ разказваше за производството на дрехи, униформи, модни облекла. Все пак беше моделиер. С крайчеца на окото поглеждаше към краката ѝ, към гърдите ѝ, възхищаваше се на точните пропорции на тялото ѝ. Не можеше да устои на невероятните ѝ смарагдови очи, които в комбинация с червените коси и милите ѝ лунички, я правеха особено красива. Някак си по другояче красива. Очите ѝ изразяваха огромна тъга, дълбока тъга, но тя вече не плачеше. Мълчеше, но когато Хуго разпалено и забравил за присъствието ѝ, минаваше от немски на френски и италиански — задължителните в модата езици, Оксана постепенно се включи в разговора.

Хуго осъзна, че това около двацет и две годишно красиво момиче, което той гласеше за модел на най-добрите му дрехи, тази млада полска еврейка, всъщност говори на немски, френски и италиански и то без никакъв проблем!

— Колко езици знаете? — попита добродушно Хуго и прикри колко е респектиран.

— Полският и идиш не ги смятам, затова казвам три — немски, италиански и френски.

— И кога успяхте да ги научите, толкова сте млада? — не се сдържа той. Усети, че в колата започна да ѝ говори на Вие и смутено погледна шофьора, да не го издаде. После се успокои — говореха на френски.

— При нас е така, живеем навсякъде и никъде и всеки знае по няколко езика. За да можем да живеем, в която и да е държава.

— Добре е, че знаете и немски тогава — захили се на каламбура си Хуго. — Само след няколко години всички ще говорят на немски, поне в Европа. След победата на фюрера и Велика Германия ще

направим обединена Европа. Всички ще плащат данъците си на Wilhelmstrasse 97, това е адресът на нашето Министерство на финансите. Всички ще плащат с нашите дойче марки. Всички ще носят униформи, направени лично от мен, цяла Европа — с милиони мои униформи. А вие поне ще знаете, че въпреки че сте еврейка, сте била избрана униформите на Европа да са ушити по вашите мерки — доволно потри ръце и се засмя.

Веднага след като слезе от колата на Хуго, животът на Оксана се превърна в кошмар.

По-голям и от ада в гетото.

Нямаше го Оскар с неговите ласки и безгранична любов. Нямаше ги и старите Бернщайн, които да я успокояват като дете. Сама и беззащитна, тя стоеше гола на масата, около нея ходеха шивачи, шивачки и понякога и самия Хуго с карфици в уста и метър или ножица в ръка. Понякога той се смиляваше и ѝ позволяваше да се наметне с одеяло, за да не чака гола в студената стая за поредната проба.

Хранеха я сравнително по-добре от годините в гетото. Имаше задължителни супи и топла храна един път на ден. Внимателно мереха тялото ѝ, качваха я на кантар, хранеха я допълнително, за да достигне теглото на средната арийка.

Манекенките бяха десетина — полякини, латвийки, една финландка и няколко рускини. Работният ден започваше от момента, когато във фабриката влезеше Хуго, което обикновено ставаше към 6 часа сутринта. След това започваше нервното притичване на многобройни шивачи и шивачки, които вземаха набързо съшитите с карфици платове и ги налагаха по тялото ѝ.

Оксана трябваше да се качва на ниска маса, за да може безпроблемно да мерят дрехите. Беше или по бельо, или гола. Никога и пред никого друго не се беше показвала гола, освен пред Оскар. В началото много се срамуваше и се закриваше, но Хуго ѝ наливаше коняк за кураж.

Изнасилиха я още първата вечер. Веднага след като Хуго я докара и я остави в помещението, войникът, който пазеше сградата, повика приятеля си. Отначало Оксана викаше, после хлипаше, после само безмълвно плачеше и се молеше отнякъде да дойде Оскар и да я спаси. Другите жени, които спяха в помещението, ѝ обясниха кои от

войниците са най-опасни, казаха й да не се дърпа, защото две от манекенките бяха убити миналата седмица. Това бе и причината Вос да я вземе от лагера.

Вече не броеше вечерите, нито мъжете, които се радваха на хубавото й тяло. Знаеше, че веднага след като Вос си тръгне уморен и нервен от канцеларията си, при нея ще дойде или патрулиращият войник или някой офицер, вече не знаеше кой точно какъв е. Месеците минаваха съвсем еднакво, дните се сливаха. Закуска, събличане, качване на масата, коняк, обличане, почивка с обяд, коняк, събличане, качване на масата, коняк. Вечеря, дрога — или кокаин, или някаква химическа смес, разбъркана в американската фанта, която всички пиеха. Събличане и войник, който пъхти върху нея и ломоти несвързано. После спане и на другата сутрин пак същото.

Имаше зелено-сини сънища, поне в началото беше така. Струваше й се непрекъснато, че са с Оскар на брега на морето. Милват се, а той свири на бандонеона, после се качват на една скала. Той й подава блокче швейцарски шоколад и се смеят, през цялото време се смеят. Спомняше си за неговите ласки в тъмния тунел под стената на гетото, за неговите подвизи, за неговото само едно „и аз“, което беше в повече от „а те“, за желанието му за оцеляване на всяка цена.

Тези сънища се повтаряха и я държаха известно време. Оскар не се показваше отникъде, още на сутринта Оксана знаеше, че тази фикция е нелепа и той не може да дойде от Полша дотук, а и да дойдеше — нямаше да може да я спаси.

Освен това, след многото еднакви дни, алкохол и изнасилвания, Оксана не вярваше, че финият Оскар ще я приеме такава, каквата вече е. Увеличи количеството на дрогата, която услужливите войници с радост й набавяха, за да се възползват вечерта от все още красивото й тяло.

Оксана не издържа на напрежението. Към края на войната, когато даже вече и Хуго ходеше замислен и нямаше много работа, Оксана, полюшвайки се от коняка, открадна една ножица от шивачката, която я беше забравила на масата в стаята.

Същата пролетна вечер я намериша в банята, с прерязани вени. Водата не беше спряла да тече от кривия душ в банята, пригодена за лагеристките. Кръвта й, заедно с водата, изтичаше навън по коридора и така случайно другите манекенки я откриха, преди да си легнат.

Събуди се в местната болница, където я бяха закарали две от жените. Едно съвсем младо момче, което беше в бяла престилка — явно току-що завършил медицина, се въртеше в стаята и когато тя тихо простена, дойде при нея. Поглади я по рамената, после по косата — последните две или три години никой не беше правил така, както правеше Оскар.

— Казвам се доктор Оскар Грубер, всичко е наред, ще се оправите.

Оксана беше още замаяна и направи опит да се усмихне.

Оскар беше дошъл, той наистина е тук! Изглежда като него — слаб, с тънки пръсти и нежно лице, със същите очи, това е той!

В целия този нереален свят, това беше първият човек, който се държеше с нея като с равен.

Младият лекар Грубер всъщност не беше даже и нацист. Не одобряваше политиката на Германия от самото начало, а като юноша тайно слушаше английските радиостанции. Не можеше да се освободи от военна служба, но с многото връзки на баща си успя да не замине на фронта, а службата му мина като лекар в тила. Нямаше много опит, беше около 25-годишен и наистина току-що беше завършил медицина.

Това между Оксана и Оскар не беше само любов. Оскар — да, младият лекар се влюби силно в момичето с прерязаните вени и смарагдовите очи. Искаше да ѝ помогне, желаше я силно и направи всичко възможно тя да остане в лазарета при него.

Хуго Вос вече по-скоро търсеше варианти за себе си и за след края на войната. Угрижен, той чувстваше, че войната ще бъде загубена всеки момент. Беше му напълно безразлично, че алкохоличката Оксана ще остане в болницата, още по-добре — нека там да я хранят другите.

Оскар Грубер беше млад, Оксана беше първата му истинска любов. Не можеше да си представи, че Оксана ще попадне отново при войниците и ще се качва гола на масата. Държеше я при себе си, напълно съзнавайки риска.

Оксана не беше влюбена в доктор Оскар Грубер. Един път преживяла любовта в най-младите си години, тя не можеше напълно и отново да се потопи в чувствата. Освен това беше и с притъпени сетива. Алкохолът и наркотиците бяха казали своето, а погледът ѝ често ставаше блуждаещ и бездушен.

Харесваше ѝ младия лекар, обичаше да е с него. Обичаше го, но не беше влюбена в него. Нямаше я тръпката, червенината, която я изгаряше при срещите с нейния си Оскар. Гледаше на доктора като на възможност за едно „и аз“ в повече. Инстинктът ѝ за самосъхранение съвсем правилно ѝ подсказваше, че само с доктора ще може да оцелее. Сега или никога.

Войната неумолимо се приближаваше към естествения си край. Всички офицери и лично Вос се занимаваха само с едно — изгаряха и унищожаваха документи, преписки, скици. Вос прехвърляше тайно пари в Швейцария, които след много години бяха открити, а неговите наследници бяха принудени да върнат част от тях на жертвите на нацизма. Обаче сега той не знаеше, че това ще стане, така че трескаво подписваше чекове, изпращаше тайни куриери до Швейцария да отнасят куфарчета с пари и скъпоценности.

Когато Оксана вече поукрепна, в главата на Вос назря план: всъщност той помогна на бедната лагеристка. Погледнато обективно, не ѝ беше навредил с нищо. Лично той не я беше изнасилвал, тя винаги имаше какво да яде. Е, че войничетата през нощта — какво да се прави, нали е война. Но тя е еврейка в края на краищата, поне не е в лагер, а тука гола се качва на масата, какво толкова.

Хуго Вос имаше много пари, които беше спечелил все пак с труда и таланта си. Помогнаха му разбира се обстоятелствата, ама винаги е така. Големите художници са имали меценати в лицето на властващите. „Рафаел е бил любимецът на папата, Микеланджело на Медичите, аз пък на фюрера. Сега, за съжаление, фюрерът го закъсва с всеки изминал ден. Моите италиански конкуренти също, те пък подпомагаха Дучето. Какво мога да направя в тази ситуация?“ — не спеше по цели нощи Хуго и мислеше непрекъснато. „Най-добре е да се изнеса от Германия и да започна отначало някъде другаде, където всичко да е ново. Да не ме познават, но и да се чува думата на германците. Син съм на велика нация все пак.“

Подходящото място се казваше Аржентина. Много от нацистите прехвърляха пари и организираха тайни дружества, които да им помогнат след края на войната да се изнесат там. На аржентинците след известно време, разсъждаваше Вос, ще им трябва някаква по-европейска, по-арийска мода. Дали да не построя една фабрика там? Но как да стане?

В този момент му хрумна планът. Еврейката знае много езици, покрай тукашната моя фабрика се понаучи и на занаята, умна е, красива е. Не е и злопаметна, по-скоро агресията ѝ е насочена към нея самата, иначе нямаше да иска да се самоубие, а можеше да наръга с ножицата някого, например мен. На нея ще дам едно куфарче с чекове, ще ѝ напиша адресите на мои приятели моделиери и тя ще ми подготви нещата, а после ще отида и аз. Ама как да стане, сама няма да може да замине и да свърши работа. Ами да, ще предложи и на онова докторче, Грубер, той да я придружи до Буенос Айрес и да ѝ помага. Всичко може да се направи с много пари, никой не пита откъде ги имаш, но аз съм си ги изкарал честно и с много труд — успокояваше се Хуго, минутка само след като съвестта го загризеше.

След срещата с Оскар Грубер, продължила два дни, Хуго Вос му предаде цялата необходима документация. Чекове, адреси, контакти. Към тях и няколко каталога с продукцията му и възможностите му — да произвежда мъжка мода, да я наречем конфекция.

През войната униформи, за всички еднакви униформи, а през мира и в Аржентина — започваме с нова мисъл, да правим конфекция — за всички еднакви костюми.

Пак сме на коня, пак сме новатори.

По време на разговора с Грубер Хуго добре съзнаваше, че не може да се доверява напълно на непознати. Но нищо друго не му оставаше, освен това Грубер беше немец и Хуго успя да заплаши младия човек с октопода от влиятелни приятели, които оперират и на територията на Аржентина, и които ще ги следят да не направят някаква крачка извън плана и да го излъжат.

Оскар Грубер искаше на всяка цена да бъде с Оксана. Не го интересуваха плановете и парите на Вос. Но в създалата се ситуация бързо прецени, че това е единственият им шанс с Оксана.

Вечерта ѝ каза, че заминават, а на другия ден бяха в Швейцария.

Внесоха парите в банката и после заминаха за Швеция.

„А те“ беше с едно по-малко от „и аз“ — си мислеше след една седмица щастливата Оксана, като държеше ръката на младия лекар Оскар Грубер на палубата на парахода. Параходът ги закара от студената и мрачна Швеция до слънчевия и шумен Буенос Айрес.

Войната свърши след десетина дни.

Преди да попадне в затвора и да отиде на разпит, Хуго Вос успя да унищожи всички материали, касаещи Оксана. Оксана Бернщайн престана да съществува.

Симон Визентал беше упорит. Преследваше най-големите военнопръстѣпници. В мрежите му доста често попадаха и второстепенни лица, които все пак бяха участници в издевателствата над евреите през войната. По време на процеса срещу Хуго Вос той беше впечатлен от акуратността и мотивацията на Оскар да накаже и икономическите колаборанти с режима. Всъщност целият процес срещу Вос беше идея на Оскар Рубинщайн. „Така ще се създаде прецедент“ — си мислеше Симон Визентал. „Всички, които са подпомагали нацистите по убеждение или заради изгоди, та даже и големите и известни фирми, немски и чужди — ще бъдат заклеимени и наказани.“

По време на процеса срещу Хуго Вос Симон се запозна по-отблизо с Оскар и научи неговата история — за Оксана, за гетото, за бандонеона. Искаше да му помогне, но Оксана сякаш се беше изпарила, даже не се и знаеше дали е работила при Вос.

Чак след десетина години, при разследването на обстоятелствата около изчезналия палач Айхман, Визентал намери документи от болницата в Метлингем, където е служил доктор на име Грубер. Визентал изведнѣж потръпна, защото на прѣв поглед името на доктора приличаше на истинското име на Хитлер — Шикългрубер.

Разбира се, оказа се, че те нямат нищо общо, но почти случайно Симон видя последния запис на доктора в тетрадката с пациенти на болницата, където фигурираше друго известно име — Оксана Бернщайн, приета с прерязани вени през 45-та година от доктор Грубер. Визентал се вкопчи в следата като хрътка и само след една седмица говореше с Оскар Рубинщайн в своя претрупан от книги малък кабинет във Виена.

— Това е най-радостната новина, която съм получавал през последните петнайсет години — не можеше да се нарадва Оскар.

— Проверих всичко около доктор Грубер, млад е заминал с Оксана за Аржентина, няколко дни преди края на войната. А Оксана му е била пациентка, лежала е в неговата болница няколко месеца —

изреждаше фактите Визентал и загрижено гледаше лицето на Оскар, свито едновременно от болка, плач и особено чувство на радост и успокоение.

— Грубер е бил прогресивен човек, не е антифашист, но в никакъв случай не е бил нацист — продължи Симон. — По какви причини е избягал, та нали след войната никой нямаше да му направи нищо, а след няколко справки щеше да е свободен? След толкова рискове, заедно с онези истински престъпници, които тогава са бягали към Аржентина... Какво ли е принудило младия човек да бяга и да преодолява толкова опасности?

— А мене ме интересува само моята Оксана, не някакъв доктор германец — замислено повтаряше Оскар.

Защо е избягала с него? Какво е станало с нея по-нататък?

Симон внимателно го погледна.

— Оксана е избягала с него, нямам представа защо, но както и да гледаме на това положение — спасил я е от сигурна смърт. Преди да унищожат архивите и да напуснат Метлингем есесовците са застреляли всички лагернички, шивачки, моделиерки и манекенки, които са работели там.

Лицето на Оскар побеля. От една страна беше невероятно щастлив, че чудото се е случило и Оксана е жива. „Един е Бог, благословено да е името му“ — промълви той досущ като баща си. А не беше религиозен. Но вярваше. От друга страна чувството за собственост, за принадлежност на двамата един към друг, го изяждаше вътрешно.

— Значи те са били любовници? — едва изрече Оскар.

Визентал беше сигурен, че разговорът ще тръгне в тази посока. Обаче според Симон, след ужасите на войната и лагерите, след нечовешките мъчения и начин на живот, който ежедневно се разкриваше пред очите му от архивите, а и след всичко преживяно от самия него в Освиенцим, фактът, че Оксана и Грубер са били любовници, беше най-незначителната подробност.

— Не искам да те разочаровам, но сега те са семейство. И то семейство с много добро име и материално положение — продължи Симон.

Оскар гледаше безмълвно в една точка. Целият си живот беше посветил на едно-единствено нещо — да намери Оксана, да я целуне,

да я заведе в Аржентина, да ѝ купи шоколад. Години наред си мечтаеше за страстна любов на брега на океана в Буенос Айрес.

А се оказа, че някакъв непознат германец я е завел в Аржентина и сега те с него си живеят щастливо и спокойно. А аз? А Оскар?

— Докторът се казва също Оскар — тихо каза Симон, за да не нарани още повече Оскар. — Той е главен директор на новооткритата фабрика Вос в едно предградие на Буенос Айрес, Оксана се занимава с дистрибуцията на дрехите по целия свят. Шият конфекция — възприели са американския модел на търговия с дрехи, един и същи модел се прави във всички размери, което при евтината работна ръка в Аржентина излиза почти без пари. И после еднаквите костюми се продават навсякъде по света, така че всички по света носят...

— ... униформите на Хуго Вос — почти заедно с Визентал изрече Оскар.

— Започнали са от нулата, сами са направили цялата организация, но не без помощта на много влиятелни хора.

— От кръга на избягалите хитлери ли? Нищо чудно един ден цяла Аржентина да е изпълнена с руси момчета с лунички, които да се поздравяват с вдигане на ръка и да имат имената Ханс, Отто, Хуго, Адолф... — загрижено демонстрира мрачното си чувство за хумор Оскар.

— Не, историята е много интересна. След пристигането си в Буенос Айрес, Оксана бързо научава испански език. После се среща с Ева Перон, жената на президента Перон. Тя, разбира се, тогава не е била президентша, но е била разточителна и много суетна жена. Оксана използва добрия си вкус и всичко, което е научила при работата си като манекенка на Вос. Тя съветва Евита както за стила на обличане, така и в ежедневието. Евита не е имала лек живот с диктатора Перон. През това време докторът се преквалифицира и помага във финансите на Ева Перон. Някъде в началото на петдесетте години двамата, вероятно и с поддръжката на синовете на Вос, построяват фабриката, а после Евита става едва ли не техен манекен.

— Как така манекен?

— По-скоро тяхно рекламно лице, обличат я от главата до петите и на всяко едно събитие Евита не забравя да спомене коя е нейната любима марка, коя фирма облича нея и семейството ѝ. Работата се разраства и днес може да кажем, че с многобройния си персонал от

местното население те са една от водещите фирми в Латинска Америка.

Оскар не спираше да се чуди. Всичко това беше така далечно от него, не можеше да повярва, че неговата Оксана може да върши такива неща.

— И това не е всичко — тихо каза Симон, като запали втората си лула за деня.

Наблюдаваше реакциите на Оскар и знаеше много добре какво става в душата му. От друга страна, сам бе изпитал мъката по близките хора, загубени безвъзвратно в лагерите. Беше сигурен, че радостта от оцеляването на Оксана неколkokратно надвишава мъката, че тя е с друг. Знаеше, че във всички случаи може да довери на Оскар всякаква секретна информация.

Оскар тихо седеше. Многото нови неща, които чу, така бяха заели мислите му, че не намираше място за още факти.

— От близо пет години нашата организация получава големи субсидии от Аржентина. Не се интересувах точно от кого са, изпращаше ми ги Съюзът за лов на военни престъпници в Латинска Америка. И тази седмица поразпитах по-подробно. Оказа се, че Съюзът получава всичките тези средства от Оскар Грубер, главен директор на Хуго Вос в Аржентина.

Оскар ахна.

— Значи са с нас?

— Разбира се. Но не само това. Оксана лично е контактувала с Мосад, израелското разузнаване. Знаеш, че навсякъде търсим Айхман, на мен ми се изплъзва години наред. Оксана е видяла мъж, подобен на Айхман, да разглежда дрехите в техния магазин. Идвал е там няколко пъти, даже един път са си говорили заедно.

— С Айхман? На немски??

— Не, разбира се, на испански, Айхман е изключително предпазлив. Но Оксана доловила немски акцент. И следващия път, като дошъл отново в магазина, Оксана го е снимала няколко пъти. Обадиха ми се от Мосад дали е възможно това да е Айхман. Отговорих им, че знам всичко за този човек, мога да го позная навсякъде, както и да се е маскирал. Но ми трябва снимките му. Казаха ми да си ги взема сам, те не могат да рискуват и да пратят екип, защото може и да е фалшива следа.

Погледна Оскар право в очите:

— Искаш ли да отидеш при Оксана в Буенос Айрес и да вземеш филма?

— Да — веднага и без да се замисли, каза Оскар.

— Чудесно — усмихна се Симон. Ще предам шифрограма: Оксана да чака нашия човек в четвъртък, няма да знае, че си ти. И заминаваш утре, а Оскар Грубер плаща билета — се пошегува Визентал.

— С парите на Вос — довърши шегата Оскар.

Замина на другия ден, взе си само летни дрехи и бандонеона.

На летището във Виена купи един огромен швейцарски шоколад. Млечен.

Оскар стоеше нерешително пред вратата на хубава бяла къща. Построена беше в колониален стил. Дворът беше голям, осеян с ниски портокалови и мандаринови дръвчета. Слънцето печеше силно, затова Оскар си беше сложил на главата широко сомбреро и тъмни очила.

Винаги си спомняше подходящ виц за всяка ситуация, която се случи.

Сега, като се погледна отстрани, не можеше да не се засмее — спомни си вица за арменците, втората най-спрягана след евреите народност във вицове: английският шпионин Киркор е пратен с тайна и много секретна задача, да открие свръзката Гарабед и да му предаде секретен материал. Отива в арменската жилищна кооперация, където живее свръзката, но какво да види — на всички табелки е изписано това популярно арменско име, във всеки апартамент живее някой Гарабед. Объркан, Киркор звънва напосоки, вратата се отваря и от нея излиза дребен човечец с очилца, разглежда го от глава до пети и казва: „А, грешка имате, тука живее Гарабед Златаря, Гарабед Шпионина е на горния етаж!“

Оскар се усмихна широко. Тези малки смешки му помагаха винаги. И не само на него, а на целия еврейски народ, който и при нелеката си съдба винаги е намирал повод и начин да се смее и намира аналог с действителността в някой виц. Поредицата еврейски вицове по всеки повод бяха любимите четива във всеки дом, така както и Талмуда с тълкуванията на Тората от равините.

Освен пустинната тъга, владееща сърцата и душите на евреина, той притежава и едно много картинно и абстрактно мислене, разсъждаваше наум Оскар. Сигурно е следствие на пустинните миражи, си казваше усмихнат, то не е леко да те върти Мойсей в пустинята 40 години без вода и почивка, после ти остават миражите.

„С тази шапка и очила няма как Оксана да не ме сбърка с гаучо“, си мислеше Оскар, силно притеснен, когато удари по камбанката над вратата.

— Ола! — отвори му вратата една много красива, червенокоса жена.

Оксана беше много по-пълна от времето в гетото. Облечена с лека блузка и дълга пола, застанала на вратата леко раздвоена и смутена, изглеждаше превъзходно.

— Ола, буенос диас, комо естас? — каза Оскар малкото думи, които знаеше на испански.

Оксана сложи ръка на устата си.

— Оскар! О, не, Оскар! — хвърли се на врата му, после трескаво го загали по къдравата коса и целуваше пръстите му.

— Ти си жив, не вярвах, не е възможно това, къде беше през всичките тези години, как избяга, къде си сега, как са папа и мама, оцеляха ли, покажи ми пръстите си, погали ме, целуни ме и ти, Оскар, не е възможно! Ти си жив, Оскар!

Влязоха бавно вътре в къщата.

Беше подредена с вкус, малко неочакван за Оскар, който беше виждал Оксана само в атмосферата на последната им къща във Варшава. Имаше широк диван и ниска удобна голяма маса. Много шарени покривки и завеси придаваха южен и типичен латиноамерикански стил на къщата, много далечен от мрачната и изискана европейска подредба на дома им във Варшава. На пода бяха само теракотни плочки, сигурно заради горещините, си мислеше машинално Оскар и се чудеше, че не се изпотява. Може би защото перката на тавана раздвижваше влажния и топъл въздух, но не разсейваше мълчанието, което се бе заселило в момента у тях.

Когато желаем нещо много, после, като го постигнем, нямаме сили да му се зарадваме.

Оскар не обелваше дума и гледаше плачещата Оксана, като я милваше по червените коси. Знаеше, че тя обожава тази милувка.

— Ето, виждаш ли, точно тринайсет години след края на войната изпълних обещанието си — извади той от чантата си огромния шоколад. — Не те доведох аз в Аржентина, а животът те доведе тук. А и красивата ти къща е точно на брега на океана. Така че все едно съм изпълнил цялото си обещание — каза Оскар бързо и тихо, за да запълни тишината, в която се чуваха само хлиповете на Оксана, прегърнала го силно с двете си ръце.

„Станала е красива жена, много привлекателна... Една почти непозната аржентинка“ — тъжно отбеляза Оскар.

Оксана изтри сълзите си и мълчеше.

Оскар се огледа и като видя наредените сладкиши на масата, се усмихна:

— Днес е четвъртък, да нямате случайно бар мицва вкъщи? — каза напосоки.

— Не, не, нямаме, наистина синът ми е на тринайсет години, но не е евреин, не правим бар мицва.

— Как да не е, след като ти си еврейка, нали се гледа по майка, така пише в Тората — погледна я изумено Оскар.

— Много е сложно, знаеш ли — бързо заговори Оксана. — Съпругът ми е германец, не е евреин — предпазливо започна тя и внимателно го гледаше — а след войната, и особено тук, е добре човек да е по-незабележим, за да оцелее, нали ме разбираш?

— Да, разбира се — каза Оскар усмихнато, — нали помниш: главното е да се оцелее, да го има едното „аз“ в повече от „те“.

— Така е, така е, знаех, че това ще ми кажеш и много те обичам за това — отдъхна си Оксана. — Така че след като и мъжът ми е вече аржентински поданик, няма как и жена му да не е аржентинка. Аржентинци са ни и децата, по-добре ще е за тях. За Оскар и Рубен.

Оскар потъна дълбоко в креслото, в което седеше, премести ръка от главата на Оксана към очите си.

Изтри тихо стичащите се сълзи.

Оксана е кръстила и двата си сина на него — Оскар Рубинщайн.

— Уговорката преди години беше, че на брега на океана, на плажа на Буенос Айрес, ще ми дадеш шоколад и ще се смеем, много ще се смеем, а не да се срещнем и да плачем — отново избухна в сълзи Оксана.

— Това е защото не сме на брега на океана, да отидем там, какво сме се затворили тук? — каза Оскар, защото наистина искаше да е на въздух, да усеща мириса на морето и да има простор пред очите си.

Четвърто измерение е морето, дава нов поглед на всичко, невероятно пространство, в което потъват всички стресове, негативни емоции и болки.

Оксана малко се отдръпна.

— Приготвила съм сладките за гости, чакам всеки момент да дойде един човек по работа, не знаех, че ще дойдеш и ти.

— Оксана, аз съм този човек, изпраща ме Симон.

Оксана безмълвна приседна.

Бяха боси, Оксана беше свалила блузката си и излагаше на слънцето красивите си гърди. Оскар я беше прегърнал през рамената и милваше косите ѝ. До тях беше разтвореният шоколад, който бяха почти изяли от страх да не се разтопи на слънцето. Никой на плажа не беше чул нито една въздишка или звук от страстното им любене.

Винаги го правеха безшумно.

Без звук, като в ням филм, но с много обич, страст и любов.

До вечерта бяха сами, после си дойдоха децата от училище. Оскар мигом съжали, че нямаше подарък за тях. Грубер бе симпатичен човек, знаеше всичко за Оскар и Оксана и много му се зарадва, главното е, че си жив, каза, главното е, че оцеляхме, промълви Грубер.

Оскар тихомълком погледна Оксана, леко въздъхна и заговори с Грубер делово.

След три дни си тръгна с филмите от Оксана.

На плажа се любиха още един път.

Оскар непрекъснато чуваше в главата си аржентинското танго, което искаше да свири.

Винаги и само в Аржентина, само там то е истинско, като живота.

Реши да занесе филмите на Симон Визентал и да се върне в Буенос Айрес. В другия край на града, далече и все пак близо до Оксана.

Но най-главното — в сърцето на тангото.

МАЛКАТА ИСТИНА, КОЯТО ПРАВИ ОТ ГОЛЯМАТА ИСТИНА МАЛКА ЛЪЖА

Замижах към слънцето. Изтрих потта от челото си. Хотелът ми е досами морето, което през нощта води до постоянен шум на вълни като фон на хъркането ми, а когато е топло като днес, към жегата и струйки пот.

Пиеше ми се айран. Винаги го пия с едно уиски — така свързвам Изтока и Запада в нашия обединен свят.

Точно пред мен има едно капанче, мърляво и безвкусно. Безвкусно като манджичките, които се опитва да готви собственикът. Понякога се храня там.

Обичам да си говоря със собственика, който е и келнер, и готвач, а и шофьор: когато гостите му позакъснеят и се унесат в разпивка до късно, той се умилюва и ги разкарва посред нощ по хотелите.

Малко по-вдясно е VIP-зоната — там са баровците. Имат си супер ресторант, с какво ли не в него. Но келнерите са на работа там, а собственикът — бившо ченге и партийно величие — никого и никъде не разкарва посред нощ. Кого ли да закара, всички там са с коли, а и момичетата му там си спят и там си работят.

Между двете заведения всъщност е централният плаж, където сега, въпреки края на сезона, е претъпкано. Всички са се излегнали и са се обърнали към слънцето, затворили очи и полуотворили уста. Сякаш са в транс.

Аз не ходя там. Дразнят ме децата, които щъкат между хората. Дразнят ме продавачите на царевица и гевреци, които досаждат на хората. Дразни ме и глъчката, примесена с миризма на пот и кремове за слънце.

От балкона наблюдавах плажа. По него имаше доста хора, повечето все на възраст. Почитатели на залязващото слънце. Гостите на хотела седяха със затворени очи на групи и ловяха последните есенни лъчи на умореното слънце. Те бяха облечени с весели младежки цветове, с анцузи зелен електрик или неонов синьо, с

оранжеви якета. Но тези цветове не можеха да скрият отдавна отминалата младост.

А наоколо всичко беше от есенната палитра на неизвестен художник, който с вкус беше вплел нюанси на кафявото, златистожълтото и тъмночервеното в меките тонове на природата. Дърветата по алеята в парка до плажа бяха отрупани с жълто-кафяви листа с тъмночервено петно по средата. Те по съвършен начин се съчетаваха с жълтата растителност на земята (някогашната зелена трева се беше превърнала в жълт килим, по който лежаха кестени, оголени от своите бодливи обвивки).

Целият път до хотела беше опасан с мъдри кестенови дървета. Слънцето беше тъмночервено, загубило от своята сила, така че когато човек погледнеше към брега даже и самия пясък изглеждаше уморен и кафяв.

Само морето, това вечно шумящо и неудържимо море, само този леген, това множество от опасни и нервни води, беше синьо, нахално синьо, и не се вписваше в есенната палитра на авангардния художник.

Към картината не се вписваше и малката лъжа, с която се успокоявах — че е вечно лято и че е все хубаво и слънчево и топло (мразя зимата).

То винаги всичко си е дребна лъжа, и на бебето му тикат биберона в устата и го залъгват и после цял живот пред теб има един биберон и ти го гониш и го искаш и участваш в лъжливата игра: хайде училище, за да си умен, хайде висше, за да не работиш с кирката, хайде в театъра, за да си най-добрият, хайде работи без пари — ама ти си много добър, хайде да се ожениш, за да си щастлив, а сега да се разведеш — нали си нещастен, я сега отново да се ожениш...

Постепенно моята малка лъжа, която сега е все още полуистина, се замества от истината — да, есен е, а после ще дойде и зимата, с многото дрехи и студа по трамваите, ще ме карат да ходя на ски, а аз ще се преструвам, че ми харесва.

При слънцето не, то си знае работата: последните слънчеви лъчи на отслабващото слънце доказват, че малката лъжа се губи и се променя в голяма истина.

Крайт идва, крайт на сезона, крайт на освободените и намазани с крем тела и плискащите вълни, крайт на безплатния серотонин и феромоните в главата.

Идва скуката (поне за мен).
И неуютните зимни трамваи.

ПОТЪНАЛИ В МРАКА

ЪНДЕРГРАУНД

Целият си живот прекара под земята.

При миналия режим беше миньор.

Не беше лека работата, непрекъснато беше с черно около очите. Храчеше черни храчки. Имаше черни сополи. В ушите му се образуваха черни буци от мазнина и въглищен прах.

— Измий си ушите — казваше винаги жена му, загрижена за чистотата на възглавницата, но той не я чуваше: буците в ушите не само бяха черни, но и запушваха ушните канали и той не чуваше какво му говорят.

От една страна това беше добре. За настроението на жена си съдеше по оживените мимики към него, които ясно подсказваха речника ѝ.

Той не я чуваше и се унасяше в мислите си. Тя го хокаше непрекъснато, той знаеше това, но ръкомаханията ѝ по-скоро му бяха забавни.

Знаеше за себе си, че ѝ е отровил живота, защото тя можеше да се омъжи за някой друг, а не за тая отрепка с черни кръгове около очите и с мръсни уши. Какво като има висше образование и е завършил музика? Много важно, че през кратките му отпуски ходят заедно по концерти. Голяма работа, че може да изтананика, а и да изсвири на някой от инструментите си която и да е част, от която и да е симфония на Моцарт. По цял ден го няма, на концерти и на гости ходи с черна риза, за да не изцапа белите ризи и да няма контраст между ризата и черния му врат.

Не чуваше и охканията на майка си (как може, не е възможно, след толкова години пиано, концерти, консерватории, да свършиш под земята??). Тежкият и угрижен поглед на баща му се спираше на ръцете му, а очите му се насълзяваха. Оскар беше доволен, че не чува безизходните думи на отчаяния си баща (е, заслужаваше ли си да се хванеш за гушата с тоя диригент и да се поробиш сега, какво от това, че сте свирели някакви социалистически бълвочи, а после те изкараха

и политически неудобен и опасен враг на родината, имаше ли смисъл, защо не си гледаше само музиката!).

Беше доволен, че не ги чува, за да не се подаде на пораженчески мисли.

Беше щастлив, че малкият му син го гледа възторжено в очите (като стана голям, ще стана миньор — като татко!).

Беше радостен, че малката война, която поведе тогава с ръководството на оркестъра и всичките онези смахнати политкомисари, които се въртяха около тях и им помагаша (да избират правилната музика, да бъдат с оркестъра като придружители по турнетата им, за да не избяга някой музикант), беше спечелена.

Поне той си мислеше така, а също и дребничката цигуларка Оксана, от втори цигулки, трети пулт.

От своя страна, след него и тя поведе своята малка и справедлива женска война с диригента и политкомисарите. На едно събрание Оксана стана и заклеми любовницата на диригента (арфистка, също омъжена, както и диригентът — женен). Посочи я като главен виновник за провала им на последното турне, както и за това, че влияе на диригента при избора на репертоар (с повече партии за арфа).

Войната на Оксана не завърши в мините, а в едно читалище, където преподаваше солфедж на деца, които не се интересуваха от музика.

Виждаха се почти всяка седмица. След нощна смяна той взимаше две бутилки от безплатното мляко, което даваха на миньорите и след дълго пътуване с премръзналия рейс, отиваше в неуютния блок на Оксана.

Тя живееше на последния етаж в малка боксониера. Винаги беше приготвила едни и същи курабийки. (Казваше й, че са много вкусни, за да я насърчи, но и на двамата беше ясно, че не е добра готвачка, а сега се учи).

Обикновено го посрещаше долу на вратата. (Външната врата на блока винаги беше заключена, асансьорът никога не работеше. От апартамента никой не можеше да му отвори — тогава нямаше домофони, или ги бяха откраднали).

Бързаха — винаги бързаха, това бяха техните откраднати мигове.

Не вярваше, че може да се случи така — навремето обичаше жена си, но сега го интересуваха само дребната Оксана.

Нея я чуваше. Много ясно и много силно:

— Оскаре, имаш много красиви ръце, милвай ме — казваше му тя и слагаше черните му, но нежни пръсти на гърдата си.

— Да се измия малко поне? — промърморваше той, захапал курабийката с мед и мляко (мразеше млякото от дете).

— Разбира се, приготвила съм ваната — казваше обикновено тя и сваляше кожата си.

Винаги се удивляваше на смелостта ѝ — идваше да го посрещне чак до входната врата гола, наметната само с ръждивокафявия кожух, подарък от майка ѝ. Не можеше да повярва, че това е Оксана, плахото момиче от третия пулт на вторите цигулки.

Само с него тя ставаше силна, смела и дръзка, в любовта им нямаше никакви прегради и той изпитваше любовни наслади, неподозирани преди.

Във ваната влизаше първо той, водата почерняваше. В началото това го смущаваше, но после свикна с мисълта, че може би и това също е секси за Оксана. Тя седеше на ръба на ваната и го гледаше с премрежен поглед, търкаше му гърба с гъбата и държеше много той да слага крем и специални мазила на ръцете си.

Бяха златни тези ръце, той знаеше това. Бяха донесли много награди не само за него като цигулар виртуоз, но и за целия оркестър. Сега тънките му пръсти се впираха в гърба на Оксана, влязла също във ваната, и конвулсивно я придърпваха към себе си. Дълго време застиваха така, вкопчени един в друг, като всеки шепнеше на ухото на другия всичко, и ежедневните дреболии: как за малко да изтегли ухото на непослушен солфежник, нормата му в мината, която той не изпълнява, как не могат да го уволнят, защото нямат хора. Разговаряха и за сексуалните си усещания при предишната им среща и за студенината на жена му. За глупавия мъж на Оксана, който няма отношение към музиката. Оскар обичаше Оксана.

Оксана обичаше Оскар.

До този извод стигнаха след многото години, преминали в свирене на пиано и цигулка, в консерватории и музикални училища, по оркестри и концерти. Всъщност — това беше най-важното, а не дългите тягостни отношения, в които и двамата живееха сега.

Интересното беше, че в момента, в който влезеше във ваната, черните тапи от ушите му падаха и Оскар чуваше целия широк

спектър, всички честоти на всички звуци, които правеха интонационната среда на жилището на Оксана:

— водата в пълнещата се вана,

— папагалчето в кухнята,

— намаленият звук на телевизора и стъпките пред вратата, които винаги го държеха нащрек (да не се върне случайно мъжът ѝ).

Много години по-късно Оскар си спомняше за тези романтични, очарователни и понякога изпълнени с напрежение срещи (да не се върне случайно мъжът ѝ) с плахата Оксана.

След промените (нежната революция/кадифената революция/измитането на политкомисарите) Оксана замина с мъжа си за Америка. Нямаше как да не замине — мъжът ѝ беше областен началник, беше успял да скрие голяма сума общински и държавни пари, или му бяха дали кода на сметката на Големите Хора в чужбина. Заминаха една нощ, не успя и да се сбогува с нея като хората, само едва-едва успя да ѝ подаде листче с новия си телефон. Тя беше толкова развълнувана, че листчето се скъса и половината изписан телефонен номер остана в неговата половинка, а другата половинка у нея.

Не знаеше новия му адрес, защото един ден Оскар напусна жена си и отиде в по-големия окръжен град.

Новите ветропоказатели на новите ветрове, които задухаха, му обещаха смислена работа — цигулар в новия оркестър, който се сформираше в окръжния град. Условието беше никой да не е от старите структури. Хората, унесени в революционен устрем, мислеха, че и музиката трябва да плати своя данък.

След промените обаче нямаше средства за зали, за репетиции, за разписване на щимове, всеки си пишеше щимове сам. Репетираха в кожуси и балтони под земята — в противоатомното скривалище, студено, сиво и неуютно. Единствено там не трябваше да се плаща наем.

Оскар не можеше да реагира на промените при девалвацията на парите и трудно ги разбираше тези неща — все пак той от дълги години беше музикален виртуоз, а през последните години — миньор.

„Те, големите баровци не разбират проблемите с парите, та аз ли“ — успокояваше се той.

Резултатът от неразбирането на цифрите се отразяваше на начина му на живот. Никога не беше живял в охолство, но сега положението беше вече нетърпимо. Купоните за храна не стигаха, може би защото той забравяше за датите на използване или не можеше да се ориентира добре. За него никога нямаше мляко в магазина (което по-рано получаваше безплатно като миньор и което ненавиждаше от дете). За хляб чакаше с часове. Отстъпваше мястото си на всички възрастни и жени с деца и хлябът пред него обикновено свършваше.

И защото нямаше никакви средства — хонорарите или изобщо ги нямаше, или не идваха навреме, или идваха винаги с различен брой нули накрая заради инфлацията и той не можеше да се ориентира — прие с благодарност предложението да живее в противоатомното скривалище.

Две врати по-далеч от репетиционната, и то безплатно.

Всъщност нищо не се беше променило от гледна точка на начина на живеене.

Пак живееше под земята.

Ръцете му обаче бяха чисти. Къпеше се всяка вечер и то безплатно — третата врата вляво от репетиционната се оказа провизорна баня, където топлата вода се пускаше от един преливник. Нагриваше водата, за да може в случай на атомно нападение скритите в атомното скривалище хора да са чисти. Ризи не носеше, само фланелки, които вечер опъваше на тръбите с топла вода, минаващи по коридора. Имаше едни дънки, които с неопределения си цвят винаги бяха на мода. Имаше и два-три пуловера, които придаваха поетичен вид на слабото му тяло и интелектуалното му лице.

Веднага след революцията паднаха и тапите от ушите му. Все едно влизаше в банята при Оксана.

Веднага след като напусна жена си, започна да чува всичко наоколо, да слуша и да чува гласовете на много жени.

Да чува родителите си (баща му, радостен: е, отдавна трябваше да се случи нещо, сега ще видиш, ще станеш диригент и жена ти ще се върне, а майка му, загрижена: браво, друго си е с оркестъра, браво, днес репетира ли? Да свириш повече, да си върнеш формата!). Да чува всеки шум под земята, където живееше.

Сега обаче престана да вижда.

Не искаше да вижда.

Имаше големи диоптри, но винаги виждаше и най-малките детайли. Най-дребните подробности, които мимолетно забелязваше, понякога играеха важна роля за следващите му стъпки. Навремето целият беше осеян с нерви и сетива. Гъстата мрежа от чувствителни датчици го караше да изживява всеки миг. Във всяка преживяна секунда да вижда последната секунда от живота си и да се хваща за нея.

Това той наричаше сетивно възприятие и виждане.

А сега не виждаше нищо.

Не можеше да види себе си напред в годините, не виждаше бъдещето на оркестъра, не виждаше и бъдещето на музиката. Нито на изкуството — от малък знаеше, че обществото признава мъртвите гении. Умрелите художници ставаха класици, а за живите музиканти и композитори никой не говореше.

Въпреки това и преди революцията всички творяха, пишеха или рисуваха, никой не им беше отрязал ръцете или ушите.

Разбира се, истинските неща пишеха само за себе си.

Наяве излизаха само бодри песнички и червени рисунки.

Спомни си даже как в казармата (Кой е тука пианист? Ти ли? Я премести това пиано! О-о-о, музиканта, балеринке, я легни в калта и хвани долното „си“! Не ми хващай долното „ми“, а горното „си“!) при футуристичната мечта да получи отпуск се натегна на командира, че ще напише марш. Не можеше да е марш просто ей такъв, обикновен, нали мислеше полифонично. Накрая (за три дни го сглоби) се роди Маршът на трудовия офицер.

Беше съвсем ясно, че Оскар с тази физика, с тези тънки пръсти и с тази интелектуална физиономия ще попадне в трудови войски. Там компания му правеха неграмотни младежи или татуирани рецидивисти, както и един излежал присъдата си изнасилвач на момченца. От него Оскар се страхуваше най-много, повече отколкото от червендалестия старшина, който всяка сутрин го перваше по врата за всеки случай — за респект. Всички обичаха Оскар цигуларчето и го пазеха, а той им разказваше историйки за композитори.

Маршът на офицера от трудови войски имаше класическа структура, от музикална гледна точка за партитурата не би се срамувал

и самият Щраус (който пишел бавни валсове, защото имал големи яйца, ха-ха, ей ти, музикантчето!?). От музика никой не разбираше, а Оскар го направи майсторски. Текстът написа за един час като най-искрено си мислеше, че е добър: „Всеки е стиснал в десница корава / кирка, пергел, автомат/ и врага ще убива за слава/ и ще залива с бетон!“. Маршът му донесе десетина дни карцер, защото офицерите се замислиха и казаха, че с бетона не биха заливали враговете си, тъй като преди това трябва да им се сложи кофраж.

(Значи се подиграваш, а?!)

А сега, след революцията, когато вече всичко беше позволено, не виждаше никого, който да пише нещо или композира, или рисува, ама за себе си — качествено. Даже и некачествено не рисуваха и не пишеха. Никак.

Сега всеки търгуваше. Всеки препродаваше. Купуваше нещо и с малката количка или колело, или щайга, отиваше някъде, където имаше хора, и продаваше. После, и в най-големия студ, отиваше до складовете на едро, за да завърти парите отново и пак да купи стока. После пак на пазара и пак обратно. До полуда. Няколко пъти по пазарчетата виждаше и свои колеги — оркестранти, които продаваха стари неща. Не беше подготвен за това. Не виждаше смисъла от изкуството в този вид — безсмислено и нелепо, ненужно.

Разглеждаше целия ход на историята и връзките между световните събития. Беше сигурен, че има някакви „те“. Бодри, загорели мъже, които след сутрешния скуош, фитнес и овесени ядки свежо пристигат в офисите си. След намигвания и весели закачки, постоянно питащи се един другото кой как е, и отговарящи с въпроса — как си?, сядат на хубави столове около кръгли стъклени маси, в приятни и светли просторни остъклени стаи. И измислят гадости.

Цял ден, цялото работно време им е изпълнено с генериране на идеи и планове за всякакви гадости, които по някакъв начин да резонират в процентно повишаване или понижаване на някой коефициент на борсата, или към прегрупиране и акумулиране на акции и капитали.

На хиляди километри от тях, от другата страна, сериозни и мрачни хора с помътнели от целонощния запой очи, бавно и важно пристъпят, тежко върголейки и ломотейки неясни думи.

Разбира се, и едните и другите работят колективно, допълват се и си помагат.

При едните тимът е бодър, спортен и обучен в престижни университети.

Другият отбор си прави помежду си кал, често се изпозастрелва и изпоизяжда след поредната интрига, чистка и запой. Обаче дружно измислят гадости и то не по-лоши от обучения тим.

Надпреварваха се години в генерирането на мръсотии.

После планираните от двата главни отбора завързани и сложни машинации за надмощие трябваше да се приложат в практиката. Няма по-добро поле за приложение от младежта. Ентусиазирана, неопетнена, запазена, неосквернена. Въпреки доброто си образование и сносен интелект, нямаща най-главното за живота — опитът, житейският опит на старите хитреци.

Така че масата от тази младеж, разделена навсякъде по света, се манипулираше масово.

Във всеки етап на историята винаги си имаше някои „те“. Подстрекатели, планировчици, генератори на гадости, или прости изпълнители на нечия воля и машинация — винаги има „те“.

Беше дете от следвоенната генерация, затова имаше късмета да се бори с политруци и културтрегери и да бъде миньор.

Преди това, във войната пък, си мислеше той, пак е имало два главни отбора. Едните „те“, дисциплинирани, са обличали кафяви униформи. Изисквали ред и дисциплина. Кряскали, викали, гаврили се, въпреки генетичния си фонд, въпреки културните си деди и прадеди.

Другите „те“ са били надъхани, че хората са равни, че само трябва да вярват и да милеят за висшестоящите. Тези „те“ пък си слагали светли ризи, червени връзки и правели не по-малко мръсотии от момчетата с кафяви ризи.

„Сега пък е времето на обединяването и обедняването“, мислеше си той.

Глобално става, всички са приятели, няма вече интриги, няма и надпревари, има само обща посока.

Не искаше да бъде от никои „те“.

Затова и цял живот се стремеше да бъде самостоятелен. Постепенно се увлече и записа история на изкуството и музика. Възхищаваше се от всички световни майстори, обожаваше ги и с

възторг гледаше произведенията им по всички световни галерии. Оформяше си и мнението за тях, както и знанията си, за да прозре накрая, че велики или не, и те са били около тези „те“. Всички големи и независими според него сърдити мъже на изкуството са се въртели около „тях“. Около онези тогавашни завързани интриганти с перуки, некъпеци се с дни, но имащи богатство и власт. Това прозрение го накара да загуби самостоятелността си на творец, някак си се обезсърчи, загубвайки идеала си, не уважавайки много от чисто човешките слабости на идолите си.

После се разочарова и от музикалните си идоли, които макар и на пръв поглед независими, са имали други зависимости — към силните демони на алкохола и наркотиците. Измислени разбира се от „тях“ — от силните на деня.

Болката му беше неописуема, когато разбра, че и любимите му Бийтълс са творели сред наркотици, или когато прочете биографията на Ерик Клептън и разбра, че е бил непоправим алкохолик.

Тънката граница между независимия творец (образован, с визия, култивиран и търсец) и зависимостта от силните на деня, тази тънка линия го обезсърчаваше изобщо да твори и той се предаде.

Престана да излиза навън от противоатомното скривалище, постепенно престана и да се бръсне. Ставаше трудно чак по обяд, за да обясни на няколкото си останали познати от оркестъра, че няма смисъл от нищо.

После лягаше отново, съвсем безразличен към времето, сезона, музиката.

От този момент нататък престана да говори.

Чуваше и виждаше.

Но не говореше.

От време на време слушаше фугите на Бах. Надбягването на гласовете и постепенното им сливане в едно цяло накрая го караше да мечтае за по-добър свят, където да цари хармония. В момента, в който органът звучеше с пълна сила в малката му стая, той си представяше как църковният служител Бах изобщо не е мислел за изкуство, а е бил доволен, че има хляб за многобройните си деца. Представяше си и прищевките на работодателите му, които при поръчването на музиката

сигурно са имали съвсем прозаични идеи и след дълги пазарлъци са му давали някакви дребни пари.

Вагнеровата музика го завладяваше с импозантността си, но веднага в съзнанието му изплуваха младежи с кафяви куртки.

Шостакович беше любимият му автор, експресивен и могъщ, но само до момента, в който си представяше рунтавите вежди на Сталин, голото теме на дурака Хрушчов или боботеция безсмислица Брежнев.

Не можеше да откъсне изкуството от конкретните „те“, даже Гершуиновите хроматизми и напрежение в „Рапсодия в синьо“ му навяваха полъха на драматизма, преди и след пускането на атомната бомба.

И тогава реши.

Остава винаги под земята. На спирката на метрото си намери малко кътче, където никой от конкуренцията не свиреше. Всяка сутрин, когато всички отиваха на работа, той изваждаше цигулката си и започваше да свири — от Бах, през Шуман до Дебюси. Постепенно се събра публика, която се тълпеше, за да го слуша.

Казваха му Жан Валжан. Героят на Виктор Юго, който живее в парижките подземия.

Оскар не виждаше слънчева светлина. Ставаше рано, набързо се измиваше, взимаше цигулката и излизаше навън. Навън от скривалището всъщност беше вътре в метрото, защото в новите условия скривалището се използваше като част от подлеза на метрото. Качваше се на някой от влаковете, обикновено машинистите го познаваха и му махаха дружелюбно, или му звънваха (сол диез), или само откъслечно бипваха (си бемол).

Шумът на метрото го дразнеше, защото в главата си носеше, освен всичките тонове, и тонът ла, с които трябваше да настрои цигулката си. Въпреки това проявата на солидарност от страна на работещите също под земята машинисти му харесваше и го крепеше (не съм съвсем сам, има и други подземни като мен). С метрото пътуваше обикновено напосоки, на всяка спирка познаваше до детайли местата, където има най-добра акустика, най-много хора и е относително най-топло. Слизаше по интуиция на съответната спирка, изваждаше цигулката от калъфа, нежно я поглаждаше, настройваше и започваше.

Отпред слагаше надпис: „Не ми давайте пари, свиря за мое и ваше удоволствие!“

Хората се събираха да го слушат, макар и забързани за работа, намираха време да се спрат и да му отделят малко внимание. Туристите се побутваха и се чудеха какво става. Те търсеха шапка или калъф на цигулка, за да му дадат нещо — свиреше виртуозно. „От какво живее?“ — чудеха се те. После свикваха, че има и такива и не забравяха да кажат на познатите си, които идваха да разгледат града, за екзотичния музикант от метрото. Той видя своя снимка и в един туристически пътеводител с цигулката в пространството на най-красивата станция.

По едно време към него се присъедини и възрастен човек, който майсторски свиреше танга с малкия си бандонеон. Импровизираха до късни нощи, след което си плесваха ръцете и доволни се разотиваха пред очите на възхитената тълпа. Един ден бандонеонистът се качи на влакчето и изчезна така внезапно, както се беше появил.

Тези хора са като мишки, разсъждаваше Оскар, докато свиреше. Стават, измиват си зъбките, гризват малко закуска, който има късмет живее в една дупка с още трима-четирима гризачи. Заедно гризват сутрин. После се разделят и всички по своите пътища поемат към метрото. Влизат и те под земята. Движат се там, докато отидат на работа. Мишките излизат за малко на светлина, на въздух, което ги кара да примигват от слънцето и да закриват устата си с ръка или кърпа, заради смога навън. После вървят по коридорите на канцелариите, в които работят, което пак си е подземие, но няколко етажа по-нависоко. Там се ръфат с други мишки. Получават нещо за работа, нещо за хапване, а после се прибират пак с метрото при другите гризачи в гнездото.

Заедно гризват, а в събота и неделя отиват да гризат някъде подалеч — която мишка има късмет, си е направила още една дупка за уикенда някъде по планините или морето.

Заради тях свиреше по цели дни, искаше и мишките да имат топлинката в сърцето си, която му даваше музиката.

Не искаше да има шеф, не искаше да има контрол, искаше да е свободен, сам...

... и един ден от последния вагон на влакчето излезе Оксана.

Той онемя.

Изпусна лъка.

Тя също изпусна цигулката с калъфа, който носеше в ръка.

Животът в Америка с мъжа ѝ разбира се завърши още на третата година. Нямаше как да не приключи, дребните хитринки на бившия областен началник не вървяха в суровия капиталистически свят и парите му бързо свършиха. Оксана не престана да го издържа със заплатата си на учителка по цигулка в общественото училище в бедния квартал, където живееха.

Децата бяха цветнокожи, много надарени и талантиливи, така че поне работата ѝ харесваше. Мъжът ѝ се пропи, стана още по-груб, остана без работа. Най-после Оксана си призна, че всъщност никога не го е обичала, и един ден — без развод, без предупреждение, отиде в училището, за да се сбогува и после се прибра със самолета обратно.

Разбира се, в сънищата си, както и в лошите дни там, тя непрекъснато си мислеше за Оскар. Искаше да е с него, мислеше си какво ли прави, къде е.

Оскар я гледаше сега, отпуснал лъка си, пред очакващите погледи на многото хора, за които свиреше. Беше силно смутен, а и по цял ден не говореше почти с никого. Затова не можа и да изпробва гласа си, макар и с някое безразлично изречение.

Оксана бавно се приближи и се надигна, за да го целуне. Той не издържа и я сграбчи, повдигна я и я целуна.

Хората ръкопляскаха. „Уоууу“ — крещяха и пляскаха.

Жан Валжан намери своята Козета.

Живееха в подземията, в скривалището.

— Не искам да съм мишка гризач — разпалено ѝ обясняваше той вечер, когато се прибираха с метрото в скривалището.

— Не искам да съм подчинен, не искам да съм зависим, искам да съм сам и независим — казваше, милвайки голия ѝ гръб.

— Та ти си независим, от теб нищо не зависи — се шегуваше Оксана и двамата избухнаха в непринуден смях.

Радваше се, че тя е тук и че споделя всичко с него.

Животът му стана цветен и интересен. Макар и цял ден под земята, Оскар преследваше слънцето в душата си. Извайваше тоновете, непрекъснато чуваше музика. Нежното му и дълбоко вибраторно

привличаше слушателите, хората се спираха и го слушаха. Пицкятото му тревожно се впиваше в душите им и те изживяваха композициите, които изпълняваше.

Оксана свиреше и за пръв път в живота си постигна музикално съвършенство. Край на уроците по солфеж, край на живуркането около музиката. За пръв път в живота си с Оскар правят истинска музика.

Свиреха заедно по спирките на метрото, допълваха се и бяха много атрактивна двойка музиканти.

За Оскар парите отдавна не съществуваха, не значеха нищо и не го вълнуваха. Измина време, докато успя да постигне това, но той се изолира от паричните знаци, девалвациите, инфлациите и хартийките.

Косата му беше до рамената, Оксана беше мъничка и късо подстригана. Бяха като Паганини и негова ученичка — заети само с музика. Музиката беше изтъкала всяка брънка на телата им, двамата се допълваха и излъчваха неповторима енергия. Много пъти на перона се събираха толкова много хора да ги слушат, че влакчетата свиреха тревожно и не можеха да тръгнат. Екипи от телевизията ги снимаха и искаха интервюта от тях. Оскар не даваше да ги снимат. Знаеше, че всъщност искаха да ги купят и продадат.

След двамата музиканти тръгваха големи тълпи от хора. Някои от тях също носеха музикални инструменти, за да могат през обедните си почивки да посвирят с тях. Цигулки, виоли, тромпети, саксофони, акордеони, контрабаси, виолончели. Двама фаготисти слизаха в метрото от сградата на филхармонията редовно по обяд и търсеха по спирките двамата музиканти, за да посвирят заедно с тях.

Оскар обичаше тези моменти, когато много хора, нарамили инструментите си, правеха импровизиран оркестър — без ноти, без репертоар, без репетиции. В началото се опитваше да разпише партитури и щимове за отделните инструменти, после видя, че най-голямата сила на този оркестър беше в непринудеността и желанието заедно да правят музика и реши да импровизира.

Оксана използваше дългогодишния си опит на преподавателка и качена на щайга или на някоя пейка в метрото, разпалено разясняваше какво ще се свири и каква ще е партията на отделните инструменти.

И почваха.

Блус, танго, маршове, полки, мазурки, валсове.

Музиката на подземиято.

Оскар чуваше, виждаше и говореше. Непрекъснато говореше и беше щастлив.

С грейнало лице започваше деня си, още преди да тръгне първото влакче. Внимателно ставаше в подземното скривалище, за да не събуди Оксана и приготвяше закуската. Тя се събуждаше от приятния мирис на кафето, което Оскар беше направил. Целуваше го и още сънena, разглеждаше нотите, които Оскар беше приготвил за през деня. Пишеше своите забележки по тях, после заедно излизаха от скривалището във фоайето на метростанцията, слизаха на перона и махваха на машиниста, който ги питаше къде ще отидат днес.

За тези години трасето на метрото се беше удължило, така че по тази линия двамата музиканти имаха богат избор — една от 25-те станции, където метровлакът спираше. В началото слизаха на произволна спирка и веднага започваха концерта си за хората, които бързаха за работа. После, когато към тях започнаха да се присъединяват и други музиканти, аматьори или професионалисти, заедно планираха къде да свирят.

Светът, обикновеният свят, беше много напред с технологиите. Тези технологии не бяха достигнали до сърцата и душите на Оскар и Оксана в подземнието. Светът горе и навън имаше вече компютърни мрежи, социални мрежи, виртуални комуникации и аватари за всеки човек. Хората, и без това анонимни мишки гризачи, криеха идентичността си зад аватари, нелепи и несъществуващи биографии и различни ненужни и нереални въздушни измислици. Зад екрана на компютрите те ставаха други, измислени хора.

Оскар и Оксана не желаеха да участвуват в тази измислена игра. Нямаха компютър и не разбираха от тези неща. Социалните мрежи притежаваха голяма сила. Нуждата от контакт, нуждата от комуникация, съпричастност и емоции сега премина върху тях. Всички, които сутрин се бутаха по пероните и бързаха за работа, имаха въщи компютри и използваха социалните мрежи. Когато Оскар и Оксана свиреха някъде, на някоя спирка на метрото, от социалните мрежи вече се знаеше къде са и хората пристигаха при тях. С музикалните си инструменти или само за да ги слушат. Навсякъде около тях се образуваше тълпа, която свиреше, пееше, радваше се или викаше и ръкопляскаше.

Когато поредната група от хора потъваше в своите офиси или местоработата си, идваха други — туристи или хора, приключили смените си, или музиканти, които в момента бяха свободни.

Оскар се радваше като дете: ето че музиката има сила, мислеше си той щастлив.

В един момент разбра, че най-силно музиката на подземие то ще звучи, ако свирят по най-важните спирки на метрото. В метрото имаше спирки, над които бяха централите на най-големите фирми, банки, държавни учреждения. Точно там Оскар и Оксана свиреха. Планирано, целенасочено и ежедневно.

В социалните мрежи вече се правеха не само съобщения — хората да дойдат и да ги слушат, а се отправяха и призови — хората да отидат и да ги слушат и да свирят с тях. Събираха се маси от хора. Весели, навъсени, щастливи, нещастни, шумни, тихи. Понякога, когато музикалните композиции бяха динамични и ритмични, хората танцуваха, викаха, пляскаха и свиреха. Огромният оркестър, ръководен от Оксана, свиреше без партитури.

— Бездарно, но от сърце — казваше вечер Оскар и двамата много се смееха.

Това, че е бездарно, не беше вярно. Може би беше непрофесионално, но бездарно — не, защото музиката е дар от небето, казваше Оскар. Една изсвирена нота има стойността на много други безсмислени неща, които човек прави. Да си изтананикаш даже и една мелодийка, е по-стойностно от стотици ежедневни и на пръв поглед важни неща.

Пътуващият оркестър-тълпа на Оскар обаче беше най-силен, когато мълчеше. Огромна група от мълчащи и недоволни хора. Това се случваше, когато изпълняваха класически пиеси — Малер, Бетховен, Менделсон.

Обикновено Оскар изчакваше колегите музиканти да дойдат. Събираха се в станциите на метрото под държавните институции, кметството, банките. Свиреха в обедната почивка. Всеки ден на различна станция, под различно учреждение. Тълпата от хора мълчеше заплашително.

В социалните мрежи започнаха призови: „Елате, събираме се под парламента да мълчим“, или: „Елате заедно да помълчим под

Министерския съвет“, или: „Един час мълчание под Националната банка.“ Големи тълпи от мълчащи се събираха и под Кметството.

Мълчанието на мишките гризачи, казваше Оскар.

Мишките трябва да цвърчат, да бързат, да гризат и да щъкат — от вкъщи до работата, до магазина и обратно, пак на работа на другия ден.

Мишките не могат да мълчат.

Не бива да мълчат.

Мълчанието на многото мишки гризачи, които нищо не правеха, а само застрашително мълчаха, смущаваше реда в града.

Особено в метрото, под Кметството и Банката.

Парламентът и неговата станция на метрото не може да е убежище за мълчаща и недоволна тълпа от мишки гризачи.

Кметството реши да затвори противоатомното скривалище, където живееха Оскар и Оксана. Ще става на музей. Музеят на студената и псевдоатомната война. Ще привлича много чужденци и ще увеличава приходите в държавната хазна. Ще има много храна за мишките гризачи от трохите, които ще останат от тези приходи.

Погледът на Оскар помътня.

Дадоха им панелен апартамент на брега на морето. Под убийствените лъчи на изгарящото слънце. Изложен на неописуемата светлина на веселото тревожно слънце.

Оскар и Оксана виждаха, чуваха и говореха. Виждаха само себе си, говореха само помежду си и се чуваха само един друг.

Оскар лежеше на плажа, по-скоро се беше изпънал накриво между многото чадъри, тела, деца, баби, гумени делфини, пояси и празни бутилки от снощен алкохол.

Слънцето беше изпепеляващо. Ако си беше в скривалището в метрото, да се е скрил отдавна с чаша ледена вода в ръка, си мислеше той, а тука кисна, и то доброволно, полугол под жарките слънчеви лъчи, които не понасям.

Притваряше очи, защото слънцето бе неумолимо, въпреки октомврийския ден. Даже и не поглеждаше към младите женски тела (вече са съвсем безсрамни, нищо не крият, дали им е интересно на мъжете вечер, не знам).

Оксана беше влязла в морето близо до брега. Обърна се към него и му помахаша. Оскар чу дрезгав глас, почти на метър от главата си, придружен с много пръски и слюнки, които капнаха на тялото му:

— Геврека, геврека, парят, парят, гащи свалят, гащи свалят! Купи геврек, играй кючек!

Моментално си представи сентенцията на геврекопродавача, написана на официална бланка на Министерството на културата, под което свиреха и мълчаха често. И без да иска започна да прави анализ на това народно творчество.

„... абзацът е един истински бисер на народното творчество и инспирация. В него авторът — народът, иска да покаже каква е връзката между материалното, плътското, физическото и духовното, абстрактното и освободеното.

В първата част героят е докаран до глад и физическо унищожение, няма какво да яде — мизерия и недоимък.

Изведнъж блясва надежда — геврек, който пари, топъл и апетитен. Каква е ролята на геврека в живота на героя? Може да го спаси от физическото изтезание и терзание, може и да го нахрани, разбира се. Освен това геврекът ще помогне и за плътските удоволствия на героя, цитирам — гащи свалят.

Народът е така мъдър, че не ни оставя дълго да премисляме и да не знаем какъв е пътят към решаването на нашите проблеми.

Пътят е един: купи геврека...

... оттук започва и втората част на творбата, където героят, зареден с геврек, ще може даже и да танцува (играй кючек), което е преминаване от физическото към духовно превъплъщение, извисяването на героя за един миг...”

— Ще си купиш ли, батка? — весело го гледаше мургавият продавач на топлите гевреци и услужливо му предложи един от пръчката.

Оскар се поогледа, за миг му се стори, че не може да си отвори устата и да проговори. Всъщност откакто живееше в панелния блок, близо до плажа, Оскар и Оксана не бяха говорили с никого. Унесени в себе си, отказваха да се превърнат в обикновени мишки.

Сега, когато татуираният късо подстриган мургавелко му подаваше геврека, Оскар се усмихна и каза:

— Дай ми два.

Мургавелкото засия:

— Ето, батка, гащи свалят, ша знайш!

— А ти свириш ли? — попита го Оскар.

— И как чи не, от наште всички свирими, нали знайш — широко се усмихна мургавелкото.

— А какво свириш?

— Им чи как, всичку свиря, ми то й кеф тая работа да свириш — каза замислен продавачът, подпрян на пръчката с гевреците.

— Оная вечер цела нощ свирихми, после не ни платихъ, ама голема работа, да не сме работили — свирихми, кефа си карахми... — продължи геврекчията.

— Да посвирим заедно, искаш ли? — попита Оскар и забеляза, че ръцете му потрепват. Вече половин година не искаше и не можеше да свири, но сега усети огромно желание да вземе цигулката в ръка.

Мургавелкото се усмихна широко:

— Ам чи как да не искам, ми то туй кеф, ва! Седем-осем тона са само, цигу-мигу, цигу-мигу и кеф на душата, ей! Я вземи още гивречита, да имаш сили да свириш утри, виж къв си слабичък!

Оскар се усмихна и захапа геврека (вятър парят, топли са от слънцето, слънцето пари, а музиката топли).

— Тези ми стигат, стягай за утре цигулката! На изгрев-слънце те чакам тука!

Мургавият продавач кимна засмяно:

— Аз съм акордьонист, батка! — и продължи нататък.

Оксана излезе от водата. През цялото време наблюдаваше как Оскар говори с непознатия. Хубаво беше, че проговори, много се беше отделил от всичко и всички.

— Утре започваме да свирим с техния оркестър — кимна към отдалечаващия се продавач Оскар и подаде на Оксана геврека.

— С какво почваме? Бах, Моцарт, Дебюси? — доволно и делово попита Оксана, радостна, че Оскар пак си е същият и отново има интерес към музиката.

— Започваме с кючек! Тука, горе, над скривалището, пътят до Моцарт минава през кючека и геврека.

БЛУС

Децата седяха на пясъка под палещите лъчи на обедното слънце. На главите си имаха по една шапка, за да не слънчасат съвсем. Бяха намазани с крем с висок фактор, така че ултравиолетовите лъчи не им вредяха вече и майка им спокойно можеше да си лежи на кърпата, недалеч от тях.

Беше затворила очи и така приемаше не само слънчевите лъчи, а усещаше и погледите на мъжа, седнал две кърпи по-нагоре, който в унес гледаше зърната на гърдите ѝ.

Приятно ѝ беше и затова погали ръката на съпруга си, който беше приседнал в поза съзерцателна, и внимателно гледаше розовите зърна на полуголата девойка, две кърпи вляво.

„Хубава е, ех защо ли не съм петнайсет години по-млад, и в малката студентска стаичка в общежитието, да отворя един коняк и да я поканя на чашка... До довечера ще знам всичко за сестра ѝ и за недостатъците на провинцията, където тя не може да се развива...“ си мислеше в това време мъжът ѝ и с крайчеца на окото следеше жена си (да не ме види точно сега).

Тя продължаваше да го милва с едната ръка, а другата сложи върху пъпа си, малката дупчица, пълна сега с пот, море, пясък и крем с фактор 30.

Пъхна в пъпа си единия си пръст и с удоволствие почувства засиления интерес на мъжа от през две кърпи, което я подтикна още по-усилено да гали ръката на мъжа си.

Децата видимо скучаеха, отегчени от забраната да влизат в морето и напечени от слънцето, което въпреки кремове с фактор 50, доста надълбоко влизаше в порите на кожата им.

— Аз пък си имам профил във фейсбук, имам си и камера даже — каза едното и гребна с лопатката си от пясъка.

— Аз пък имам „Чудовища и призраци“ втора част и ми дават да си играя на нея до вечерта — похвали се второто, като взе една мидена черупка и внимателно я облиза с езика си.

— Аз пък си имам „Червената смърт“, ама не ми дават да играя на нея, само татко може и казва на мама, че прилича на нея — изхленчи най-малкото, симпатично момиченце на около три-четири годинки, стана и изля кофичката с вода върху гърдите на лежащата си майка.

Тя веднага скочи като ужилена, гърдите ѝ станаха още по-предизвикателни и апетитни и предизвикаха заслужения интерес на мъжа от две кърпи по-нагоре.

— Ама веднага ги разкарай оттук! Непоносими са, няма ли да си почина някъде най-после, омръзнаха ми тия деца! Хайде, маме, отивай да си играеш другаде, изплаши ме, мама, не те ли е срам, я ги разкарай веднага — изпищя тя и уплаши мъжа си.

А той с неудоволствие прехвърли погледа си от розовите зърна на съседката към напечените от слънцето хубави, но познати гърди на жена си, по които сега се стичаше малка струйка вода от кофичката.

Премести се от поза съзерцателна в поза наблюдателна и промърмори:

— Иди по-далече, миличко, я скрий вече кофичката, хайде, миличко.

— А на мене моя скайп си има всички екстри и си имам и повече приятели там от теб, и си имам и канал в ютюб — похвали се четвъртото дете, почервенияло от слънцето и от бързината, с която искаше да съобщи тази новина на събеседниците си.

— Имаш ли си мишка? — попита момиченцето, което, вече без кофичката си, слушаше внимателно разговора.

— Ми как без мишка, ти нищо не разбираш май — погледна я презрително най-големият.

— Мойто не е мишка, на мене ми купиха хамстер и сега го уча да си играе с топка — каза победоносно малката.

— Тая пък, кой си играе днеска с топка, само футболистите и хамстерите, ти луда ли си, ма? После какво ще правиш с тая топка, няма да те вземат на работа. Там трябва компютри да можеш, а аз си имам нова графична карта сега — каза бързо и се изплю надалече най-големият.

— Кой се изплю върху мен, какво е това, хайде сега, я да ги разкарате тия невъзпитани деца оттука веднага — разкрещя се полегналата отново жена и пак се изправи, даже стана.

„Хубави гърди“, помисли си мъжът от две кърпи по-нагоре, който я гледаше непрекъснато, неохотно стана и се заклатушка към нея.

— Ъ-ъ-ъ, извинявам се заради сина си — каза той, като стигна до нея и перна хлапето по главата така, че шапката му отхвърча.

— Ще кажа на мама, че ме биеш — изсъска детето.

— Какво правиш тука на плажа, защо не си отидеш в хотела? Няма ли какво да правиш в хотела, та се моташ тука по обяд? Защо не ходиш да обядваш и да си легнеш — захока го баща му извинително, като гледаше към жената и оценяваше гърдите ѝ. Напечени от слънцето и с нахакано щръкнали тъмни зърна, нагоре и към него.

— Ама че деца са днешните, няма ли кой да се грижи за тях? По цял ден седят на плажа и се пречкат, и плюят даже — понечи да перне отново сина си, който обаче умело му се изплъзна и се изплези.

Жената се поогледа внимателно за съпруга си и като видя, че той уморен се пече и почти не ги наблюдава, прошепна:

— Казвам се Оксана, Оксана се казвам — и извинително вдигна рамене, като с очи посочи към кърпата, където мъжът ѝ, вече в съзерцателна поза, отново се беше захласнал по розовите зърна на девойката, две кърпи вляво.

— Оскар съм, свободен човек — излъга той.

Беше само разведен, но не свободен, какво значи да си свободен? Няма свободни.

Свободата е фикция. Демокрацията също.

Няма демократична демокрация, има само жажда за пълна демокрация, която много внимателно трябва да се отдели от анархията. Затова има репресивни органи, които спазвайки правилата, държат демокрацията в определени граници, за да не стане анархия. Както и свободата, да не би да е слободия, човек не може да е напълно свободен, има правила, има ред.

Трябва да се ходи на работа, трябва да се яде, трябва да се спазват йерархичните правила, трябва да се почитат родителите, трябва да има умерена свобода в рамките на умерената демокрация, което всъщност е потискане на природната даденост на човек да е напълно свободен, с-л-о-б-о-д-е-н.

А жената, семейството и децата са само една от степените на загубената свобода.

Така той преподаваше на студентите си в университета, където благодарение на способността си да импровизира и на добрата си памет, беше един от любимите доценти и гонеше вече професурата.

Затова малко се засрами от себе си, когато я излъга, че е свободен. Надяваше се един ден, ако повечко се опознаят, да ѝ обясни, но под парещите слънчеви лъчи, захласнат по гърдите ѝ, притеснен от присъствието на съпруга ѝ, не можа да измисли нищо повече.

— Той има автосалон, а аз съм вкъщи по цял ден — като че ли прочете мислите му жената.

Оскар отдавна не беше влизал в словесни двубои с цел завземане на чужди територии, но тази жена му допадаше. Физически. Харесваше му и желанието ѝ да му помогне и да спести минути и часове с ненужни уточнения и увъртания.

В същото време си помисли, че не би искал да я има за съпруга вкъщи и да е непрекъснато под напрежение дали не си говори така някъде на някой плаж с някой професор, да речем.

Или със студент. Дори. Хммм.

Не ги обичам такива много, но какво от това? Та нали избрах жена си толкова внимателно, и то прекалено внимателно. И после какво? Пак се разведох.

През цялото следване избрах добре, а после след много опити от типа проба — грешка, си я избрах и отгледах.

От грозното провинциално патенце стана изискана дама, която блестеше до мен на много концерти, приеми и вечери. От необработения камък направих един истински смарагд, който светеше на всички страни с неоновия си ослепителен блясък. И пак ми избяга.

— Да отидем на обяд, за извинение? — поусмихна се Оскар, поглеждайки към Оксана с премрежени очи и се обърна в посока към децата. Момиченцето се смееше или плачеше, издавайки силни хлипове.

Той никога не знаеше кога децата се смеят или плачат. Това дете сега беше в състоянието, което той ненавиждаше: степенуване на силата на гласа, след което щеше да настъпи малка пауза, за да си поеме дъх, а след това обикновено се разнасяше сърцераздирателен плач. Целта му беше да трогне не само скалите и всичко наоколо, а и родителите на момиченцето. Всъщност плачът беше определен за тях.

Точно в тази малка пауза, по време на поемането на въздух за предстоящата церемония, но преди писъка, той винаги успяваше да избяга. Но не и сега, а момиченцето го гледаше внимателно и право в очите, като се подготвяше за спектакъла.

Ревна.

— Не плачи, мама, да отидем да ти купим сладолед, искаш ли — му каза Оксана, като през цялото време гледаше в очите Оскар.

— Отиваме с господина на сладолед, да ни се извини — каза Оксана на мъжа си, който радостно се обърна отново в поза съзерцателна.

Жената сложи горнището на банските си („ех, не трябваше да го прави“, си помисли Оскар) и заедно поеха към заведението до брега на морето.

— Два туборга и един сладолед, син сладолед и кока-кола за детето.

Келнерът, който беше едновременно келнер, готвач и собственик на мърлявото капанче, се наведе над двамата:

— Какво си поръчвате туборг, я си вземете шуменско. Много е скъп туборга, а си е същото като шуменското, защо се излагате? Тук нямаме туборг, как да го взимаме, като е толкова скъп! Момиченце, кока-колата е вредна, не я пий!

— А-а-а, добре, не знаех, добре, донесете ни две шуменски тогава.

И какво още? — обърна се Оскар към Оксана.

— За мен таратор — каза тя.

— Добре, а за мен телешко с гъби.

— И торта, и сладолед за мен! — закачливо се обади момиченцето и погледна Оскар в очите. — Що не ми се извиняваш, нали трябва да ми се извиниш с нещо?

— Е, сега, няма да яде цели двацет дни само таратор госпожата, то, че е топло, топло е, ама таратор, хайде сега, цяло лято таратор, не е добре — намеси се келнерът. — А телешко не взимаме, скъпо е, не си поръчвайте такива скъпи яденета, защо не си вземете пилешко? Значи за господина пиша пилешко с ориз, а детето — ха, с тая торта през лятото, да хване някаква салмонела, сладолед малинов имам, нали, а вие, госпожо?

— Ако може една салата тогава, шопска или смесена, моля — малко се дръпна Оксана.

— Вижте, госпожо, доматиите са скапани, на тоя пек тия мошеници селяни докато ни ги донесат, докато престоят по складовете и се скапват. Картофки си вземете, може и пържени, ама без сирене — не вземаме сирене, не виждате ли, че е менте. Значи едно пиле с ориз и едни картофки. Нещо друго?

— И една вода, ама негазирана, гола вода! — изсъска Оксана.

— Ами разбира се, че негазирана! Когато е топло, не трябва да се пие газирано, изпотявате се, а и за бъбреците не е добре! Сега четохте ли — ония, американците, големи бизнесмени, и се усетиха — в заведенията продават вода от чешмата. Абе водата от чешмата направо ти я носят в кана, и пари искат за това! Знам го аз, отдавна го знам, че минералната в бутилка не е добра, никога не вземаме минерална. Разбира се, имате една вода от мен — и няма да ви я таксувам, да не съм американец!

Оскар лениво пропъди досадните мухи и се огледа. От студентските си години не беше влизал в подобно заведение. Интересът му към Оксана започна да се изпарява от момента, в който тя си сложи банските, а като домъкна и това дете, вече клонеше към нула.

— С какво се занимавате? — попита той, за да наруши мълчанието.

— С нищо! — отсече Оксана.

— Охо-о, с нищо не може да се занимавате, всеки прави нещо, всичко е относително, може би не вършите огромни дела, но нещичко все пак правите.

— Ти много знаеш — свойски го ощипа по носа малката. „Какво правя аз тука сега?“ — чудеше се на себе си Оскар. „Съпругата ми я няма, избяга, а аз я преследвах години, детето ми не ме уважава и след всяка отпуска ме топи на жена ми. После ме побъркват и двамата. Сега детето съм го оставил някъде на плажа, дано не изгори или не влезе в морето. Защо не го взех с мен, поне щеше да забавлява малката досадница.“

— Мъжът ми печели добре, аз и да работя, няма смисъл — замислено каза Оксана.

Келнерът донесе кана с вода и победоносно се усмихна:

— Ледена е, добре че прокараха тръбите до плажа, няма нужда от лед — каза и постави на масата три празни чаши. От таблата внимателно сложи на масата двете бири и се наведе:

— Наздраве, а така!

— А вие какво работите? — обърна се към него Оксана, след като се чукнаха с чашите.

— Той е спасител на плажа — каза момиченцето, което миеше езика си в чашата с водата.

— А-а-а, не съм спасителят на плажа, аз съм Спасителят в ръжта! — се пошегува Оскар, предвкусвайки леката интелектуална победа, която щеше да му донесе този разговор.

Оксана стана, сложи ръцете си на масата, наведе се (хубави гърди), и започна да цитира дълъг откъс, в който по имената на героите Оскар позна, че е от „Спасителят в ръжта“. Един възрастен мъж, седнал на съседна маса, извади своя бандонеон и засвири, а Оксана му кимна.

Оскар остана с бира в ръка, захласнат от цитираните откъси, които той в никакъв случай не знаеше.

— Знам го и на английски — невъзмутимо каза Оксана, погледна го с крайчеца на окото си и преведе или изцитира целия откъс, този път на английски.

Оскар с недоумение и респект гледаше към Оксана и едва сега забеляза по-внимателно лицето ѝ. Не беше я познал на плажа, заплепен от тялото и заради дръпнатите назад коси.

Оксана с театрално движение отметна назад косите си и изрецитира част от стихотворение на Лорка. Бандонеонистът спря да свири, стана и целуна ръката ѝ.

— Познавам ви отнякъде. Вие да не бяхте... ъъъ — се чудеше Оскар откъде я познава.

— Да, да, тя е, тя е, майка ми е Оксана, известната актриса. Ти ходиш ли на театър? — момиченцето разливаше водата по масата и се чудеше какво става със сладоледа.

— Много се извинявам, че не ви познах, аз съм доцент по...

— Знам — каза невъзмутимо Оксана.

— Как така знаете, че аз не съм известен като вас, аз си преподавам само в моето висше училище — остави бирата Оскар и

недоумяваше, бързо прелиствайки в главата си всички познати, които има, и всички места, където може би са се виждали.

Зададе се келнерът с една купичка полуразтопен мек червен сладолед и го постави пред момиченцето. Извади синя химикалка и нарисува на листчето със сметката кръгче, което внимателно оцвети в синьо, и го попита:

— Какъв е цветът на този квадрат, момиченце?

— Това не е квадрат! Това е зелен триъгълник — засмяно каза момиченцето.

— Е-е-е, браво, не го очаквах! Ти един ден ще станеш голяма работа, ще видиш! Като станеш един ден голяма работа като мен, ще се занимаваш с такива като теб, ще видиш! Големи работи сме ние двамата, нали така — пощипна я по бузките келнерът и отиде в бараката си.

След малко донесе чиниите с бутчето на бройлера, заровено в ориз и с няколко картофчета и мълчаливо се оттегли.

Навсякъде кръжаха досадните мухи, доволни, че никой не ги пъди вече.

— Можем да играем на микадо — каза момиченцето, като потопи едно картофче в сладоледа.

— Откъде знаете с какво се занимавам — изрече гласно финала на тревожното безрезултатно прелистване на познатите си Оскар.

— Съпругът ми е завършил при вас с отличие и не може да ви нахвали колко сте умен и начетен и колко много сте му дал — каза Оксана, като го гледаше изпитателно.

Сега пък мъжът ѝ, тревожно мислеше Оскар.

— Момент, вие знаете, че съм преподавател по социология и теория на междучовешките отношения? — каза с пресипнал глас Оскар и отпи от бирата.

Шуменска, топла.

— Да, от момента, в който започнахте да ме гледате, през цялото време, даже още от вчера, когато ви видяхме за пръв път.

Оскар беше изумен, мислеше, че това е обикновен флирт, но сега всичко се превръщаше в някаква завързана ситуация.

Момиченцето го гледаше внимателно и му подаде един пържен картоф, топнат в червения сладолед:

— На, вземи си, после не трябва да говориш, нали имаш пълна уста — се опита да му помогне.

Оскар беше убеден, че Оксана е възхитена от хубавото му телосложение, от някогашните мускули и прекрасния му тен. Беше учуден, че известната актриса сега говори с него, макар и на никакви теми, освен това го познава и то от думите на мъжа си.

— О, аз ставам много любопитен вече, а като съм любопитен, ставам и много досаден. Нали знаете, ние доцентите, имаме аналитичен мозък и докато не разберем всичко, не спираме да питаме — той искаше да успокои малко положението, но и да научи всичко.

— Защо отдавна не съм ви виждал по екраните, нито по телевизията, никъде?

— Нали ви казах, не се занимавам с нищо, нищо не работя.

— А мъжът ви как не го познах, ако ми е бил студент, няма как да не го позная?

— Татко е най-хубавият мъж, затова не го познаваш, и е много силен, и само ако поиска, може да те набие веднага, ама не иска, защото е добър — като скоропоговорка каза момиченцето.

— То аз не мога да го позная, та вие ли ще го познаете — тъжно се усмихна Оксана. — Сега е три пъти по-едър отпреди, а и си бръсне главата, как ще го познаете?

— Казахте, че има автосалон?

— Има, разбира се, че има, иначе как щяхме да дойдем на море, актриса и социолог, не ставаме за нищо.

— Как стана тази промяна, театърът не ви ли липсва?

— Аз играя театър по цял ден — каза Оксана. — Мъжът ми забогатя и престана да хленчи от момента, в който забрави за социологията, за висшето, за философските течения и за смисъла на живота. Стана монтьор, а после шофьор на ТИР, после си купи гараж и внасяше коли от чужбина, после като направи пари, си купи автосалон, а сега го няма по цял ден.

— А вие къде играете театър?

— Театро играя аз, не театър — усмихна се Оксана. Цял ден влизам в роли — жена домакиня, жена обичаща съпруга си, жена вамп, жена за леглото, жена счетоводителка на сметките му, жена, правеща големи разходи — това са ми ролите. И сега съм в роля — жена, придружителка на мъжа си на морето, нищо друго.

— И жена изкусителка на бедния, но свободен доцент? Който даже няма и да изяде бутчето на бройлера, очарован от красотата ви.

— Искях да си поговорим малко, с мъжа ми не си говорим. Или, ако си говорим, мълчим. А ако се караме, си говорим. Ама за глупости. Искях да поговоря малко с вас, знам, че сте голям капацитет, голям формат.

— Майка и татко имат всичко, знаеш ли? — намеси се детето. — Имат всичко, ама не са щастливи — поясни то.

— Ти щастлив ли си? — детето го погледна в упор от няколко сантиметра.

— Е, сега, как да ти кажа, може би — направи драматична пауза Оскар и погледна безпомощно към Оксана — може би, преди да се разведе, да, тогава да, бях щастлив.

— А защо се разведе? — продължи разпита момиченцето, като се ровичкаше в бутчето на бройлера му и броеше зърната ориз.

— Ами не се разбирах с жена си, затова.

— А преди да се разведеш, разбираше ли се? — попита отново момиченцето.

— О, преди това да, разбира се, нали си я бях избрал?

— Каква беше като си я избра?

— Ами беше едно малко грозно патенце, ей такова, като оная чайка, виждаш ли я там?

— Та тя е много красива, знаеш ли? Чайката си е супер красива, а жена ти каква стана после?

— Направих я да стане хубава, богата и умна — похвали се Оскар. От малкото грозно патенце стана красива силна птица, която всички ми завиждаха — каза гордо и малко тъжно Оскар.

— Да, ама не беше тогава щастлив с нея и се разделихте, виждаш ли? Чайката си е хубава, защо ти трябваше да я правиш на още по-хубава птица? Като не си щастлив с нея?

Келнерът имаше право, мислеше си Оскар, от малката ще стане нещо интересно като порасне.

Както от жена ми — премина като мълния споменът.

Толкова трудно беше, толкова усилия положи, докато я промени, то не бяха концерти, изложби, уроци, после козметики, отслабвания, масажи, операции на клепачите, и какво?

Изгуби се щастието.

— А вие, как е при вас? — обърна се към смълчалата се Оксана.

— Аз да отсервирам всичко, нали? — попита тихо приближилият се сервитьор.

— Да, отнесете всичко. Оставете ни само водата.

— Голата вода — усмихна се Оксана.

Като си тръгнаха, на масата останаха две празни чаши, водата си беше в каничката.

Чайките закръжаха над масата, мислейки, че има някакви остатъци от храна, от която да си вземат.

После отлетяха нанякъде.

Мъжът седеше на кърпата, вече в никаква поза. Нямахше кого да съзерцава, защото девойката отляво се прибра в хотела. Нямахше и кого да навиква, защото дъщеричката отиде с жена му и неговия преподавател в капанчето. Изпаднал беше в състоянието, наречено кеф. Състоянието, когато съзнанието още не се е замътило от изпитото количество алкохол и погледът блажено се рее по околността. Тази своего рода медитация той правеше почти всяка вечер (на обяд винаги се пие уиски, ракията е силна и е вечерно питие). Преди Оксана да му сипе втората ракия, някъде между салатата и първото ядене, изпаднаше в това блажено състояние, наречено кеф. Преди Оксана да го набеди в битов алкохолизъм и да му сипе третата ракия вече с неприязън и забележки (ще се пропиеш като баща ти, за тебе ми е все тая, ама децата, те да не станат алкохолици, наследствено е).

Още от студентските столове му беше останал навикът яденето да няма име, а да е първо, второ и трето. И допълнително — ако е останало нещо.

Масите се хранеха по столовете — с радост казваше.

Дошъл в столицата от малко провинциално градче, той гълташе живота с пълни шепи. Научи наизуст всички маршрути на автобусите и трамваите и с радост даваше на състудентите си варианти за пътуване, ако те трябваше да отидат някъде.

В неугледното общежитие, където живееше, цареше хаос. Душовете в студената баня бяха общи и работеха от време на време. Радваше се, когато сутрин отиваше да си измие зъбите, защото едновременно с тях си оплакваше и очите. Винаги в някой от душовете

се къпеше някоя нова посетителка на мъжкото общежитие, закъсняла да го напусне преди закуската.

— Здравей, добре ли спа или сама? — питаше бодро той и оплакваше окото си, гледайки новото голо тяло под душа.

Завърши с отличие.

И как нямаше да завърши с отличие, когато специалността — социология и междучовешки отношения — му харесваше и обземаше изцяло мисълта му. Замисляше се ежедневно над истините, които младият тогава асистент Оскар изваждаше като фокусник от ръкава си и написваше на дъската. Спореше с асистента, който беше привърженик на Хегел и обясняваше всичко през тази призма.

А къде е Бейкън и неговата теория? Къде е Маркс с определенията за затвореното натурално стопанство и проблемите на развитото общество?

Споровете им бяха интелектуалният айсберг на факултета. Свършваха с много бира и рибки цаца в местната кръчмичка. Отстояваше си мнението и за нищо на света не искаше да отстъпи на младия тогава асистент.

Като го видя вчера, когато дойдоха с Оксана в хотела, първоначално изтръпна.

„Ето го Оскар, сега доцент, почти си е същият като преди“, си помисли.

Изтръпна, защото по навик потърси по джобовете си бележки и цитати, за да влезе отново в спор. После се усмихна — след толкова години какъв ти спор мога да водя, нали зарязах всичко от социологията и философията.

Как да не зарежеш философията и бедняшкия начин на живот като социолог, след като си си взел за жена ефективна актриса? Като Оксана?

Всъщност тя по цял ден играеше, все беше в някаква роля. Офелия — когато той уморен се прибираще с автобуса от научния съвет. Не я интересуваха проблемите на учебното заведение, където преподаваше — искаше той да е по-рано вкъщи, за да може тя да репетира в театъра. Дездемона — той искаше поне в събота да се наспи, но трябваше да става рано и да пазарува и готви, за да може Оксана да снима в телевизията. Пенелопа — позволи си един път да остане с колегите си на малко тържество, което продължи до полунощ.

А когато после се прибра вкъщи, тържеството продължи с нощни викове и караници. Защото заради него Оксана пропусна премиерата на приятелката си в театъра.

Най-вече се караха, защото не достигаха средства. Какви ли пари можеше да донесе преподавателят по философия и социология в хуманитарния факултет?

Промяната у него настъпи, когато на рождения си ден срещна своя приятел и състудент.

— Гхепи БъгхтГХдей! — усмихна се от ухо до ухо приятелят му.

Той пръв емигрира в Австралия, веднага след като едва-едва завърши факултета.

— Хапи бѳфдей! — Оскар не знаеше езика. Унесен във философските течения той знаеше латински, гръцки и немски, но така и не му остана време за английски.

— Не бе, не. Направи си устата като „о“. А-а-а така! Погледни нагоре, нагоре гледай сега, и кажи „гх“. Е, не можеш да го кажеш, не и не. Направи на „о“. И кажи „гх“.

— Хапи бѳфдей — ухилено повтаряше той.

— Е, не. Не ставаш. Казва се Гхепи БъгхвтГХдей, глей колко е лесно.

— Ами-и, то си е хапи бѳфдей, те не знаят езика.

— Абе как ще е така, те много добре си го знаят, роден език им е, ти не го знаеш. Правиш с устата на „о“, казваш „гх“, ама това е само когато се пише ТН, ако се пише R, ще четеш „уъвъ“, проста работа.

Е, ако е пред Т, ще четеш разбира се „гхв“. Ученото си е учено, ще се научиш, ама като те гледам, ще ти отнеме повечко време.

— Хапи бѳфдей! Не им се чудя на австралийците, че ходят с главата надолу, като ги гледам как говорят. Как ли се задържат на кълбето, за да не литнат в космоса, им се чудя, бѳфдейци смотани. Не им е лесно на другата страна на топката, и с тия земетресения, и с тия наводнения... Повечко внимават явно, то и аз, ако трябваше цялото време да внимавам да не падна от кълбето, и аз щях да си отварям устата на „о“, да казвам „гх“ и да гледам нагоре. Ритуали, толкова ритуали за едно хапи бѳфдей.

— Гхепи БъгхвтГХдей. Никой в Австралия няма да те разбере! То това е там, в обратния цивилизован свят, така да знаеш. Трябва да гледаш какво е написано и веднага да го четеш по друг начин, не както

е написано! Това е номерът! И тогава ясно и просто ще кажеш Гхепи БъгхтГХдей!! Артист трябва да си!

Тази незначителна на пръв поглед случка имаше големи последиствия за него.

На другия ден напусна факултета и стана автомонтьор. Прибираще се късно през нощта, не обръщаше внимание на Оксана и нейните забележки, даже и не виждаше в коя роля е тя в момента.

Кротко отиваше до хладилника, взимаше каквото намери за ядене, пийваше по една бира или ракия и заспиваше, понякога и с омазаните си дрехи. Беше доволен от себе си, после дойдоха и парите, а сега вече имаше свой автосалон и печелеше добре.

Промених себе си, а Оксана си остана същата — доволно си мислеше той. Нали все за нещо ѝ бях виновен, нали все няхах пари, нали само философствах и преподавах. Сега тя си остана актриса, може да си играе по цели дни, в който театър си пожелае. Има всичко, което преди ѝ липсваше, осигурена е, а аз си мълча и си работя тихичко.

Отпи от бирата и се огледа. Прибра корема (трябва да намаля пиенето, заприличал съм на прасе).

Отслабваше смешно, само краката му слабееха, главно в глезените. Затова всяка сутрин, когато се гледаше в огледалото, поемаше въздух, поглеждаше се с едното, а после и с другото око, полуизвъръщайки глава и прихваше да се смее.

„Та аз приличам на кокошка, и в анфас, и в профил!“ Фактът, че отслабваше бързо, не го правеше по-щастлив.

„Преди бях дебел и нещастен, а сега съм слаб, но нещастен“, си мислеше (все пак беше философ).

Оригна се.

„Човек като не знае какъв път да поеме, обикновено свършва някъде съвсем другаде“ — пошегува се той със стария афоризъм, който цял живот се въртеше в главата му.

Видя с крайчеца на околото как Оксана се приближава заедно с детето и с доцента Оскар.

Весело им махна.

„Добра актриса е Оксана, сигурно сега е изиграла ролята си на онеправданата съпруга, нещастна с тъпия си мъж.“ Провикна се:

— Добър ден, господин доценте, радвам се да ви видя и да ви благодаря за всичко, на което ме научихте! Хегел и Бейкън са върхата, нали, Оксана?

Погледна отражението си в слънчевите тъмни очила на приближилия се доцент.

Днес беше отслабнал и с тънките си крачета и внушителното си космато коремче се беше превърнал в една черна космата кокошка.

РОК

Кърли, така му казваше. На английски и мило: Curly!

Кърли! Къдрав! Бих искала да имам твоята коса, тези къдрици — смолисточерни и до раменете.

Влюбен в музиката на Дийп Пърпъл и Блек Сабат през многото дълги нощи на тавана, с китара в ръка, без да е учил никога музика, успяваше да налучка тоновете от всяка песен на любимите групи. Постепенно се ошлайфа дотолкова, че на 17 години вече можеше да си позволи да свири в малкото клубче.

Сам си направи апаратурата — лампови усилватели, по схемите в „Млад техник“. С високоговорители от радиограмофона на чичо си.

Баща му го подкрепяше, радваше се, че синът му свири. Един път дойде да ги чуе и ужасен и замислен си тръгна, нищо не каза. Майка му само въздишаше и всяка вечер, когато той се връщаше късно, тихо ставаше и му сипваше да яде. А ако вече не беше будна, му оставяше бележка какво да си вземе.

Косата му растеше и беше предмет на постоянни спорове и забележки.

„Няма ли да се подстрижеш, виж на какво си заприличал. Като жена си. Като Бийтълс си. Като хипар си. Като западняк наркоман си. Не си като другите. Защо не си като Огнян, виж как хубаво се подстригва и се реши. Защо не си като Пламен, виж как си е лъснал обувките. А ти с коса. Като един Бийтълс си.“ Само Оксана му казваше: Curly!

Оскар не знаеше дали Оксана разбира, че всъщност косата е неговият бунт, неговата самостоятелност и единствен начин да е революционер. След като гледа филма „Коса“, след като и прочете за феноменалния успех на мюзикъла „Коса“, той вече беше убеден, че е част от тази революционна и самостоятелна младеж. Искаше да е Чарлз Буковски, искаше да се опълчи срещу всичко и всички.

Правеше любов, а не война, по всички правила на хипи движението. Разбира се, само в мислите си правеше любов, защото беше прекалено притеснителен за своите 17 години, без самочувствие

и плах, така че не можеше лесно да се запознава с момичета, за да прави любов с тях. Както правеха хипитата.

Той не можеше така, даже в неговата романтична, незряла и нежна душа, момичетата бяха разпределени на две.

Едната половина по тогавашните му норми бяха момичетата за ходене. За „гилане“, както се казваше тогава. Там можеше да се проявят чувства, да се рецитират стихотворения, да се говори на английски с части от текстовете на песни на любими групи. Цитираше им песни, защото що-годе налучкваше произношението и думите, докато ги пееше. В никакъв случай това не беше английски език, той не владееше чужди езици.

Веднъж на плажа случайно се запозна с едно английско момиче, искаше да си поговори и с нея, но тук вече закъса с псевдоанглийския си. Оскар беше с басиста на групата, който тогава учеше в английската гимназия.

— Уитх а литтле хелп фром май фриенд^[1]! — сети се в последния момент за песничката на Бийтълс, която свиреше с удоволствие вечер на брега на морето и посочи басиста — неговия фриенд.

Момичето се усмихна, погледна го с премрежени очи и приседна до басиста. Цялото лято после басистът и англичанката изкараха заедно, а Оскар влюбено я гледаше и я обичаше, и пазеше.

Това беше едната половина, достойни за него и за чувствата му момичета — неопетнени, тихи, романтични, момичета за влюбване и гилане.

Другата половина бяха момичетата за спане. Често се възбуждаше, по няколко пъти на ден, представяйки си какви ли не сценки с точно такива момичета. Те бяха сексапилни, действени, в тях нямаше смисъл да се влюбваш, защото бяха само за секс. Поне така си мислеше той. Момичета за една или за повече нощи, но без чувства, просто заради секса.

Като западнячките, които дойдоха на младежкия фестивал. Спомняше си за датчанката, която на тържествения прием, където те свиреха, отиде с басиста зад една саксия. Оскар беше във форма. Около него пред сцената имаше много фенове от Норвегия, Дания, Финландия, много млади момчета и момичета, дошли от къде ли не на фестивала. Те го гледаха учудено — не вярваха, че в тая забутана

държавица някой може да свири солата на Ричи Блекмор едва ли не по-добре от самия него. Не знаеха, че някой може да има още по-виртуозна ръка от Ерик Клептън — „Бавната ръка“, чиито китарни рифове и сола Оскар предлагаше в най-чист вид от сцената на невзрачното читалище. Разбира се, вече си беше направил къде-къде по-добро озвучаване. Даже имаше и собствена купена китара (а не самоделка), която си отгладува шест месеца.

Светлите момичета и луничавите пъпчасали момчета го гледаха с възторг, а когато изпълни коронния си номер — десетминутно соло, сам на сцената, при което се разхождаше по всички педали на дисторжените, уауата и другите ефекти — около него се събра наистина голяма тълпа, която неистово крещеше.

Точно тогава басистът скочи от подиума и се запъти към едно момиче, което с огромно възхищение гледаше Оскар със сините си очи. Имаше и лунички, които придаваха още по-ангелски вид на хубавото личице, а косите ѝ бяха дълги и руси. Типично момиче за гилане. За влюбване. За цветя да ѝ нося, си мислеше Оскар, докато свиреше и беше сигурен, че след концерта ще я покани на сладолед.

Басистът вече беше при нея и нещо ѝ каза, след което тръгнаха нанякъде. Към края на солото — точно 10 минути, басистът си проправи път през тълпата и се върна на сцената, като вдигна палеца си нагоре. Оскар си мислеше, че това е знак на одобрение за доброто му свирене, кимна с глава и групата забуча цялата, за да довърши парчето. После слезе от сцената и потърси с поглед момичето с русите коси. Видя я — фланелката на гърба ѝ беше цялата в бяла мазилка, бузите ѝ бяха зачервени и тя възторжено гледаше басиста. Оскар се обърна към него, а той се наведе към ухото му заради големия шум и му каза — „датчанката е голяма работа, ей там го направихме, на стената зад саксията си я опрях и готово!“

Единствена Оксана му показва, че двете категории на любов могат да направят едно цяло, че романтиката и секса, плюс чувства и привличане, цялото на степен обожаване и обич, е равно на любов.

Тя беше танцьорка във фолклорната група, която излизаше на сцената след тях. Облечена в носия, с руж по лицето, никой не можеше да каже на колко години е всъщност. Оскар не беше опитен, затова по-късно, когато тя го заведе на таванчето на родителите си, той пак не разбра на колко е, докато гледаше голото ѝ тяло.

Имаше по-къса коса от него, беше доста смутена, когато се съблече, даже първата нощ само си говореха, защото и двамата не можеха да се отпуснат и да правят любов.

Тогава тя за пръв път му каза Кърли.

— Така ще ти казвам, влюбена съм в косата и ръката ти, а чувството, с което свириш, е ненадминато, имаш много чувствителна душа.

Постепенно таванчето се превърна в училище по секс, ласки, любовни пози, изблици на чувства, сълзи. После разбра, че Оксана беше на трийсет години и е омъжена, а мъжът ѝ свири в Норвегия.

Чувството за сексуална жажда към нея беше непреодолимо. Много пъти посред нощ излизаше от дома си и отиваше при нея, хвърляше камъче по прозореца, за да я събуди, после се качваше на тавана, изчакваше я да дойде, наметнала само лек шал върху късата нощница, и после двамата се отдаваха на себе си и на желанията си така, като че ли следващия ден нямаше да го има.

Цялото лято Оскар ходеше, по-скоро летеше занесен по улиците.

Типично горещо лято, в което от почти всеки прозорец излизаше миризма на пържени тиквички, печени чушки, таратор и печени патладжани. От почти всеки прозорец се чуваше музика, тогава се свиреше много, така че музикалното му ухо веднага долавяше познати мелодии и упражнения, свирени на пиано, цигулка, акордеон или китара.

Саксофонът си проправяше път в музикалната интонационна среда на социалистическия музикален фон, така че понякога се чуваха и ожесточени сола, гами или упражнения на този непознат тогава за Оскар инструмент.

Повече се застояваше пред прозорците, откъдето се чуваха песните от новия албум на Бийтълс. Те пак изненадаха света с експерименталните си постижения.

Това усещане не го напусна никога: чуеше ли песен на Бийтълс и днес, усещаше миризмата на липа, на печени патладжани и пържени тиквички.

Разходките му по града, докато чакаше да дойде часът за поредната среща с Оксана, бяха като две в едно — едновременно музикално и гастрономическо образование и изкушение.

Обикновено гладен — нямаше много средства тогава, но много жаден да чуе хубава музика, Оскар дълго се разхождаше по града, докато намери подходящо отворен и пълен с нова музика прозорец. Сядаше под него на тротоара и слушаше в захлас. Тренираше и музикалната си памет, като веднага след това в читалището се опитваше да възпроизведе чутото.

Захапал геврек пред някой балкон, леко кимаше с красивата си коса и свиреше с пръсти на въображаемата си китара.

Когато към цялата картина се прибавяше и някой изпотен чичко по потник на балкона, който задъхано пъхаше чушки в чушкопека, Оскар се ухилваше и си казваше: да ме види отнякъде сега Хитър Петър! Почти като него съм — не само нагъвам хляб с миризма на чушки безплатно, а слушам и невероятна музика. Хитър Петър е нямал този бонус!

Оксана танцуваше в същото читалище и там не можеха да разкрият връзката си. Съпругът ѝ беше познат на всички от танцовия състав. На Оскар му беше мъчително да гледа, как тя весело се закача с танцьорите (или в рамките на хореографията, или поради самостоятелността си).

С още по-голямо желание и стръв той вечер я притежаваше: тя е само негова, тя е само с него. Винаги след сексуалните игри, Оксана присядаше на леглото до него и дълго го гледаше в очите, милвайки косата му. Косата на Кърли.

Оксана му беше и момичето за ходене и чувства, и момичето, с което правеше любов през това лято.

Оскар разбра, че жените имат много роли и лица, които никога не могат да бъдат отделени едно от друго. Разбра, че любовта е пълна и с много тъга и болка, и с много желание и обич, и с много духовно и телесно привличане. Ставаше може би безпомощен, жалък и смешен в очите на другите — поне така си мислеше той.

Желанието и тази необходимост да е с Оксана бяха над всичко друго и Оскар беше щастлив, че я има. Не вярваше, че всичко това може да свърши, не можеше и не искаше да си помисли за края на тази връзка.

Един ден, след като продължително и всеотдайно се любиха, Оксана го погледна в очите, погали го по косата и му каза:

— Кърли, никога не вярвай на това, което ще чуеш от хората за мен. Каквото и да чуеш, няма да е вярно. Много те обичам, Кърли!

Той не разбра какво искаше да му каже, питаше я непрекъснато, но не разбра.

На другия ден Оксана не дойде на таванчето.

Не идваше и следващите дни и никой не знаеше къде е. За всеки случай той спеше почти всяка вечер на таванчето, ходеше там и след обяд.

Един ден, в просъница, дочу тропане и викове, влязоха някакви цивилни, личеше си, че бяха ченгета. Нищо не го питаха, просто го хванаха грубо под мишница и го заведоха в ареста.

Първата им работа беше да му крещят и да го заплашват с побой, ако не им каже къде е Оксана. Откъде я познава. Къде е отишла.

Втората им задача беше да го острижат. Като овца — наведоха му главата и с една ръчна машинка го остригаха. Всичко това успяха да направят за не повече от два-три часа, а тъй като тогава още нямаше паспорт, изяде няколко ритника и за това. Обяснението му, че е непълнолетен и затова няма паспорт, ги разяри и двата шамара от упор го накараха да не се обяснява повече.

На третия ден дойде баща му, разтреперан и уплашен, едва-едва успял да намери някакви връзки — познати на познатите и колеги на непознатите, които чрез роднините на някой от началниците да се застъпят за нещастния музикант.

— Поне те подстригаха, ако не друго — опита да се пошегува баща му, радостен от освобождаването му. — Ще забравиш, всичко ще забравиш, и аз съм си имал такава приятелка преди казармата, а сега дори не помня името ѝ — се опитваше да го успокои.

Не успя, защото у Оскар се породило маниакалното желание да намери Оксана.

Тя беше права — в читалището, на специалното събрание по този случай казаха, че е престъпница, която е избягала от родината. Казаха, че е живяла много френолно и е имала няколко любовника (с укор гледаха Оскар. За да го наранят още повече, казаха, че е водела на тавана групарите и от другото читалище. Даже и с чужденци се е сношавала, да, да, по време на фестивала тука, да!) Оскар знаеше, че това не е истина.

Когато обаче показаха някакви порноснимки, в които момиче наистина с подобно на Оксана лице и коса, се радваше на някакъв юнак, Оскар вече беше убеден, че тя е отвлечена, заплашена, дрогирана и насила заставена да играе във филми за чичковците с потниците.

Чак след година, точно когато навърши осемнайсет, и когато косата му беше пораснала почти като преди, получи картичка.

Междувременно Бийтълс се разпаднаха, раждаше се джаз рокът, появиха се групи от чудесни инструменталисти, Емерсън, Лейк, Палмер доказваха, че рокмузиката може да се свири и от виртуози, че артрокът е сериозна музика, съвместима с класиците, което накара Оскар да взема усилено уроци по класическа китара. Даже имаше предложение да изнесе концерт в консерваторията.

Една отворена цветна картичка, която показваше някакво море, а на гърба ѝ имаше малка карта с отбелязана на нея малка синя точка. „Честит рожден ден, Кърли!“, пишеше безобидно отзад. „Желая ти много щастие, тук морето е красиво и аз си прекарвам добре, дръж се и свирй!“

Краката му се разтрепереха. Точката беше в съседната държава, беше убеден, че ще му позволят да отиде до морето, нали вече имаше паспорт.

След като получи визата (какво ще правиш там, кого познаваш, имаш ли роднини навън, ако срещнеш някого си длъжен да докладваш, преди да ти дадем визата, те искаме подстриган тук, я се обръсни) Оскар стигна на стоп до мястото от картата.

Беше малко приморско градче. Оскар имаше оскъдни познания по английски, така че питаше (по-скоро показваше с мимики) едва ли не всеки срещнат дали е виждал ей такова момиче, жена: с къса коса, черни очи, с тъжен и много дълбок поглед, с чипо носле и много красиво тяло, а? See? Are you? Do you? Виждали ли сте?

Местните го гледаха навъсено, почти не разбираха какво казва, защото туристки много, а и не говореха добре неговия английски. Само един го погледна и го заведе безмълвно накрая на града, където имаше една сива сграда, оградена с тел.

„Лагер за бежанци“ гласеше надписа, написан на ръка на табелката на вратата. Оскар разбра — Оксана е заминала като туристка и директно е отишла в лагера.

Разбира се, вече я нямаше там, но дежурният на входа си спомни за нея и каза, че е заминала за Норвегия.

При мъжа си, каза си Оскар, как не се сетих.

След като се върна обратно в родината, той не продължи да подготвя концерта си в консерваторията, а започна да свири, за да си направи репертоар. Планът му беше да се яви на конкурс и да замине да свири в Норвегия. Знаеше, че там по корабите винаги търсят музиканти.

След година замина. Смени много кораби и острови, където свиреше. Преживя какво ли не.

Оказа се, че музикантският живот и занаят е изпълнен с много трудности, примирение, компромиси, алкохол и жени. После забрави за какво е дошъл в депресивната и сива Норвегия.

Не обръщаше внимание на липсата на пари, нито на тяхното количество, когато случайно ги имаше в повечко. Носеше все така дълга коса, демоде, която вече беше бяла, но гъста, до раменете, ситно накъдрена. Усмиваше се при спомените си от пубертета, когато разделяше момичетата на категории. Сега всичко му се беше свързало в едно — свирене, водка, жена, свирене, водка, друга жена, водка, водка. Не трябваше и да репетира много. Пристигна напълно подготвен, за да издържи на свирене на всякакъв вид музика, за всеки вид публика. Готов за всички изненади, на които е подложен корабният музикант. От фолк пиеси до класика и рок, от танго до джаз рок импровизации, чист джаз и нежна музика за лека нощ, всичко това той изпълняваше с голяма лекота, без напрежение и без емоция.

Престана да мисли за Оксана. Няколко години трескаво се качваше на всеки кораб в пристанището и питаше капитана или някой от екипажа дали познават ей такова момиче, жена: с къса коса, с черни очи и дълги крака, много красиво. Нямаше нейната снимка, за сметка на това вече знаеше добре английски (*have you seen a girl like...*), така че питанията му се превръщаха в повод да си сипят по водка с капитана и да си кажат, че животът е кратък и хубав, а жени много.

Когато свиреше на поредната група пияни шведи, които използваша кораба, за да отидат до средата на океана, в неутрални води, за да могат да се напият докрай, евтино и без акциз, при него дойде един клатушкащ се висок възрастен германец.

„Я да му видя ушите, ако са червени, значи е мръзнал на Сталинград“, машинално си помисли Оскар. Музикантите понякога имаха доста груб хумор, който създаваше около чувствителните им души предпазна черупка, за да могат да устояват на пияните гости.

Полюшкващият се червендалест корабен пияница му даде една свита смачкана хартийка, потупа го по рамото и взе чашата с водката му от масата.

Писмото от Оксана беше изпълнено с граматически грешки. Явно беше позабравила родния си език.

... Мили Кърли. Лагерът. Норвегия. Съпругът. Животът ѝ като сервитьорка. Животът ѝ като танцьорка в клуб. Наркотици. Разделена с мъжа си. Водка. Още от първия ти ден в Норвегия знам къде си, на всеки кораб, където свириш, съм с теб. Цял живот мисли за Оскар. Не може да го забрави. Водка. Толкова го обича, че не може да развали живота му, ако отиде при него. Няма да забравя косата ти. Мисля за теб. Все съм с теб. Не мога да забравя ласките ти. Ако мога да погала косата ти сега, ако ти си до мен, сигурно ще оживея. Химиотерапия, рак, пада ми косата. Мой Кърли...

Оскар гледаше в една точка, не беше промълвил нито дума. Не виждаше и германеца, който надигаше водката му и го тупаше по врата и рамената.

Безмълвно отиде до каютата си и взе електрическата машинка за подстригване.

Сега е модата на бръснатите глави, всеки се подстригва и бръсне навсякъде — отдавна вече си мислеше Оскар. В онези години, в зародиша на рока, тия бръснати дебели глави нямаше да видят и една мадама, а сега всичките мацки по тях се лепят.

Затова и сега пазеше косата си като нещо може би най-ценно. Защото и тогава, и сега това беше неговият малък бунт и революция — тогава срещу конформизма и тъпотията, а сега срещу парвенющината и консуматорството.

Погледна в огледалото бялата грива на главата си — косата на Кърли.

Взе машинката и се острига, бавно и ритуално, като внимателно пускаше всяка къдрица в малко найлоново пликче.

Почивката на оркестъра беше свършила. Дядото с бандонеона, който винаги свиреше своите виртуозни танга и така пестеше ценни

минути за оркестъра, му кимна. Гледаше го тревожно, но не даде вид, че е учуден от голата му глава. Прибра безмълвно бандонеона в калъфа.

Оскар отиде при напълно пияния вече германец (той пък защо пие, на тях нали им дават да си пият колко си искат на сушата, защо пие тук с депримираните шведи и норвежци, не знам), подаде му найлоновото пликче и каза да го предаде на Оксана.

Немецът го потупа по рамото.

Оскар кимна на групата, те го оставиха сам на сцената. Засвири Бийтълс, разбира се, че Бийтълс и само Бийтълс подхождаше на това настроение и този момент.

В ресторанта беше шумно и влажно. Бирата се лееше в огромни количества заедно с много водка и уиски. За мезе даваха безплатно фъстъци. И като деликатес — риба тон със салата от чушки, тиквички и патладжани. Оскар се усмихна тъжно — след толкова години пак Бийтълс, тиквички и патладжани, остава и чай от липа да донесат...

Тоновете на „Когато моята китара плаче“ на Джордж Харисън се преплетоха в шумотевицата от крясъците на зачервените северняци. В тъмнината и пушека никой не забеляза мокрия гриф на китарата на Оскар, а и да беше го видял, всеки щеше да си мисли, че е мокър от потта на музиканта. Много беше горещо.

Никой не можеше да види сълзите, които сами капеха от очите на Оскар и придаваха на мелодията още по-интересен звук, чуваше се и скърцането на пръстите по грифа и струните.

Оттогава Кърли никога не си пусна дълга коса.

Грижливо подстриган и в сценично облекло (костюм не можеха да го накарат да си сложи, но поне тъмни панталони и бяла риза си слагаше, иначе не го наемаха), Оскар свиреше в лъскавото заведение на брега на морето.

Сам с китарите си, електронните инструменти за ритъм и за фон на гласа му, който през уредбата с реверберации звучеше с монументален ефект.

Вече от години свиреше сам. Нямаше нужда от оркестър, днес можеше да изпълни всичко сам.

Кое всичко? Инструментални пиеси, салонна музика, малко класика.

В тези скъпарски заведения рокът не вървеше.

Не му бяха приятни нито посетителите на скъпарското заведение, нито дебелият му собственик с лъскавата обръсната глава. Но нали някак си трябваше да се живее, а музиката е най-хубавият и лесен за мен начин на живот, си мислеше Оскар и разсеяно гледаше гостите на заведението.

Китаристът Оскар кимна на мъжа, който превеждаше усилено на масата на двама не много приятни гости на средна възраст. Преводачът Оскар му се усмихна и вдигна чаша за поздрав.

Сметката беше много лесна.

— Така-а-а. Значи, държавата е една от най-старите в света и е вече на повече от 1300 години, е, я да закръглим на 1300 — пишеше гостът на малката цигарена кутия, захапал в устата цигара, а кърпата на главата пазеше от изгарящото слънце сивите косми, останали отстрани на потната му глава.

Макар и седнали под огромен луксозен чадър, двамата заместник-министри се потяха обилно. За да не остане по-назад и преводачът Оскар се бършеше често и мечтаеше да е в морето или в стаята си с климатика, зад компютъра с чаша джин и фанта битер лимон.

— И сега смятаме, нъл тъй — потри доволно ръце той. — Всеки ден ние сме един час преди средната Европа и два часа преди Англия, нъл тъй? — погледна победоносно преводача, който бая се зачуди как е на английски „нъл тъй“.

— Абе ти ко току тъкъ му говориш, бе, нъл ти казах ко да му каеш, един час му приказваш, внимаваш ли? Я ме глей в ръчичките ко пиша — сконфузи и чужденеца, и преводача заместник-министърът. — Ти стига си свирил, ей, музиканта, я се разкарай с тая китара, да не ти скъсам струните, разсейваш тука математиците.

Музикантът Оскар, който всеки ден по обяд свиреше на гостите, учудено се огледа. Явно не бе свикнал на този стил на говорене и не вярваше, че се обръщат към него. Тихомълком прибра китарата и безмълвно си тръгна, с иронична усмивка в крайчеца на устните.

Махна на преводача, който извинително дигна рамене.

— Та ти казвам, един час сме по-напред, а от вас — два часа по-напред, ама всеки ден, разбираш ли? Ха сега да видим ко ще стане тука! Като умножа аз 365 по два часа за вас, значи сме на годината 730 часа по-напред от вас, нъл тъй? Айде от мен да мине, да кажем само 700 часа по-напред сме. И сега, като фрасна 700 по 1300, колко е туй нещо? Седем по три, нъл тъй, и две наум... Абе няма да стане така, дай да извадя елката, знайш ли — потупа се по гащетата, търсейки мобилния си телефон.

Струйки пот се стичаха по потника му с емблемата на „Хуго Вос“, разположена точно над дебелия му корем, който я повдигаше почти перпендикулярно.

Мобилният му телефон „Сименс“ беше последен модел, но явно защото не използваше калкулатора на него, той загуби доста време, докато се ориентира. Англичанинът бавно отпиваше от топлата вече бира и безучастно гледаше момичетата по оскъдни бански, които хапваха сладолед на съседната маса.

— Глей, глей саа ко стаа тука — възбудено говореше потният чиновник. — И саа, като умножа и разделя пак обратно това, което получих на 24, що на 24? За да получа колко дни сме по-напред от тях, ха-ха, ей, я му преведи по-внимателно на тоя — веднага натири преводача, който като госта англичанин, също се зазяпа в момичетата със сладоледа.

— И, саа, ей това голямо число като го разделя на 365 — защо на 365? Ами, за да получа колко сме години по-напред! Така му преведи, ама не разбира нищо от математика и от теорията на Айнщайн тоя твой делегат, ей... Та като го разделя, колко се получава? Получих 103, ама я му кажи 100, от мен да мине, 100, нъл тъй? — вече му капеше и слюнка по лицето, предвкусвайки победата от шегата си.

— Така, че сме 100 години преди вас, ей, 100 години сме преди вас, ингилизите, ха-ха-ха! — доволно потри ръце заместникът на началника на голямото министерство.

— А от ония, мириканците, да не говорим колко сме по-напред пък от тях! Те са едно триста-четирисотин години след нас, нъл тъй? За тех аз не говоря изобщо, нещастници са те. Те са в началото, на колко години са саа, на 200 некъде? Тепърва са колонизатори като холандците, тепърва ги чака да рисуват ония дебелите мадами, ко беши

това, барок ли? Преведи му точно, Оскаре, нали си учѐн?! После ще рисуват пак ония смешните, ко беши това, ренесанс ли беши? Това ги чака, което ние го имаме зад гърба си, ей, всичко това! Ама за теб ми е мъчно, ей — обърна се внезапно директно към чужденеца и с погнуса погледна марковите му обувки, които носеше с чорапи, прилежно дръпнати нагоре, за да предпазят нежната кожа на глезените му от слънцето.

— Глей го, глей го как се е навлякъл, ако му дръпнеш сега чорапките, ще му лъсне крачето като на балерина, виж го къв е смешен, баджака му е червен, червен като на патица човката, а крачетата бели, бели като момински цици, ха-ха-ха, глей го, като кокошка е, ха-ха-ха! — засмя се с пълен глас, въртейки космите на гърдите си.

Англичанинът видимо се обезпокои, защото видя, че колегата му по ранг се обръща директно към него.

— Sorry? What is Kokoshka, please? Is it Oscar Kokoshka^[2]? — недоумяваше порозовелият от слънцето чужденец. Явно му беше досадно да слуша изпотения заместник-министър, а беше и доста топло. Освен това сладоледът в устата на момичетата беше много съблазнителен, както и блясъчетата, пламнали в очите на девойките, след като дочуха чуждата реч.

Оскар гледаше безразлично в една точка някъде в перспективата и машинално превеждаше. Това му беше стар преводачески трик — добре владееше езика и не му създаваше проблем в неофициалните моменти да мисли за други неща и да превежда само слушайки и гледайки с периферното си зрение какво става.

— Та му преведи саа, ама внимавай тука саа: сто години сме по-напред от вас, ей, преди Англия сме сто години, по сме напред. Тоя техният Айнщайн ли беше, кой беше, ряпа да яде, не разбира нищо той! А? Немец ли е? Няма значение, пак е техен човек и пак нищо не разбира! Така го сметнах аз, нали виждаш, че излезе сметката! Сто години не е малко, ей, преди тех сто години! Ама какво значи това? Какво ли? Че това, което виждаш тука, ще стане и при вас, ама след сто години! И при нас беше преди сто години чисто, тревичката подстригана, тия номера, английските номера, нъл тъй. А днеска нали виждаш как сме? Счупени прозорци, мърляво навсякъде, боклук навсякъде, трева нема — ми да, това е бъдещето, така ще е и при вас!

Ама след сто години! А нашето тука — това е прогресът, това ще стане в света! Розовички такива сте, някакви чистички, след сто години да ви видя аз! А за мириканците — не ми говори, мани ги, още са по-назад.

Оскар сухо преведе мрачната прогноза, която чиновникът визионер (поръчал в агенцията консекутивния превод точно на Оскар, филолог и писател) начерта на чужденеца.

Англичанинът се прозяваше, ама скрито, така както само англичаните могат да го правят — широко си взимаше въздух, после покашляше и закриваше устата с ръка. По скулите му Оскар познаваше, че прозявките му ставаха все по-завладяващи, така че вече явно не го интересувахе и сладоледът на девойката отсреща.

Тя пък като видя, че са възрастни, а освен това и не всички са чужденци, вече беше затворила очи и се печеше на слънцето.

Оскар беше писател и въпреки че в дрямката си представяше как като станат (ако беше малко по-смел), щеше да ритне с голяма сила дебелия задник на запъхтияния чиновник (пък да става каквото ще!) — всъщност оцени някои от мислите на шишкото.

По принцип Оскар беше бунтар. Иначе нямаше да е писател. Но и бунтарите трябваше да ядат, по пет пъти на ден, макар и в малки количества, за да не напълнеят. Това правеше почти кило, кило и половина храна на ден, по цените на дребно — точно колкото консекутивния превод на теорията на относителността на новия Айнщайн, който направи сега.

С ужас забеляза, че повлиян от клиента си, започна и той да смята — хонорар за превод, умножен по часове, е равно на брой кисели млека и килограми месо, разделени на... уф, че е горещо (май наистина ще го ритна той по дебелия задник).

Ама и тоя другия, чужденецът заместник-министър, май ще го ритна по задника, какво си мисли той.

„Като пиша, гледам се и аз отгоре“, мислеше си Оскар. „Пиша ли пиша една след друга мъдрости, нелепи, дълги. Като съставки на храната слагам — а малко месо, като същината на въпроса, а сега малко лук, да подсиля вкуса, може би и картопки ще сложа, да не е само по темата, а и нещо друго да се случи. Като втора темичка ще се прокрадне морков с чушки и ето че гювечът е готов, полека-полека книгата се получава.“

Ама знам какво липсва на цялата манджа — няма чубричка. В Европа няма чубрица, има майорана, ама друго си е чубрицата. На всяко нещо, което пиша, трябва да слагам малко чубричка, да се знае кой и откъде е авторът.

Иначе става стандартен полуфабрикат, европейски, чист, еко, с месо от крави, отгледани на южен хълм, на слънце и с трева без пестициди, с яйца от интелигентни не стресирани кокошки, снесени в био гнезда.

Прасенцата са им розови и весели.

Европейските прасета са по-големи от нашите. Най-големи обаче са американските прасюги. На една зурла разстояние от тях са руските прасоци с червени носове. Нашите са прасенца аматьори. И кравите са ни аматьорки.

Затова повечко чубричка в писането. Да поправи вкуса на прасетата ни. Лесно им се пише на Ъпдайк, Хемингуей, Хелър, за големи прасета пишат и без чубрица минават.

Няма ли чубричка, не е гювечът гювеч...

За нас де, от блатото.

„От държавицата, която е най-малко сто години по-напред“, мързеливо и в полусъница си мислеше писателят.

— Ти откъде познаваш Оксана? — свойски и съвсем изневиделица попита заместник-министърът.

Оскар почти се задави с клечката за зъби от мелбата, с която бодваше нарязаните в нея плодове.

Това с клечката му беше също любим стар преводачески номер, на който винаги се смееше от сърце. За да имитира висок стандарт, винаги питаше келнерката дали имат клечки за зъби, ако не ги виждаше по масите. Когато тя му се извиняваше, че нямат, той си поръчваше най-скъпата мелба. Взимаше победоносно клечката за зъби или хартиеното чадърче с клечка за зъби от мелбата и казваше — останалото отнесете. Разбира се, по средата на обратния път на сервитьорката, той я извикваше и двамата прихваха да се смеят.

Обичаше флиртове с млади девойки, запазваха го млад (поне в мислите му).

Задави се с клечката, защото Оксана, която познаваше отскоро, му харесваше. Миловидно лице, което винаги се развеселяваше от случките, които той си измисляше или преразказваше. Беше доста по-

млада от него. Оскар я подготвяше за посещение на ергенската му квартира, даже си мислеше, че моментът вече е назрял.

— Коя Оксана мислите? — попита равнодушно Оскар, като набута една непослушна черешка от мелбата в устата си (дано няма костилка, счупих си един зъб така), леко изнервен от въпроса на клиента.

— Как коя? Оксанка, дъщеря ми — каза шишкото.

Оскар зина.

С Оксана се беше запознал на едно авторско четене.

Беше студентка по журналистика, пописваше в свободното си време — поне така твърдеше.

Имаше много хубава усмивка. Няколко пъти оставаха сами в полупразната зала и докато тя му разказваше за литературните си опити и му рецитираше стиховете си, Оскар си мислеше:

„Искам да я пипна, да я сграбча, да я целуна — да я имам. Много искам да бъде с мен, не искам да казвам думата имам, защото никога не съм имал някого, какво значи да го имаш... не си вярвам толкова.“

— А, Оксана от курса по писане? Разбира се, че я познавам, не знаех, че ви е дъщеря, много умно момиче — каза Оскар.

— И красиво — ухили се широко шишкото. — На мен сей метнала, бащичко си мий тя — лукаво се усмихна и го погледна изпод вежди. — Ем чи как да не знайш, че мий дъщеря — подметна. — Ам чи ти кво си мислиш, що си тука?

— Поканиха ме от агенцията на преводачите — вметна объркан Оскар.

— Глей го саа тоя — абе вие, писателчетата, верно много сте наивни — изсмя се от сърце дебелакът.

— А що те поканиха, я ми кажи саа, точно тебе, писателчето, от агенцията ей тука тъй на, на морето, в тоя скъп хотел, а?

— Ами защото много добре знам английски и мога да превеждам при такива важни международни срещи, поемам и отговорността за консекутивния превод и имам много точна терминология — смути се Оскар и започна без нужда да се защитава.

— С кой среща бе, с тоя ли досадник? — посочи с погнуса към англичанина. — Я му дръпни чорапките, да му почервенеят крачетата и ще видиш утре какъв балет ще танцува — ехидно кимна към заспалия на масата чужденец.

— Разбира се, нали това е среща на международно ниво — Оскар вече беше напълно смутен.

— Ей, писателчето, не вдяваш тия неща май много, ей — отпи от бирата шефът. — Ако аз не бях казал, вятър щеше да помиришеш тоя хотел, щеше да си останеш в гарсоньерката в панелката и да се потиш цяла седмица.

— Откъде знаете, че съм в панелка в гарсоньера? — вече нервничеше Оскар. В него се пробуди бунтарят.

— Как откъде, нъл Оксана ми каза къде искаш да я водиш — опули се шишкото на Оскар.

— Ама, аз, таквоз... — понечи да отговори Оскар.

— Няма таквоз-онакоз, ще я води той по гарсоньерките моята Оксанка, тебе тя тука ще те води, ей, писателчето!

Оскар изстина.

Напълно объркан погледна безпомощно към англичанина, който вече похъркваше, след което погледът му се плъзна към вратата.

Там стоеше Оксана. В светлосиния си бански, с пренебрежително малко долнище, тя изглеждаше много секси, още повече че Оскар за пръв път видя полуголото ѝ тяло и леко потрепера.

Обичам такива гърди, искам да я имам, да я сграбча, да я пипна...

Оксана се приближи и замижа:

— Здравей, радваш ли се, че ме виждаш?

Гледаше я и виждаше баща ѝ. Свитите му очички — светлосини и крайно недоверчиви, торбичките отдолу, леко подутите клепачи, придаващи на очите лъжлив вид, пълните му бузи. Добре, че още не е толкова дебела като него. И космата.

Оскар само чакаше тя да обърне с ръкав устата си и да се оригне.

— Здравей, Оксана, не очаквах да те видя тук, дошла си да попишеш малко ли?

— Ей, писателчето, ти кво си мислиш, абе вие, писателчетата не вдявате хич! Само ти ли знайш английски, брей — провикна се нашият заместник на министъра и събуди англичанина. — Ти си спи, спи си ти — обърна се към него дебелият чиновник и като сложи две ръце под бузата си наклони глава и захърка.

Английският заместник-министър разбра, усмихна се и продължи да спи.

— Оксана го измисли всичко туй, знайш ли — прегърна я шишкото. — Умно момиченце си имам, ей, и красиво, цял бащичко си мий тя.

— Какво измисли? — наивно попита Оскар, вече започнал да се забавлява.

— Да те докара тука, я, това измисли, ще я води нашият по гарсонieri в панелката, я ела тука, като човек, в хубавия хотел, имате си апартамент тука, ние сме тука, ха сега, да я водиш по плажа малко, в морето влезни, купи й едно уиски — имаш карта, всичко е безплатно, ха сега, да видиме как може да се живее. Не да я водиш там, нъл тъй, у твоя район с панелките, дет кокошките ходят по полето, пфу — на село, при кокошките!

Наистина панелката, в която Оскар живееше, беше съвсем на края на града. Във всеки голям и нов град, който се разраства неумолимо, има крайни квартали, сливащи се с околните села, което високомерният град никога не си признава. Съседите му гледаха кокошки, които всеки ден се разхождаха пред входа на блока на писателя.

— Не ти работи добре петелът — шегуваше се всяка сутрин Оскар със собственика на кокошките. — Ставам рано, отивам и го будя, а той после кукурига и буди кокошките, сменяй го... не ти работи добре петелът...

Наистина Оскар ставаше много рано всяка сутрин, много преди петелът на съседите.

Искаше да събуди петела, който да си свърши работата и да буди кокошките. Това му беше и писателското кредо.

— Kokoshka? Oskar Kokoshka? — стресна се все още дремещият англичанин.

— Глей го па тоя, абе, спи си ти, бе, нали ти казах, има да спиш, за да ни настигнеш, сто години трябва да спиш — прихна да се смее на шегата си. — Не е Оскар кокошка, има при него кокошки там в панелката, дет живее! Щот е писателче и е бедно, затова. Ама Оксанка си го е избрала и аз си го купих сега Оскарчо. Имате ли си там вие писателчета в Англията? — обърна се към смутения си колега чиновникът. — Тука си имаме много. Ама само едно истинско

писателче — ей тука това, на, Оскарчо! — посочи го с пръст шишкото. — Туй не му превеждай, да учи по нашенски, да става човек, айде влизайте в морето и после туй-онуи. Аз саа тоя ще си го напия тука тый. И сам го мога туй напиването, знайш ли, айде отивай, миличко! — каза и целуна Оксана по бузите.

Погали я одобрително по рамото и хлъцна.

— Нямайте такива мацки там в Англията, и след сто години пак няма да имате!

Оскар безпомощно разпери ръце, извини се на чужденеца и закрачи с Оксана към морето. Искаше да измие всичките мисли от съзнанието си в солената вода.

Спинът влиза през една малка драскотинка и те прави болен, много болен, умираш през една драскотинка от неясен бацил или вирус, мислеше си сутринта, след буйната нощ с младото момиче, така желано преди.

Оскар не очакваше никакви авантюри. Мислеше, че през деня само ще превежда, а вечерта ще допише книжката си, която с такава любов вече доизкусуряваше. Малко шантава беше — за рубини, смарагди, любов и танго, трябваше му спокойствие, за да се съсредоточи.

В себе си нямаше никакви презервативи и нямаше навика да търси по магазините. Когато беше с по-младо от него момиче, винаги си купуваше предварително. Не разбираше много психиката им, мислеше си, че са странни тия новите, дигиталните, които правят безразборен секс, примесен с наркотици и алкохол.

Затова веднага след бурния секс, когато Оксана влезе в банята, инстинктивно си помисли за най-лошото — ами ако е болна, ами ако има спин или нещо? Как мож` така непредпазливо да я има още първата нощ...

Вече беше забравил исканията и желанията си само от предния ден, когато искаше да я има... да я сграбчи... да я обладае...

Как, по какъв начин и откъде прониква духовната деструкция, духовната нищета и кога те убива? Не е ли отвратително да си цял живот жив — умрял, духовно убит?

Оскар взе дрехите си и леко отвори вратата. Облече се в коридора, мина през стаята си, където беше куфарчето му и излезе пред хотела.

„Понякога сметките не излизат“, мислеше си, докато таксито го караше към панелния блок. „Сега преводаческата агенция няма да ми плати, което означава, че ще трябва да изкарам около десетина дни на плодове и зеленчуци, без месо и протеини... Е, нищо, нали сме сто години по-напред от всички други държави“, усмихна се той. „Поне открихме нов начин за отслабване.“

На сутринта разплаканата Оксана, която наистина си обичаше писателчето Оскар, намери на рецепцията на хотела бележка:

„Искам да те пипна, да те сграбча, да те целуна — да те имам.

Оскар НеКокошка, адресът на панелката ми е:

Крайт на Града, блокът преди заспалия Петел. Много искам да си моя, само моя.“

[1] With a little help from my friend — Бийтълс, „С малката помощ на моя приятел“. ↑

[2] Oscar Kokoshka — австрийски художник от чешки произход, експресионист. ↑

БЕЗВРЕМИЕТО НА ВРЕМЕТО

Слънцето вече като че ли залязваше.

Погледнах към другата скала, в левия край на плажа. Там, на скалите, стоеше възрастен човек с шлифер и стар костюм, сам. Малко объркан ми се вижда, с кутия в ръка. Ако беше при мен в театъра, сигурно гардеробиерката щеше да бъде уволнена — тук слънце, макар и следобедно, а тя го облякла с шлифер и костюм.

Интересен е там горе на скалите (нали щях да съм го режисирал аз, как няма да е интересен), но доста нелеп. Бавно слиза от скалите и върви по пясъка. Замислено ходи по ивицата, от време на време водата му мокри краката, но той си върви бавничко напред.

Веднага си помислих — ще отиде до скалите, до другите скали — това му е пътят. Там ще спре и ще се върне обратно. Старите хора си вървят по пътя по права линия, после се връщат по нея — като крокодилите, точно по нея, за да не се загубят.

А младите вървят по пътя все напред и бързат — мислят си, че вървят напред, а всъщност се въртят в кръг. Имат време младите, затова. Имат и действие, което се извършва в същото това време.

И всичко това — на място.

Пак съм в старогръцката трагедия, остава и хор да сложа да повтаря мислите ми... нали съм на почивка, да забравя за драмите вече... Колко хубаво щеше да е, ако изключим от сметките си времето...

То, всъщност, май понятието време е измислено от научните работници — за да си обяснят закономерностите в природата, и от авторите на старогръцките трагедии — за да ни улеснят нас, режисьорите.

ВИРТУАЛНОТО СΙΑНИЕ НА МИЛЕНИУМА

КЛАСИКА

Оскар спеше на отворен прозорец, така че градът винаги беше с него. Любимият град, където си почиваше най-добре. Не можеше да си представи през уикенда да отиде някъде извън него.

Пасторалните съботи на някоя вила, нападнат от мухи, комари или пчели, изпотен при извършването на някоя неприятна работа по градината, го хвърляха в ужас.

Най-добре си беше да си остане в града — сутринта в кафенето, вестникът отпред и голяма чаша кафе. Оксана — сервитьорката, да му говори с кого е довчера и че вече няма да плаче на рамото му, а най-после си е намерила много готино момче (като тебе почти, ама младо) да му казва и да пуши замислена. Той да я слуша разсеяно и да си мисли как още другата събота Оксана ще му разказва, че и този е същият и защо той, Оскар, не е по-млад.

И той го знаеше това, само че никой друг не знаеше, че всъщност си е същият. „Абсолютно същият съм си“, мислеше си. „Е, да, косата ми е по-стара, кожата увисна — не й е било леко да се показва на слънцето толкова време, зъбите изпопадаха, ама много твърди храни бяха, а и лоши производители. Ама иначе съм си същият.“

Притесняваше се за децата си, много остаряха.

„Много ми остаряха децата“, мислеше си той. „Кога бяха в училище и ги защитавах на родителските срещи, а те трепереха колко ядосан ще се върна. Кога станаха студенти, четири метра студенти хранех тогава. Кога им намирах доктори да ги спасявам от малките изненади с нежелани бременности, кога им купих апартаменти да живеят със семействата си. Как дадох пари, за да ги измъкна от кризите в бизнеса им. Как после на единия в затвора му носех от любимите неща, все едно са от жена му, а тя го напусна веднага като го осъдиха. А на другия в болницата как му държах подложката вместо жена му, която мигом го напусна при първия инфаркт. За тях се притеснявам, че ми остаряха пред очите, а аз — ами аз съм си същият.“

Всяка събота сутрин, четейки вестника, слушайки Оксана и отпивайки кафето, Оскар се радваше на почивката в града.

„Инджойвам си уикенда“, гордееше се с английския си той.

Спеше на отворен прозорец, както всяко лято. Подсъзнателно чуваше тоновете на всички коли, преминаващи по улицата, сега булевард. Имаше абсолютен слух, което в оркестъра, зад пулта, беше голямо предимство и при всеки фалшив тон той можеше моментално да посочи виновника. Много пъти някое недобре изсвирено глисандо или лошо стакато от някой цигулар така го изкарваше от равновесие, че чупеше диригентската палка или я мятеше към виновника.

„Те, оркестрантите, са стари гяволи“, мислеше си Оскар. „Знаят с кого си имат работа и са подготвени. Залягат в очакване към тях да полетят палки и какво ли не. Не мога да кажа, че идват неподготвени, не, свирят си много добре хората. Даже и репетираат вкъщи, не четат само нотите, а заедно се опитваме да правим изкуство. Изненадвам ги с претенциите си. Един път челистът, хем младо момче, изостана от темпото, веднага ги спрях, и към него полетя пултът. Едвам отскочи, после в гримьорната ме успокояваха половин час, а онзи си търсеше нов лък, защото пултът му го счупи.“

Абсолютният му слух на диригент го караше да следи дори и насън тоновете на макар и редките през нощта коли. Фа диез и си бемол, заедно с фа чисто и ла, ама че неприятно. Страшна какофония, макар и насън. Не се трае, как да се излезе вън от нея?

Още като дете Волфганг Амадеус не можел да заспи, ако сестра му, минавайки през хола, изсвирела някакъв септакорд или, не дай си боже, неразрешена секста. И след като дълго се въртял в леглото (още четиригодишен) — ставал, вземал свещ, запалвал я (колко труд само дотук) — отивал при пианото и с един удар разрешавал акорда, доминанта и тоника, обикновено в мажор. А после спокоен заспивал и мислел позитивно (това заради мажора).

А аз? Как да заспя, цял ден на репетициите — шум, вечер — шум и никой нищо не разрешава. Неразрешени акорди, неразрешени проблеми, бавни хроматизми, деца по затворите и болниците, сервитьорката Оксана с нов и по-млад, пчелите ме жият на вилата, жена ми къде ли е сега, поне да се беше развела, преди да избяга с оня тенор. Целият изпотен ставам, затварям прозореца — пек, не се диша.

Къде е сега Волфи с неговия истеричен позитивен смях? Искам и аз като гения, младият Вълк Волфи, да си разреши акордите в главата.

На него му е било лесно, Вълчийт бенд, Вълчата банда, гангстерът-вълк, ВолфГанг.

Ами аз, с двете висши и нито тон написан, само дирижиране до припадък на позитивните измишльотини на нервния гений Волфи Гангстера. Никой не ми разрешава акордите на мене, аз цял живот изпълнявам чужди произведения и решавам чужди проблеми.

Всъщност, човек е професионалист в професията си. Само там, може би.

Колата си я кара без проблеми, има шофьорска книжка, но това си е шофьор аматьор, далеч от професионалиста. А колко отговорно е да караш, да не предизвикаш катастрофи и да оцелееш по пътищата. Много по-важно от темпото на някаква пиеса и от счупения лък на челиста.

Жени се млад, едва ли има представа какво го чака и кого да си избере. И си живее в странни партньорски отношения, а всъщност аматьорски живее целия си живот — не е психолог, не е професионалист по отношения. Разбира се, ако това може да е успокоение — и големите професионалисти бъркат. То ако не беше така, много психоаналитици и психолози и познавачи на човешката душа нямаше да се развеждат.

Аматьорски обаче подхожда и към избора на професията и образованието — на 18 години едва ли човек без опит и без дълбоко познаване на себе си може да си избере пътя, по който да върви в професионален план. Разбира се го съветват, разбира се му показват как е трудно и всички перипетии, на която и да е професия. Младият не иска да слуша никого — това е единственото добро, което може да направи. Поне си тренира егото. И на финала, когато завърши образованието си и стане професионалист в своята кариера или професия — всъщност и тя е била избрана аматьорски.

Така че нещата, които имат най-голямо значение за живота на човека и които са най-трудни и са предмет на много евентуални опасни преживелици — шофьорлък, партньорство, професия — се избират и постигат случайно, непрофесионално и в неподходяща възраст.

Оскар завидя на малкия Волфи. Та той е правил всичко, което е могъл, от най-ранна възраст, и всичко това го е забавлявало и му е харесвало! — прозря Оскар. Не е ходил на училище, не е карал кола (или тогава файтон), не е имал стари деца, защото е умрял млад. Така

не е трябвало да се грижи за тях като студенти, затворници и пациенти. Човекът си е имал една-единствена жена, която много-много не е разбирала какво прави всъщност великият композитор, и една тъща, която е подкокоросвала жена му да го кара да пише за пари.

Иначе всичко друго си е правил за свое удоволствие.

Притеснен за музиката, оркестъра, децата, жената, парите, успеха, изявиите, Оскар забрави за малката радост, заради която би трябвало да живее.

В една душа има много любов.

Много видове любов — към родителите, към партньора, към децата, към прародителите, към обичаите, към групата хора, с които сме най-често, към света, към родината. Всяка душа, благонамерено, наивно и позитивно е изпълнена с всичката тази любов, която е интегрирана част на всички тия малки късчета самостоятелна любов.

Любовта поклъва, тия късчета поклъват, показват се, развиват се, усещат се с цялото тяло, разтърсват те и отлитат от душата в съответната посока. Към децата, към партньора, към родината, към света, към пострадалите, към всички... какво обаче остава в душата тогава?

Пречат ли си тия отделни късчета любов взаимно? — си мислеше Оскар. Защо любовта към родителите отнема понякога част от любовта към партньора? Защо любовта към семейството пречи на любовта към родината и се взимат страхливи полурешения, вместо да се отиде и да се воюва за земята, където си роден, и за групата хора, с които живееш?

Може би е така, защото душата е един резервоар за тия отделни видове и различна по състав любов — разсъждаваше Оскар, като отпиваше от хубавото кафе в кафенето на Оксана. Може би когато едната любов си излезе от душата, оставя след себе си празно, дупка, която не може да се замести с друг вид любов.

И душата изморена, изхабена, по инерция продължава да обича.

Ама малко без стръв, без хъс...

Резервоарът с любов се изчерпва постепенно, не може да е еднакво пълен през всичкото това дълго време, целият този дълъг живот.

Оскар разбра, че раздавайки се, не е оставил малко късче от любов за себе си. Не се обичаше, а отдаден на другите, не вършеше

това, което сам искаше да прави.

Цял живот беше убеден, че прави нещо нередно. Като дете, когато беше болен, ядеше тайно сладолед, без майка и татко да виждат, защото дядо му го купуваше. Играеше на комар за дребни пари на двора, а майка му мислеше, че учи с комшийския син по алгебра.

После и през студентските години майка му си мислеше, че помага на състудентката си по история на изкуството, а той самият се учеше на любов от майка ѝ, на която още тогава трудно смогваше.

Чувстваше вина и пред нея, когато на свой ред той пък предаваше нейните знания и умения на по-малката ѝ дъщеря, от последния клас на гимназията, която пък на него не му смогваше и той се чувстваше горд.

После дойде жена му, която го считаше виновен за всичко общо и за всяко нещо поотделно. Ревнуваше го от жените, приятелите, децата, после от оркестъра му, най-накрая от мислите му.

— Не си с мен — му казваше често.

— Не съм с нея — терзаеше се той, когато се замислеше.

Не беше с нея наистина, не можеше и да бъде с нея по цял ден, седем дни в седмицата, а тя искаше, ако може, и осем дни да е с нея.

— Не е с мен — мислеше си тя и споделяше със своите приятелки.

— Не си с нея — му казваха приятелките ѝ.

Оскар си намери млада любовница. Тя беше арфистка в оркестъра му. Хубаво, слабичко момиче, пълна противоположност на жена му.

Всъщност отношенията с новата приятелка бяха едно отражение и повторение на живота със съпругата му в началото. Когато преди много години, млади и неопитни, необременени от родители, неприятни съседи, случки и отношения, споделяха помежду си чувството, наречено любов. То трудно се дефинираше, а и те с жена му не искаха да го дефинират. Чувстваха го при разходките и с думите, изказани заедно. При докосването вечер в леглото, при подадената преди заспиване ръка и помилването по косата за лека нощ. И това отношение, загубено с времето, се появи като сянка, като едно

изображение, макар и виртуално и неестествено, при новото му познанство.

Не вярваше, че е толкова романтичен и досущ като по учебник ще преживее и той някакъв период, в който мъжът иска отново да бъде млад. Млад в мислите си, защото оплешивяващото време и коремчето показваха друга посока на броенето на годинките, по-скоро напред, отколкото назад във времето.

Но илюзорната любов беше това, точно това изображение на голямата му съпружеска любов, протекла в друго време, по друг начин и истински.

Чувстваше същата буца в гърлото си, както тогава и мисълта му сега беше заета с арфистката, също както тогава с жена му. Непрекъснато мислеше за нея, но не само еротично, не беше толкова млад, за да мисли само за обекта на своите желания. Мислеше за нея всеотдайно, от това какво ще закуси, до защо закъснява мензиса и дали в оркестъра ще има място за нейната изява. Дали няма да се скарат с мъжа си вечерта и да не правят секс, после да е нервна и да плаче. Дали е напълняла, колко пъти ѝ е казвал да се мери сутрин, защото тогава водата в организма е по-малко и килограмите са по-малко. Какво ще обядва, да не смесва месо и картофи с ориз, защото ще напълнее и няма да се харесва на мъжа си. А като отиде на парти с компанията, няма да има самочувствие да танцува, защото ще е дебела, и после ще му пише посред нощ, че не се чувства добре.

Знаеше, че става смешен, не смееше да сподели с никого своите юношески трепети, не искаше да се излага в очите на новата жена в живота си.

Искаше му се да мисли, че тя не го използва — него, диригента, чиято дума тежи най-много. Който ѝ помага, обича я, направлява я и я вкарва в релси, а тя върви по тях, обича го цял живот и не може без него. Учеше я не само на нещата от живота, но и на чисто женски неща, от които той не разбираше, но които знаеше от жена си. Тя го научи да разбира от дрехи, но какво значи да разбира, той по-скоро възприе нейния вкус, а тя имаше вкус.

За разлика от новата му приятелка, която разчиташе на дръзката си младост и си купуваше евтини, но за сметка на това и доста безвкусни дрешки втора употреба или от съмнителни улични търговци.

Беше отчаян, когато на първата им среща арфистката дойде с горнище на анцуг, цялото изписано със сребристи букви — FOLLOW me and LOVE me, изтритите букви не даваха смисъл и надписът вече звучеше LOW LOVE. И когато го съблече, тя остана по бельо, което всъщност беше черно, но евтино и нискокачествено. По-скоро прекалено евтино, за да е възбуждащо.

Говореше ѝ за комбинациите на цветовете, за отражението на един цвят в друг, копираше ѝ модните списания на жена си, но резултатът беше нулев. Тя идваше на срещата в хотела, облечена в четири цвята — бяла туника, жълта рокля, черни ботуши и червено шалче, като никой от цветовете, нито пък тяхната комбинация ѝ отиваше.

Изминаха месеци от началото на връзката им. Отново дойде зима.

Натрупа сняг. Всичко побеля. По улицата, затрупана от половин метър сняг, имаше малки жълти петна. Те бяха от кучетата, които нямаха търпение да стигнат в този кучешки студ и сняг до някое дърво. Затова, правейки се, че не забелязват, пикаеха на самата пъртина по средата на тротоара.

В средата на пътеката, щастливо затворил очи, бавно се разхождаше Оскар. Да, разхождаше се сам, за пръв път уважаващ себе си и хубавия сняг. Бавно ходеше и щастливо се усмихваше.

Най-после прекъсна връзката си с двайсет години по-младата колежка. От нея вземаше младост — поне така си мислеше, когато вечер в спалнята гледаше мраморната ѝ кожа — изкъпана и намазана с крема, който ѝ беше подарил.

Не вземаше от младостта ѝ, глупости, по-скоро с нея се виждаше такъв, какъвто беше като млад. Непрекъснато ѝ показваше снимки от младите си години, когато наистина беше хубав и желан мъж. Понякога се хващаше, че даже си вярва, че е отново на трийсет като нея.

Тръгна на фитнес, сауна, плуване, искаше да бъде като нейните връстници, без обаче да бъде смешен, затова поне в думите си запазваше възрастта и мъдростта си.

Точно това ѝ харесваше — мъдростта му и неговия секси мозък, както му казваше понякога на шега.

За колежката си той беше като баща, възрастен приятел на дъщеря си, която го обича заради насоките и напътствията, които може да ѝ даде.

Тя с лека ирония гледаше на старанията му да изглежда млад, ясно беше, че очертаващото се малко коремче никога нямаше да стане гладко и стегнато като на нейния млад съпруг. Тя и не искаше това от Оскар. Разбира се — защото го обожаваше — техните любовни вечери бяха пропити със страст и нежност. Но искаше да взима с пълни шепи от мъдростта му, която пък Оскар без усилия и съвсем естествено ѝ даваше.

Сега, на пътеката в снега, Оскар беше сам. Сам и щастлив. Не намираще в себе си сили да тръгне отново на спорт, фитнес, маратони и плуване, да бъде в час с модата и музиката, да бъде „ин“.

Остаря. За една минута остаря с години.

Защото тя не само го дърпаше напред да се упражнява и да бъде физически добре и на ниво. В нея той търсеше своята младост, своето отражение в очите ѝ, където се виждаше млад и силен, макар и неопитен. Когато с жена си бяха щастливи, когато и през ум не му минаваше, че някой ден ще може да ѝ изневери.

Когато напусна младата си любовница, видя, че не толкова той се е подмладил с нея. По-скоро в очите ѝ срещна същия поглед, с който жена му показваше самотата си и трудността на деня и живота.

Заедно с него младата арфистка беше остаряла, а той не се беше подмладил. Затова излезе навън, сам, на пухкавия сняг с жълти петна.

От самотните зъзнеци кучета.

NEW AGE

Оксана не беше имала още никого. Трудно беше да се повярва, че сервитьорката Оксана от малкото кафене на ъгъла на двете малки улички на Париж, не е била с мъж.

Момичетата на нейната възраст изреждаха своите любовни преживелици като мъниста от броениците на тунизийските преселници, седнали на стълбите към църквата в Монмартър. Една след друга, красиви като камъчетата от рубин и смарагд по гривните на ганайците, привличащи клиенти за временните си сергии, разстлани на спирката на метрото. Една от друга по-хубави, по-пъстри и по-добре оформени, като камъчетата от огърлиците на сенегалците по пътя към църквата на хълма Монмартър.

Такива бяха и ежедневните любовни разкази на връстничките на Оксана. И как нямаше да е така, когато двайсетгодишните бяха родени в нов свят. Бяха други хора — марсианци, както казваше диригентът Оскар, с когото Оксана всяка събота пиеше кафето си.

Технологиите напредваха. Хората разделяха историята си не както преди — на времето до кръстоносния поход, или след падането на Римската империя, на поредиците от номерирани войни.

И сега имаше номерация, разбира се, но тя касаше главно операционната система Windows. Най-напред се появи Windows 3.1. — това бе началото на световната демокрация. Човек можеше да избие желанието си за мъст към отиващите си дядковци с игрите на карате на монитора и да провери себе си като бизнесмен в новите условия на живот чрез тестване в икономическите игри на компютъра. Всеки говореше само за компютри и създаваше какви ли не чудодейни програми.

Тогава се роди и Оксана, като победа на бърз сперматозоид и качествена яйцеклетка на двама програмисти, току-що завършили Сорбоната. Детството ѝ премина в периода на следващата версия на операционната система. Нов етап в човешкото развитие.

Някак между другото и почти незабелязано минаваха събития, които преди си бяха част от историята — войни на Балканите, намеси

на Америка в чужди държави, болезнено разпадане на комунистическия Съветски съюз и преобразуване на престъпните комунистически дружинки в отреди на истинската престъпна мафия. Говореше се много за това, но хората бяха прехласнати от възможността да използват Windows 95, където да изявяват и графичните си способности и да се радват на първите стъпки на Интернет.

Тогава проходи и Оксана. Искаше да зарадва брататия си баща с първите си крачки, както и русата си майка с първите си зъбки. Те нямаха време за нея, загрижени за вирусите, които нападаха компютрите им. Оксана се разболя от менингит, точно когато родителите ѝ излекуваха и двата компютри и доволно отпразнуваха победата си с вино в малкото ресторантче на ъгъла, в кръчмичката, станала известна после като „Амелия от Монмартър“.

После дойде краят на века — това даде повод да се заговори за Windows 2000 или Windows Милениум, като се спекулираше дали в новия век на екрана ще може да се изписва датата и дали няма да спре вграденният в компютъра календар.

Някак си между другото и неясно защо паднаха сградите близнаци в Ню Йорк, подпомогнати от самолетите на престъпните ислямистки организации, а може би и леко повзривени и от органите, които трябваше да пазят сигурността в страната.

Разбира се, това предизвика много следващи войни, но не беше нищо в сравнение с факта, че Windows намери себе си: най-после се появиха версиите Windows Home и Professional, които вече обърнаха живота на милиони — не, на милиарди хора по света. Защото им даваха възможност да общуват помежду си. Най-голямото постижение на човечеството — да успее да замести нормалната човешка комуникация с виртуална и компютърна.

Оксана тръгна на училище. Умна — от добрите гени на баща си, красива — като майка си.

Майка ѝ напусна баща ѝ — намери си един програмист от Австралия, с по-добра заплата. Баща ѝ напусна майка ѝ — намери си програмистка, владееща бази данни Oracle.

И двамата напуснаха Оксана.

И двамата родители бяха доволни, пишеха ѝ всеки ден на компютърната програма ICQ, чиято аббревиатура (Ай сиик ю — Аз те

търся) Оксана разгада, чак когато научи английски в гимназията.

Оксана живееше в общежитие, сама, близо до родната къща в Монмартър.

Сега хората постигаха мечтите си с виртуални букви и с мисли и чувства, заменени от строгия и смешен понякога компютърен код.

Никога преди не можеше да се случи подобно нещо, никой в никоя война не можеше да влезе на ниво мисли на човека, на ниво духовен свят. Но сега и това се случи.

Всеки денонощно имаше някакво свое виртуално пространство, където други, непознати и случайни виртуални хора му пращаха мегабайтови и гигабайтови пакети с информация, която преливаше отвсякъде — от телевизията, от интернет, от цялото космическо пространство.

В началото на гимназията Оксана беше тъжно, затворено в себе си момиче. Носеше само черни дрехи, черен грим и бижута от евтини стъклъца и метал. Освен Депеш мод я вълнуваше стилът „емо“^[1]. Потапяйки се в тъгата и безсмислието на целия свят? — не! на цялата вселена? — не! На всичките вселени, взети заедно! — тя често изпадала в депресия.

Всъщност всеки дълбоко в себе си иска да е щастлив, но депресивните хора не искат. Те искат да са нещастни, за да докажат на всички, колко са депресивни и отчаяни. Ако бяха щастливи, нямаше да имат депресии и щяха да живеят нормално като другите, което всъщност, само по себе си, е голяма депресия...

Затварянето на Оксана в себе си доведе до изключителни успехи в гимназията, изразени в участие на множество олимпиади по математика и екология, както и златния медал за завършване на образованието, последвано от влизане в Сорбоната, училището на родителите ѝ, специалност кибернетични модели.

Затварянето в себе си доведе и до липсата на всякакви контакти, познати, компания, приятелка или приятел в изолирания живот на Оксана. Единствената ѝ форма за контакт със света беше чрез компютъра и неговата програма Skype.

Оттогава всичко, което можеше да си позволи, го правеше във виртуалния свят. Там купуваше оръжия в компютърните игри, с които после разрушаваше виртуални градове и победоносно заспиваше

късно вечер, изляла цялата си агресия върху нещастните 3D човечета на екрана.

Там, във виртуалните агенции за запознанства, се запознаваше с виртуални жени и мъже, с които никога не посмя реално да се срещне.

Гледаше техните снимки, разсъждаваше с кого би могла и с кого не (този има куче, няма да се запознавам, хапят ме кучетата, тази е с много къса рокля, не става за моя приятелка, а онзи е много стар за мен — на трийсет е).

Там играеше на игри, където купуваше половината град и после го продаваше, и посред нощ си лягаше, илюзорно щастлива и богата, за да може сутринта да влезе в претъпканото нервно, потно и мръсно метро и мълчаливо да поеме към Сорбоната.

Размяната на ненужна или не съвсем изключително важна информация не беше достатъчна на хората. Трябваше да се върви напред.

Какво друго може да се направи, след като вече всички имат свои компютри, свои виртуални пространства и свои начини на поведение в ефира?

Следващата крачка, която измислиха, беше обединяването на всички тези отделни компютри и свързването на всички от интернетното пространство в мрежи — но не какви да е, а социални.

— Интернети от всички страни, съединявайте се! — горчиво каза диригентът Оскар в събота, когато се раздели със своята арфистка и сподели това с Оксана.

— За да можете да си говорите, ама така, все едно сте седнали отвън на пейката, като групички, които имат свои тайни, свои мечти и интереси. Затова ви трябват камерки и компютри. И вие, новите, марсианците, всички имате чувството, че не сте изолирани? — се чудеше той. — Че сте заедно? — цъкаше с език. — Не ви разбирам. — Ние преди си ходехме на гости и си говорехме за какво ли не — й казваше Оскар.

Оксана, която вече приключваше бакалавърското си образование, не беше съвсем съгласна с него. Изключително добре се учеше в Сорбоната, имаше няколко награди по прогностика и медийна комуникация.

Сега — мислеше си тя — може много по-лесно да се създават връзки от всякакъв характер, което е изключително постижение. Та

нали малката група извадка на хора, която по-рано определяше средата на индивида, от гледна точка на цялата вселена — беше една незначителна част от цялото. Сега групата извадка на хора, които имаха нещо общо или които искаха да комуникират помежду си, беше огромна — всеки имаше компютър и свободата да избере с кого да е във връзка.

Тази система доведе до много голям технически напредък, но и до много нови проблеми — пишеше Оксана в своята дипломна работа. Всяка генерация има своя проблем — или войни и тежко икономическо положение, или диктатура и лагери, или тежки болести, чуми и епидемии.

Новото поколение, което ползва тези супертехнологии, има проблем — безработицата и изкуственото създаване на излишна работа, поради липсата на естествена такава. Много от работните места са заети от компютъра — като се почне с безкасовото плащане в магазините и се стигне до чекирането на летището — дейности, в които компютърът си дойде на място много точно и прецизно. Но бяха уволнени хиляди продавачки, касиерки, стюардеси.

Младите абсолвенти, със своите огромни знания, бяха без работа. Ходеха на безсмислени конкурси, стотици за едно място, което и без това нямаше нищо общо с образованието им, но просто нямаше работа. Тази маса от умни и високообразовани млади хора започна да придобива заплашителни размери. Те знаеха много повече от собствениците и менажерите, но биваха подлагани на изпитания, интервюта, унижителни разговори и безкрайни срещи с доверениците на работодателя — агенции за лов на мозъци, смешни чичковци менажери или строги и сухи фригидни лелки, които ги питаха за мотивите им да работят и търсеха супер идеалните хора за съответната измислена позиция.

Бяха млади, образовани, умни, смели, недоволни от статуквото и благодарение на компютърните игри от ранно детство — с много бързо мислене, доста агресивно и крайно.

Дебелите чичковци — големите менажери на глобални и интернационални, на световни и вселенски фирми, имаше от какво да се страхуват. Те засега не обръщаха внимание на тези млади хора и продължаваха да ги дразнят и да правят живота им безсмислен.

Прекомерната технологизация имаше своите сенчести страни, които в началото никой не можеше да предвиди.

Дойде и краят на света, който разбира се, беше само периодът, когато се появи Windows 8.

Краят обаче бе настъпил отдавна, още когато се изпусна духът от бутилката. Краят на света беше настанал, когато новите комуникации изместиха естествената нужда на хората да си говорят и да се изслушват, а професията психоаналитик стана доходна и измести естественото разкриване на душите в тих откровен разговор на брега на морето или в шумната местна кръчма. Краят на света настъпи с началото на виртуалните разговори, чувства и емотикони, написани с пръстите, а не със сърцето.

Краят на света за Оксана настъпи, когато се дипломира като бакалавър по кибернетични и социални обществени модели, остана без работа и стана професионална сервитьорка в Монмартър — всеки следобед от 16 часа, докато има посетители, и всеки уикенд по цял ден.

— Защо не си по-млад — казваше тя на Оскар, когато той мълчеше в кафенето в събота. Четеше си вестника или й говореше за жена си, или за арфистката, или за лудия и гениален Моцарт.

Оксана му разказваше за последния си любовник (с ник Гонзо) или за поредния си приятел (ник Алфредо), или за подлата си приятелка (ник Марта), която я наранила в нета (в играта Farm на Facebook).

Диригентът Оскар — класик, сериозен музикант и незапознат с виртуалните отношения, само въздишаше и сигурно приемаше разказа й за реален и едва ли бе разбрал, че всъщност става въпрос за виртуални приятелства.

Допиваше си кафето и казваше:

— Ако бях на твоята възраст, Оксана, щях да съм с теб... Ако пък бях на твое място, щях да се омъжа за мен... Ама сега как да стане — живея един етаж над кафенето ти, аз — стар класик, ти — марсианка от ЕМО...

Оксана пушеше мълчаливо.

Играеше си с пиърсинга на устната и премисляше за нова татуировка — този път на шията, малко под обръснатата й коса. Най-добре ще е някакъв китайски символ или йероглиф, за да се съчетае с татуировките на дракона на гърба й и на змията над слабините й.

— Quelle belle tete!^[2] — му каза художникът на площада Тертр, за да го нарисува.

Наистина, за миг Оскар си помисли, че носи на раменете си най-хубавата глава в момента в Монмартър. Но само като видя хитрите очички на приведения слуга на изкуството, му стана ясно, че май повече харесва самото му, отколкото главата му. Защото това сако днес, в Монмартър, където младите и весели студенти са с ризи с къси ръкави, тениски или потници, това сако, единствено в ранната утрин в Монмартър, имаше джобове. И нямаше как в тези джобове да няма портфейл, сигурно си мислеше художникът.

Оскар се усмихна при мисълта портретът му да виси в репетиционната зала на оркестъра и музикантите да го гледат на всяка репетиция.

Покани художника на кафе в близкото кафене, което първо вдигаше кепенците си в ранната утрин.

На съседните маси имаше няколко леко брадясали момчета, които със сънени и неизтрезнели очи гледаха дисплеите на смартфоните си. Привели глави пипаха touch screen-а с показалеца (а най-добрите и с кутрето си), пишеха SMS нанякъде по света. Не забелязваха или се правеха, че не забелязват момичетата, седнали на масите им, които от своя страна също бяха впили погледи в дисплеите на своите интелигентни смартфони. Оскар се надяваше, че всички си пишат с някого много надалече, а не помежду си.

Гледаше черните пръсти на твореца, изцапани с въглен и пастели от многобройните портрети на туристи, направени още вчера.

— Идват, минават през площада, някой разбрал, някой не, къде и в кой град е — отпиваше от кафето художникът. — Сядат на столчето, ама само ако ги хвана бързо — да не избягат при колегата — продължаваше да разказва технологията на занаята. — И аз за половин час трябва да им направя портрет, да имат споменче, да им е хубаво и да си тръгнат с изкуството ми в джоба — усмихна се портретистът.

— Не рисувам тия младоци, които наистина имат хубави глави, при това много лесни за рисуване и как да ги рисувам като нямат джобове, нямат сака, съответно никакъв портфейл? Как ще ми платят, с дебитна карта? Не рисувам и себе си, автопортрет не мога да си

позволя — много съм скъп — засмя се непринудено. — Я аз да хвана тоя със сакото, трудна за рисуване глава, защото даже и няма формата на яйце, я му виж и носа, грозен и труден е... *Quelle belle tete!* му казвам и дано да седне на столчето. Най-малко двойно ще му взема, защото е чужденец и не знае как вървят нещата. А съм завършил академията с отличие, още ме чакат стотици ненарисувани картини, които трябва да направя до края на живота си. Обаче толкова глави ще е необходимо да нарисувам с въглен, за по половин час, че не знам дали ще ми остане време — въздъхна художникът.

— А кое ти пречи да ги нарисуваш тия картини? — попита наивно Оскар.

— Ами същото, което на теб ти пречи да напишеш своя музика — ухили се художникът.

Оскар премести погледа си към папката на художника, където имаше скици и започнати картини. Сети се за своята работна маса, където нямаше нито една нота написана от него, а само партитури на нови и нови пиеси, които трябваше да разучи с оркестъра. Помисли си за многото скици на непознати глави на случайни туристи, в които художникът погубваше таланта си, даден му от бога.

Когато следваше, беше убеден, че ще стане композитор. Имаше амбициите да твори. И нищо. Милиони изсвирени с оркестъра ноти и нито една написана своя нота.

Плати кафетата, раздели се с художника и отиде в апартамента си. Погледна компютъра, който използваше само от време на време.

Включи го.

И попадна в Мрежата, където всеки имаше възможност да слезе на по-долно или се качи на по-високо ниво, където се социализираше и беше самотен, но обграден от много виртуални приятели. Където хубавото беше недостъпно, но боготворено, а лошото не съществуваше. Където се говореше на някакъв английски език, който той не разбираше.

Сети се как може да композира днес в този забързан и луд свят. Да твори, използвайки големия оркестър на виртуалните музиканти от целия интернетен свят.

С изминалите години хоризонтът се снишаваше. Точно, както е при залеза на слънцето. Ниското небе не позволяваше да се виждат спомените, които избледняваха почти до изчезване.

Единствено оставаха чувствата, това, което може би е било — студенина, топлина, радост и тъга, скръб или щастие.

Избра интернетния оркестър, мащабен, отворен и безкраен. Избра музиката на нета, нарече я Музика Нуова.

Подобно на Астор Пиацола — си мислеше трескаво в нощта, докато упорито изучаваше дебрите на електронните звуци, които очарован откриваше в сървърите. Пиацола в Аржентина, още преди много години, свири на бандонеона си танго. Аржентинското танго — тъжно, страстно, неповторимо, изживяно, истинско и дълбоко.

Години наред свири на милонги — аржентинските забави, в които участват съвсем непознати хора и чрез танца си показват своето отношение към света.

На Пиацола не му стига тъжното и родено от имигрантите в Аржентина танго. И измисля и изпълнява Танго Нуово — новото танго с чисто аржентински корени, създадено по правилата на класическата музика. С много интересни хармонии, виртуозни инструментации, с едно съвсем ново и модерно звучене. Това му носи огромни успехи и много почитатели по света, които с него откриват тангото като структура. Създава му, разбира се и много неприятели. И то главно сред изпълнителите на обикновеното аржентинско танго, които, уплашени за своето съществуване, дори се опитват да застрелят най-добрия между тях, новаторът и учителят Пиацола.

И тогава, в този най-важен за него момент, когато по-необходима за него е подкрепата и моралната помощ на някого, като втори бандонеонист към Пиацола се присъединява легендарният Оскар Рубинщайн, емигрант от Полша. Двамата заедно изпълняват и усъвършенстват виртуозното Танго Нуово, напук на всички стари изпълнители. За разлика от традиционното танго, от тангото само за препитание, Танго Нуово е изкуство.

Като диригент Оскар чувстваше огромния заряд на тази нова музика. И философски така я разбираше — край на скиците за дребни пари по Монмартър, които прави художникът. Създаваме качествено изкуство, още утре ще кажа това на даровития художник от площад Тертр. Аз ще правя Музика Нуова, арт Нуово, показваме себе си, нямаме време...

Най-после ще измислям нова класика, нов стил на любимата ми класическа музика. Няма да е Моцарт (гениален, но не е разполагал с интернет). В своята класика ще отразявам новото време — с нета, с новите звуци, с новата реалност, в която живеем. Хубава или лоша, но тя е единствената наша реалност, единственият наш стил на живот, с много гигабайти и още повече емотикони, това сме ние, приятелите на марсианците от ЕМО!

Оскар си взе няколко дни отпуск, които прекарваше пред компютъра. Всеки следобед изчакаше с нетърпение Оксана. Щом я видеше, вече не беше мълчаливият и сериозен диригент. На листче грижливо записваше информацията за начините на изтегляне на звуците, за работа с отдалечени сървъри, за синтезиране на нови звуци. Оксана с усмивка му обясняваше (в началото ѝ беше смешно) — не можеше да си представи, че някой не знае нищо по тази тема и едва сега прохожда в нета. После ѝ стана интересно, така можеше да ползва знанията си на бакалавър — кафетата и сокчетата в заведението едва ли изискваха нейните кибернетични модели. Когато Оскар навлезе съвсем навътре в новите технологии, когато тя изслуша първите му композиции по уредбата в кафенето, Оксана реши да му покаже и социалните мрежи и програмите за чат.

Тези нови знания напълно очароваха Оскар. Мрежата го погълна така, както рибарската мрежа хваща рибата в морето.

Всъщност, освен новите си изразни средства, освен новите произведения на композитора Оскар, мрежата му даде и това, което най-много искаше — нов оркестър от много и непознати, запалени като него музиканти, творци на Музика Нуова.

[1] „Емо“ — стил в пънк хардкор музиката, характерен с изповеднически текстове. ↑

[2] *Quelle belle tete* — каква хубава глава (фр.) ↑

CYBER КЛАСИКА NUOVA

Оксана замислено пушеше в ъгъла на кафенето. Наистина е трудно да измисли каква да е новата татуировка, която искаше да си направи. Драконът на гърба ѝ започваше малко под лопатките. Извиваше се отляво нагоре и неговите разтворени челюсти свършваха малко под дясното ѝ рамо. Не беше страшен, напротив, това беше един мил китайски дракон. Избра си го като протест, като символ не само на нейната млада женственост (беше на около 21 години), а и за да я закриля. Да я пази от хора като pick Амон Ра или като pick Гупи, а най-вече от досадния и деспотичен pick Омикрон, който имаше антифеминистични изказвания и много я дразнеше.

„Жената трябва да е леко гузна и с неясно чувство за вина“ — пишеше със сарказъм в чата той.

Това я вбесяваше, в началото почти разплакана тя напускаше чата, и тръшваше вратата (т.е. изключваше компютъра), но постепенно се научи да се бори с подобни врагове от интернетния ефир.

Тя излъчваше сигнали. Почти както в реалността, в интернетното пространство тя излъчваше секс, неприязън, желание и неохота, омраза и любов.

Гледаше ги изкосо, с поглед, трениран с часове пред огледалото. Знаеше, че в профил, ето така — с леко отворената уста и с премрежения поглед (стил спящият дракон), брадата надолу — е наистина секси, излъчва желание и обещава невероятни преживелици. Можеше и да отвори широко очи и да потрепери с устни, сигнал: „ела да ме спасиш!“. Имаше в репертоара си и: „стой си на мястото“, „легни“, „чакай да видя кой си“ и много други. Най-важните сигнали са за авантюра, за мирис на мускус, за похот, за желание. Всичко това тя правеше с бързите си пръсти по клавиатурата и с виртуалните буквички, които редеше на екрана.

В чатовете се превърна в звезда. Не излизаше с дни от полутъмната стаичка в Монмартър, където живееше под наем срещу родната си къща.

Оксана беше изключително доволна от това, че можеше поне да гледа малката и романтична къщичка до площада Тертр, където бе живяла с родителите си няколко години като дете (нямаше спомен от детството си, но тогава поне живееха заедно). Освен къщичката виждаше и покривите на целия романтичен хълм, а църквичката и атмосферата около нея бяха на няколко метра от входната врата.

Това, разбира се, нямаше никакво значение за живота ѝ, който беше напълно стереотипен след получаването на бакалавърската титла.

Ставаше (не може да се каже ставаше, защото тя почти не лягаше, но вдигаше се от леглото) някъде към десет часа, в единадесет вече беше пред компютъра, за да види кои от среднощните чатеци познати, любовници, неприятели или приятели, досадници или приятелки, са останали в мрежата на закуска или на обяд. Старателно разглеждаше всички съобщения в Tweeter, Facebook, e-mail-ите и смартфона си iPhone.

После, по обед, излизаше навън и минаваше около църквата, по тясната уличка и след около десетина метра влизаше в кафенето. Справяше се добре с работата си — и как ли пък не. Елементарно усилие беше запомнянето на всякакви поръчки на туристите за обучената ѝ да прави кибернетични модели памет. Доволни бяха от нея, и я харесваха заради екзотичния ѝ вид.

На работа ходеше с тесни черни панталони, които започваха малко над глезените и завършваха на хълбока. Оттам се виждаше част от тялото на татуираната змия, чиято опашка почваше от слабините, а главата ѝ се впиваше в пъпа, по-скоро в пиърсинга на пъпа. Над главата на змията имаше черна фланелка, без презрамки, в дясната си част на рамената беше смъкната — за да се вижда главата на татуирания дракон. Туристите я снимаха, шепнейки, а Оксана, когато забележеше това, обръщаше обръснатата си наполовина глава на другата страна и сочно ги псуваше, тихо и напористо, но незлобиво. Отиваше при тях и с усмивка им казваше Merde!, а туристите, неразбиращи френски език се смееха, като си мислеха, че ѝ е приятно.

Работният ѝ ден приключваше около полунощ, след което тя уморено прибираше бакшиша, поделен между нея и русата украинка, с която работеха, заключваше кафенето и след десетина метра зад църквата отключваше стаята си.

Преди да влезе в банята за единственото удоволствие за деня — вана с музика в слушалките от айфона, тя пускаше компютъра в стаята.

След като излезеше от ваната, цялата омотана в черен пешкир на сиви райета или наметната с черната си хавлия, Оксана влизаше в чата, в социалните мрежи или в дискусиите по нета, и така до зазоряване.

Изживяваше сексуални приключения (nick Педро беше много добър), сексуална възбуда (nick Сам), интелектуални спорове, почти научни дискусии на тема кибернетика (nick Брейн), влюбваше се и се любеше с часове с непознати (nicks Перо, Гаро and Крезо) или напускаше със сълзи любовното приключение (nick Олаф), с приятелки обсъждаха поредния любовник от нета или скубеха виртуалните си коси над загубата му, или се намразваха и ревнуваха (nick Марта) заради похожденията на поредния интернетен мачо (nick Тодо).

В последно време направи връзка с всички от нета, които имаха модерните айфони, така че прегледът на съобщенията и електронната поща ставаше по-бързо.

— Айфони от всички страни, съединявайте се! — мрачно процеждаше в събота диригентът Оскар и се смееше.

У него Оксана забелязваше нови неща. Беше ѝ симпатичен с неговите забележки и смешки и с неохотата си да научи поне малко от новите технологии. С часове слушаше в захлас разказите му за отделни периоди от неговия живот. От него разбра какво е класическа музика, кои са Моцарт, Бах и Дебюси, за да може после да ги намери в Google и да ги подреди в базата данни Oracle в главата си.

Напоследък Оскар всеки ден я подпитваше кое как да направи на компютъра, като даже започна и да композира на него. Творбите му много не ѝ харесваха, защото освен пънк, артрок, техно и хардкор, не слушаше друга музика, а за класиката знаеше само от приказките на диригента. Сега му показваше не само елементарни компютърни неща — работа със звуци, сваляния на програми, зареждане на драйвери — а го запозна и с новите социални мрежи, както и програмите за чат. Забелязваше у него интерес и пламъчета в очите. Това я радваше, защото всъщност Оскар беше единственият реален човек, с когото тя говореше, на когото вярваше и на когото казваше всичко. Всичко от миналото — за родителите, за следването, за омразата ѝ към глобалистите, които не ѝ дават работа, за досадниците, с които вечер

излиза, за неприятните Гонзо, Гупи и Омикрон, които смуцват погледа ѝ към света и естетиката в комуникацията по интернет.

Оплетена в мрежата, тя даже и не забелязваше факта, че тези хора са само никове и съществуват само в ефира. Унесена в разказите, тя не съобщаваше тази подробност на Оскар. Не считаше за необходимо да му обяснява, че всичките тези нейни желания, успехи и неуспехи, терзания и радости, съществуват само в нереалния интернетен свят.

Само с него искрено споделяше всичко всяка събота, двамата пушеха дълго и/или дълбокомислено мълчаха.

— Ако бях на твоята възраст, Оксана, щях да съм с теб... Ако бях на твое място пък, щях да се омъжа за мен... Ама сега, как да стане — живея един етаж над кафенето, аз — стар класик, а ти — марсианка от ЕМО... — обикновено ѝ казваше Оскар, взимаше си вестника и се качваше горе в апартамента си.

Оксана продължаваше да пуши. Използваше, че в събота сутрин имаше по-малко туристи, което я караше да взима и съботната сутрешна смяна и да изкара целия си уикенд в кафенето. Нямахше къде да ходи, а ѝ трябваша и средства, все пак. За нова графична карта за компютъра, за обновяване на софтуера за чат и за камерка, за нова татуировка, която дълго обмисляше. Малко над обръснатата ѝ коса и над шията. Под дясното ухо, точно над главата на дракона... нещо да подхожда на него и на змията... ама какво да е то...

Тази неделя Оксана влезе в стаята си по-рано от обикновено. Беше празник и собственикът реши да затвори кафенето по-рано. Тя пусна компютъра като всеки ден, съблече се и се погледна в огледалото.

„Не съм била още с никого — прошепна — кога ли ще почувствам ласките на някой истински мъж, а не само нереални думи и интернетни въздишки“ — тихо въздъхна тя. Гола отиде до банята, където пусна водата, за да напълни ваната. Обичаше да остава сама със себе си в топлата вана с многото пяна и вода. Обичаше ласките с тялото си, под звуците на музиката в слушалките. Често обаче изпадаше в несигурност и без никой от нейните интернетни познати да разбере, си поплакваше във ваната.

Мечтаеше да не е в банята, в тази вана, мечтаеше да е на морето. Където никога не беше ходила, но знаеше, че ще ѝ хареса. Искаше да е на брега на морето, да слуша музиката на вълните и да ходи по брега с някого, наистина с някого, който да я прегърне истински, да открие ухото ѝ от неизбръснатата част на косите и нежно да ѝ шепне. Да легнат на пясъка до скалите и да се любят цяла нощ. Сутринта да слушат музика в някое кафене и да се държат за ръцете.

Представяше си всичко това, нежно пипаше зърната на гърдите си и въздишаше.

„Аз съм абсолютна гола вода, знам какъв е новият ми nick“ — блесна в съзнанието ѝ, мигом стана от ваната и гола отиде до компютъра.

Влезе в най-лесния и достъпен чат за запознанства и написа:

... nick: СОДА.

... Description: 31-годишна, кестенява, дълга коса, черни очи, висше образование, 160 см, 55 кг, обичам музика, искам да съм на морето с някого и да слушам вълните.

Погледна се в огледалото. Пяната се беше задържала около главата на змията, която надничаше под нея и почти беше ухапала пиърсинга на пъпа. Обърна се и видя в огледалото дракона, който пълзеше към дясното ѝ ухо. Наведе погледа си надолу и видя локвата, която се беше образувала около краката ѝ. Засмя се: „Ами аз наистина съм гола вода, даже не и СОДА!!“

Беше неделя, вечерта, целият Париж празнуваше.

Айфеловата кула беше завзета от тълпи туристи. Ордите от туристи, преминали преди това през площад Тертр, имаха хубави глави, много от тях набързо скицирани от художника на площада. Сега те се катереха възхитени по спорното метално постижение на инженер Айфел и щракаха напосоки Париж отвисоко. Това бяха огромни маси от хора, всички щастливи, богати, здрави и усмихнати.

В малката стаичка на Монмартър nick СОДА се доближи до компютъра. След ваната се беше наметнала с черната си хавлия. Изтрила беше сълзите, бликнали малко преди това, когато възбуждаше тялото си.

Сама, целият живот сама. Умна. Образована. Готова да работи за цялото човечество, за всички, да направи чудеса със знанията си в областта, която обичаше.

Но сама, в кафенето, без истинска работа и без бъдеще.

Сълзите бликнаха от само себе си. Рядко се самосъжаляваше, но сега тя не успя да ги спре. Капеха по хубавото ѝ лице и се стичаха по тялото ѝ. Чак до главата на змията, татуирана до пъпа ѝ, която жадно ги поглъщаше.

Машинално хвърли поглед към монитора.

Имаше съобщение:

... СОДА, искаш ли към себе си едно УИСКИ? ☺ ☺ ... nick: УИСКИ.

... Description: 35 години, черна коса, 180 см, 80 кг, няколко висши, пиша класическа музика, искам да съм на морето с някого и заедно да слушаме музика.

Оксана се усмихна и написа:

... УИСКИ, уискито винаги се пие със СОДА! ☺

Помисли си: колко хубаво си написах, че съм на повечко години, по чатовете на двайсетгодишните се лепят много млади и буйни, а и аз винаги си казвах, че трийсетгодишните са вече много стари. Трябваше нещо да променя и дано сега се получи!

Париж празнуваше тази вечер. Оскар лениво се разходи из града, който беше празнично настроен. Оскар машинално регистрираше тоновете на духовата музика, която свиреше военни маршове на Марсовите полета. Бяха точни тоновете, разбира се, но като музика не го вълнуваше. Поне да бяха подкарали някой Щраус с тъпите му полки и маршове, а те свирят с такова старание военни и непознати маршове. Жалко за труда, но свирят точно, мислеше си Оскар и блуждаеше с поглед по тълпите от хора.

Беше леко уморен, може би много информация му се събра наведнъж. На стари години, казваше си, на стари години всеки може да стане за резил, никога не е късно — смееше се на себе си с музикантските шегки, които знаеше.

Хвана се за идеята да прави музика по нов начин, което само по себе си не го затрудняваше. В себе си винаги имаше много музика, която чуваше и искаше да сътвори. Но през всичките тези години имаше много работа и не успяваше да напише намисленото. И ето че някак си сега достигна до тази необходимост — да помисли най-после

за това, което трябваше да остави след себе си, за това, което дължеше на музиката и на тези след себе си.

Трябваше да пише, да пише музика. От много по-рано, но унесен в делничните грижи, семейство, работа, деца, забрави за себе си и дълга си. Всеки е тук за нещо, а който може да даде от себе си повече, е длъжен да го направи. Затова е и талантът, това е кармата на талантливите — да оставят нещо след себе си, което да се запише в акашата и което да издърпа някой ден другите, по-малко талантливите, нагоре и напред. Това разбра Оскар след многото години, прекарани в музика, но не негова.

Чувстваше се млад. Изведнъж в себе си намери много сили, които по-рано като че ли не му достигаха. Сега не само работеше по цели нощи, но имаше и огромна енергия и желание да довърши музиката, която е започнал. Много му помогна Оксана, тя даже и не осъзнаваше колко много направи за него.

Всъщност Оскар беше ограничен както от обикновения живот, който водеше, така и от оркестъра, с който свиреше. Чак сега разбра, че иска нови инструменти, нови звуци, нови изпълнители. Тя му помогна с компютъра, за да научи и да разбере дълбините на електронните звуци и новите инструменти. Навлезе бързо в тях, така че произведенията, които започна да твори, имаха нов, съвсем непознат звук, форма и звучене. Нещо повече — Оскар не само написа огромна оратория за оркестър от електронни инструменти и хор. Оскар не само измисли и разви свой нов стил. Оскар поиска оркестърът му да се състои от хиляди и десетки хиляди инструменталисти и изпълнители по света.

Обсебен от идеята, Оскар заедно с Оксана проучи начините за комуникация по интернет. Оксана му показва различни системи за чат и за търсене на хора, така че към ежедневието на Оскар, освен музицирането, се добави и дълго седене пред компютърните чатове и социални мрежи. Търсеше музиканти, които да искат да свирят с него и в този стил, като постепенно достигна до идеята, която сега беше обсебила напълно съзнанието му.

Искаше да напише композиция, специално сътворена за хиляди инструменталисти. Искаше да разпрати на хиляди инструменталисти по света партитурите и щимовете за инструментите им. Виждаше всичко това като огромен световен оркестър от електронни и нови

инструменти с хора, които наистина искат да правят нещо друго, нещо ново и непознато.

По нета и в социалните мрежи тези хора някога, всички заедно, през целия ден да свирят новите композиции. Оркестър от виртуални музиканти, които в един ден, всички заедно, да направят тази Музика Нуова. Заедно през компютърните мрежи. Целият свят да зазвучи, обхванат от компютърната музика Нуова. Цялата мрежа на света да се запълни с тонове и красота. Усилено работеше в тази посока, вече беше намерил и сродни души, които искаха да участват. Направиха много репетиции в системите за комуникация и в социалните мрежи, но имаше още какво много да се желае.

Сега се разхождаше уморен и на площад Трокадеро видя тълпа от непознати, които отиваха на терасата, от която се виждаше Айфеловата кула. В чантата си всеки носеше чифт обувки, грижливо ги обуваше и чакаше на масите.

Оскар приседна в очакване какво ще стане.

На подиума се появи възрастен човек с бандонеон.

„Оскар Рубинщайн!“ — ахна диригентът. Легендарният бандонеонист е тук и ще свири!

Рубинщайн кимна и засвири „Либертанго“ на Астор Пиацола.

Тангото на свободата.

Танго Нуово се налага като нов стил танго в Аржентина и Пиацола написва и изпълнява „Либертанго“. Когато диктатурата в Аржентина си отива, Астор и Оскар изпълняват „Либертанго“ — победата на свободата, на демокрацията, на освободения човешки дух!

Оскар възхитено гледаше как хората преживяват и танцуват тангото в тази грандиозна милонга пред Айфеловата кула под звуците на бандонеона на Рубинщайн. Леко привели глави или страстно прегърнати, или допрели глави в очакване. Париж се спря, въздухът стоеше, даже и клаксоните на колите не дразнеха слуха на абсолютиста Оскар. Слушаше дълбоките тонове на тангото, излизащо от фините пръсти на възрастния вече Рубинщайн.

Искам да не съм сам. Искам да съм млад, за да имам време да постигна мечтите си, да напиша цялата музика, която имам в главата си. Музика Нуова трябва да съществува, трябва веднага да я напиша.

Оскар бързо стана, премина през танцуващите двойки в милонгата. Качи се на метрото, после пеша догоре, до апартамента на

Монмартър.

Пусна компютъра. Добре, че Оксана ми показва как да се справям с него, си помисли. Харесваше я и наистина си мислеше, че ако беше по-млад, сигурно щяха да са заедно, чувстваше я, разбираше я, а и тя него.

Влезе в чата, където искаше да потърси още музиканти за проекта.

Видя, че има нови посетители, един nick му направи впечатление.

От пръв поглед хареса профила му: искам да слушам музика, nick СОДА.

Усмихна се и си направи веднага nick УИСКИ.

Написа: nick: УИСКИ.

... СОДА, искаш ли към себе си едно УИСКИ? ☺

Стана му малко неудобно, че вече е толкова възрастен и се занимава с такива неща. Но колко пъти вече му казваше Оксана — Оскаре, защо не си по-млад? Освен това, той се чувстваше млад, само хардуерът на тялото нещо се е поизхабил, но софтуерът в главата му, както би казала Оксана, си е нов.

Затова дописа:

... Description: 35 години, черна коса, 180 см, 80 кг, пиша класическа музика, искам да съм на морето с някого и заедно да слушаме музика.

Оскар беше на компютъра по цели дни. Вече не само пишеше музика и не само събираше музиканти за виртуалния си проект.

Точно в полунощ, на екрана на компютъра в програмата скайп, се показваше nick СОДА.

Говореха по цели нощи.

Оксана, както винаги, седеше пред компютъра по цели дни и нощи.

Вече всяка вечер, точно в полунощ след кафенето (ох, по-бързо да мине смяната), се изкъпваше (хайде по-бързо — имам среща с Уиски!)

УИСКИ: СОДА, здравей, как мина денят?

СОДА: УИСКИ, мислех през цялото време за теб. Искам да сме заедно на море, да слушаме вълните и да чуваме музика.

УИСКИ: Заминаваме, мога да тръгна всеки ден, готов съм с оркестрацията и ще ти покажа какво пиша.

СОДА: Но аз съм на работа, която не ми е по вкуса, нито пък искам да я работя.

УИСКИ: СОДА, и аз съм така, правя каквото трябва, а не каквото искам, а аз искам само да свиря и да композирам.

СОДА: УИСКИ, идвам с теб, където и да е!

УИСКИ: Заминаваме на море.

Оскар продължаваше да ходи в кафенето всеки ден и както винаги в събота поръчваше кафе и чакаше Оксана да му говори за новите си постижения. Намираще в нея промяна, поне във външния ѝ вид — пускаше си коса, вече не беше с обръсната от едната страна глава както по-рано.

Оскар не забелязваше малките промени в облеклото ѝ, но не можеше да не види, че вече не е с дрехи в черно. Носеше цветовете, които бяха любими на жена му. Облечена беше модерно и винаги с вкус. Даже забеляза, че е махнала пиърсинга от устната си.

Оксана също виждаше промени у Оскар. Както преди, така и сега, тя го харесваше. Вече не обръщаше внимание на възрастта му, струваше ѝ се, че са на една възраст, еднакво млади или еднакво стари. Говореха един през друг — за работата му, за инструментите, които използва в мрежата, за новите му музиканти. Оксана забелязваше, че е все по-уморен, отдаваше го на големия обем работа, който трябва да свърши диригентът всеки ден, до късно през нощта.

Оскар внимателно слушаше за новия приятел на Оксана — млад, интересен мъж, който най-после е завладял сърцето ѝ. „Затова се е променила“, радваше се той. Харесваше Оксана от първия ден, в който я видя, но след връзката си с младата арфистка не допускаше чувства. Радваше се, че умната и красива сервитьорка Оксана най-после е намерила мъжа на живота си и говори непрекъснато за него.

Оскар беше влюбен в своята нощна позната от чата, nick СОДА. Вчера вечерта се уговориха да отидат заедно на море. Там ще се

опознаят по-добре, си мислеше Оскар, малко притеснен от възрастта, която беше посочил в профила си. Не искаше да заблуждава нощната си приятелка, но все му се струваше, че възрастта му може да е пречка. Когато заговори на тая тема по време на полунощната си среща, СОДА го успокои, че възрастта за нея няма никакво значение. Търсеше човек, с когото да се разбира и когото да обича, не търсеше млад манекен или познанство за една нощ.

Оскар нетърпеливо седна пред компютъра и написа няколко писма. Едното към управата на оркестъра, където сухо им съобщаваше, че си взима неплатен отпуск.

Другото към жена си, в което написа откровеното си мнение за тенора, с когото избяга, за нейните хубави очи, заради които се запозна с нея в консерваторията, за първото им море — там до скалите, за вечно изгорелите ѝ филийки с яйца за закуска, които не обичаше, но никога не ѝ беше казал.

На децата си написа къде ще са парите от продадения апартамент. А преди да ги получат — да се оправят сами, мислеше си. Дописа, че условието, за да получат парите, е да си стъпят самостоятелно на краката.

Взе купчина нотни листа, старателно записа всички тонове, които чуваше в нощта през отворения прозорец. Написани като ноти и разписани в акорди не изглеждаха така зле. Даже и интересно ще се получи, ето виж, тук започват тимпаните, към тях се прибавят в унисон тромпетите, ама стакато — ми бемол, ми бемол, си бемол, си бемол. А сега отгоре гласовете — в кварта, под тях челите държат дълги тонове, през целия такт, а отгоре флейтите, ама каденца леки и бързи, виж колко хубаво звучи! Като Реквиема на гения Моцарт!

Оскар се усмихна, почувства леко гъделичкане в тила, косата му настръхна. Това чувство беше точно такова, когато като млад реши да учи музика веднага след като чу Реквиема на Моцарт. Космите на ръката му бяха настръхнали и една сила го накара да преодолее всички изпити и конкурси.

Внимателно загаси лампите и затвори прозореца, после се замисли и го отвори отново — улицата задължително трябваше да влиза в тоя апартамент.

Запъти се към недалечната гара с малка чанта и голям свитък празни нотни листа. Знаеше, че ще намери местенцето до скалите на

морския бряг, където ходеха през студентските години с жена си.

„Отивам до скалите, на морето. Ще гледам залеза и ще те чакам, Оксана. Там съм млад“, написа Оскар на бележка, откъсната от нотния лист, когато мина покрай смълчалото се и празно през нощта кафене.

После се сети и добави:

„PS. Поръчвам две уискита със сода! ☺ Обичам те! УИСКИ.“

Бързаше да стигне нощния влак, затова не успя да види, нито да вземе листчето пхнато под вратата на апартамента му.

„Оскаре, обичам те! Заминавам за морето и ще те чакам там, до скалите, на залез-слънце, въпреки че си падам по изгрева! СОДА.

PS. Татуирах под дясното си ухо едно малко слънце, казвам му Оскар ☺“

ДА ИЗПРАТИШ ЗАЛЕЗА, ДА ПОСРЕЩНЕШ ИЗГРЕВА

Слънцето вече не пареше толкова, не можеше и да пари вечно в този октомврийски ден. Сега е моето време да се поразходя и да си направя своята следобедна гимнастика: две обиколки по плажа: едно, две. После евентуално сто метра плуване: едно, две, и най-накрая малка водка: едно, две, три, четири, пет. След водката следва ободрителен сън, а след него — сутрешната ми гимнастика: отворете клепачите и мигайте: едно, две. Засмях се и загасих цигарата си в перилото на балкона.

Понечих да хвърля фаса долу на пясъка, но се сетих за нашата разпоредителка в театъра — „еко-био“ жена (сигурно от партията на зелените), която на всяка репетиция гасеше цигарите ми в салона и забраняваше да ги мятam по навик от балкона на театъра. Затова внимателно прибрах цигарата и я сложих в пепелника. Убеден съм, че после чистачката изхвърля съдържанието на целия пепелник през балкона на пясъка, хм-м-м — набързо спретнах развитие на действието в негативна посока.

Излязох от хотела и пред себе си видях замислената фигура на стареца с шлифера, костюма и кутията, приличаща отблизо на калъф за акордеон.

Мигом съжалих, че не съм си взел фотоапарата, много беше екзотичен и интересен.

— Добър ден, здравейте — отидох към него и подех разговор.

Обърна се и се усмихна.

— А-а-а, добър ден, как сте?

Не го познавах, затова ме учуди въпроса му.

— Ами как да ви кажа, би трябвало да съм добре, но не знам какво значи да съм добре. Пари нямам, разведен съм, децата избягаха, любовницата не ме уважава много-много, отгоре на всичко съм режисьор, нервирам се лесно, пуша и се карам с актьори, критици и със себе си... — почнах малко да преувеличавам наужким, за да бъде малко по-весело и несериозно.

— Ами значи сте добре — усмихна се старецът — ако не сте така, няма да сте режисьор. Ако всичко е наред, няма да имате импулс да творите. Музата е състояние на щастие или депресия, нещо, което те изкарва от равновесие в ежедневния сив живот. Не е само вдъхновение, а чувството на щастие, любов или ненавист, и това също е муза.

Малко се отдръпнах. Не очаквах този следобед в това затънтено крайче на брега да говорим на такива теми с непознат възрастен човек. Погледнах го с уважение.

— Явно сте от бранша, извинявайте, но не ви познавам. Аз съм Оскар, режисьор в театъра на малките форми, авангардист.

— И аз съм Оскар — широко се усмихна старецът. — Това му казвам съвпадение, на плажа на морето, в градче, където идвам за пръв път, да срещна съименник! А знаете ли, че Оскар е слънцето? На слънцето Смарагдовите хора казват Оскар — стана сериозен дядото.

— Кои хора? — недоумях.

— Смарагдовите. Принцесата им е Оксана, нали Оксанче? — погледна напред дядото.

Проследих погледа му. Отпред нямаше никого. Топличко беше днес, сигурно е слънчасал, помислих си.

— Каква е тази кутия? — полюбопитствах аз. — Прилича ми на акордеон?

— Близко сте, това е бандонеон, акордеон с копчета.

— Значи сте музикант?

— Какво значи да си музикант? Аз само мисля по друг начин, мисля с музика, говоря с тонове, излиза музика, другояче мисля, не като другите, ако ме разбирате какво искам да кажа.

Напълно го разбиха, и аз мислех по друг начин, но няха щастието да си постигна всичко сам, с един инструмент само, а ми трябваха групи от хора, за да покажа мислите си. И тези хора бяха актьори, музиканти, директори, разпоредителки, финансисти, сценаристи, художници, гардеробиерки, осветители, сценични, шофьори и куп други колеги, с които губех толкова време, че накрая забравях какво искам да кажа. За да ме изядат накрая критиците, помислих си огорчен, но казах:

— Оксана е принцесата на Смарагдовите хора, така ли?

— Да, така ми каза тя, нали малката? — погледна пак напред.

Веднага си помислих: „Lucy on the Sky of Diamants“ — Джон Ленън, едно от любимите ми парчета. Днес е 9 октомври, рожденият ден на Джон. Песента за малкото момиченце, което живее в света на ярките отражения в небето, пълно с диаманти. Парчето, за което обвиниха Джон, че съкращението на заглавието е LSD, причина за многото психеделични „пътувания“ на хипитата от миналия век. При това нежната душа Джон, с опаковката на бунтар, изобщо не си е и помислил за наркотика, а просто е написал песен по заглавието на рисунка на сина си. Ама дали е така?

Поотърсих се, за да изгоня от мислите моя кумир Джон, и да се върна в действителността.

Картинно ми е мисленето, режисьорско, какво да правя...

— Още едно съвпадение, Оксана се казва жена ми, бившата ми вече съпруга — замислено му казах.

— Така ли? А моята голяма любов, една и единствена, и тя беше Оксана — изумено ме погледна дядото.

Клекнах. Защо ли не си взех цигарите, а слушам някаква еко-биозелена разпоредителка да ми говори за вредата от пушенето. А сърцето, тупането на сърцето и вълните в главата? Тези асоциации, които може да ми докарат и инфаркт, веднага, тука и сега, това не е ли вредно? Как такива съвпадения, какво става тука?

— Момент, момент сега, аз си мисля, че мисля бързо, но това ми идва малко в повече, все пак съм на почивка и може би не съм във форма — казах. — Значи: жена ви и единствената ви любов е Оксана, жена ми е Оксана, вие сте Оскар, и аз съм Оскар, а кое е малкото момиченце, къде е то?

Подозирах го, че може би на рождения ден на Джон Ленън, в чест на големия хит „Lucy on the Sky of Diamants“, малко е смръкнал от халюцигена, за да опровергае или потвърди версията за заглавието на песента? Но ми изглеждаше възрастен и доста сериозен господин за такива младежки неща, които и аз даже вече отдавна не правех.

— Уморихте ли се? Никога не съм клякал, никога не съм и сядал, винаги вървя напред, иначе ме болят краката и душата — започна да мъдрее старецът. — Да повървим, искате ли?

Засрамен станах и тръгнах до него. Понечих да му помогна с кутията, но той вежливо отклони ръката ми.

— По-добре хванете ръката на Оксана — ми каза — И не я изпускате, дръжте я здраво — загрижено ме предупреди. — Аз ще мина от другата страна и ще я хвана за другата ръка, а вие ѝ дръжте куклата.

Май си е сръбнал или наистина е слънчасал, помислих си.

Ама нали мисли другояче, исках да му угодя, затова внимателно го заобиколих и минах на половин метър от него — все едно че по средата ни имаше малко момиченце. Взех въображаемата кукла с другата ръка и протегнах надолу ръка — да стисна в нея ръката на малкото момиченце Оксана помежду ни. Оскар от другата страна също ѝ подаде ръка.

— Ето, това е вече друго нещо — каза, — двете слънчица, двамата Оскара заедно с принцесата на Смарагдовите хора Оксана вървят към скалата. Нали знаете, че зад скалата са Смарагдовите?

— По тази скала не може да се мине, никой не се е качвал на нея, а аз пък изобщо няма и да посмея — казах иронично, убеден, че си прави майтап.

— Затова не сте щастлив — въздъхна възрастният Оскар. — Не искате да се качите на скалата на Смарагдовите хора. Оксижен е кислород, оттам и името Оксана. За да бъдете щастлив, винаги ви трябват слънце и кислород.

Оскар и Оксана.

Хората на плажа изумено гледаха към двамата възрастни и унесени в разговор мъже. Единият носеше кутия, може би от някакъв музикален инструмент, другият вървеше на половин метър от него, в крак, доста бавно, и държаха ръцете си надолу. Говореха много разпалено.

Заглеждаха ги не само поради неподходящия им за морето и този час на деня външен вид. Единият беше с шлифер, с костюм и бяла, красива и къдрава, дълга за възрастта му коса. Бялата му риза, закопчана догоре, завършваше с интересна вратовръзка — смарагдово зелена, с оранжеви и златни слънца.

Другият мъж беше пълничък, с очила и къси панталони, задъхваше се и ходеше бавно. Който се обърнеше след тях, виждаше стъпките им по пясъка — стъпки, които морето веднага изтриваше.

Четири големи отпечатъка на стъпки от възрастни хора, а по средата между тях — стъпки на малко дете, което правеше по две крачки на всяка крачка на възрастните. Хората мислеха, че това е някакъв трик. Заглеждаха ги дълго, чудеха се къде ли е детето с малките стъпки.

После махваха с ръка и продължаваха по пътя си.

Кой знае какво са измислили тия циркаджии, си мислеха, сигурно тренират някакъв номер.

Сега двамата, заедно със стъпките на малкото дете помежду им, се спряха до скалите. Скалите в края на плажа, по които никой още не се беше качвал.

Към двойката се приближи една красива жена. По пътя си несприно слагаше горнището на банския си.

— Здравейте, видяхме се днес в капанчето на брега, помните ли? — усмихнато попита тя възрастния.

— Разбира се, вие рецитирате великолепно, актриса ли сте? — попита Рубинщайн и ме погледна многозначително.

— Да, но вече не играя, а особено като видя известни режисьори, направо се вцепенявам — ме погледна тя с усмивка.

— Хайде сега, моля ви се, известни, не сме известни, направо сме световни — пошегувах се.

— Вие свирите невероятно, с вас бих попяла с голямо удоволствие — каза Оксана.

— За мен ще е чест, с голяма радост ще свиря с вас, сега отивам при Смарагдовите хора.

Към нас се приближиха още двама мъже, единият с китара през рамо, а другият с цигулка.

— Свирили сме заедно, спомняте ли си? — казаха почти едновременно.

— Сигурно е било много отдавна, припомнете ми — каза възрастният. — А, сетих се, не свиряхме ли с вас на кораба в Норвегия? — се обърна към китариста.

— Точно така — отвърна с широка усмивка той. — Тогава имах голяма коса и...

— ... едва ви познах като се подстригахте!

— А мен помните ли ме, заедно свиряхме в метрото невероятните танга на Пиацола? — добави цигуларят.

— Толкова ме увлякохте с музиката си тогава, че останах цял месец в града, без да съм го планирал, само за да свирим заедно в метрото. Помня ви много добре, страхотна акустика имаше в метрото и всички ни слушаха в захлас, как няма да си спомня — подаде му ръка Рубинщайн.

— Господин Рубинщайн, не мога да повярвам, че ви виждам. Преди известно време ви видях на милонгата в Париж, а днес тук, това е невероятно — каза друг мъж, който се приближи до групата. Да ви се представя — диригент съм на Парижките филхармоници, понастоящем в дълга отпуска, защото най-после пиша музика!

— Радвам се много за вас, та ние вече станахме цял оркестър, да посвирим заедно, искате ли? Вие свирете тук, а ние отиваме нагоре по скалата, и ще свирим, биен? — усмихна се Оскар Рубинщайн.

Изкачвахме се нагоре.

Той внимателно държеше кутията с бандонеона, а с другата ръка виртуалното дете. И аз държах момиченцето за ръката.

По средата на скалата старецът ми каза:

— Аз съм дотук, сега с Оксана отиваме в царството на Смарагдовите, нали Оксана?

— А аз какво? Не мога да ви оставя, идвам с вас.

— За вас е рано — каза усмихнато и замечтано дядото. — Вървете, вървете нагоре по скалата.

Бях невероятно изненадан не само от ситуацията, а и от себе си — никога не съм мислил, че ще мога да се катеря по скали и камънаци.

Та нали пуша като комин? И с моята физическа подготовка...

Махнах на стареца, който зави към края на скалата вляво. Приседна и отвори кутията с бандонеона, постави го на единия си крак и започна.

Свиреше не той, а сърцето му.

Либертанго. Тангото на свободата. Танго Нуово. Тангото, разтърсило музикалния свят. Освобождаването на човека. Краят на диктатурата.

Свободното Танго Нуово.

Ла минор, си мажор, ре минор, ре минор, ла минор...

Под звуците на бандонеона се изкачвах по скалата.

Долу се събраха много хора, които ни гледаха.
Мъжът с китарата и този с цигулката се присъединиха, а Оксана запя:

*„Strange, I’ve seen that face before,
Seen him hanging ‘round my door...”*

Диригентът нямаше инструмент, затова взе два камъка и ритмично ги удряше. Въпреки че аржентинското танго се свири без ударни, помислих си, но тук, на плажа, този ритъм от камъните звучеше драматично и загадъчно.

Погледнах камъните, които диригентът държеше в ръка и с които ритмично почукваше. Бяха два огромни, зелено-сини смарагда. Погледнах към Оскар Рубинщайн. Той усмихнато ми кимна:

— Видяхте ли — провикна се — чудото става! Когато поискате. Всичко е от смарагди и за всичко това ви трябва една Оксана! Винаги да е с вас!

... Ла минор, си мажор, ре минор, ре минор, ла минор, сега фигурата, унисон басите с дясната ръка, сега солото, тадада-та-та, тадада-тата... после пак унисона, после фа диез минор, фа минор, колко тъжно, величествено и просто... като живота... като залеза... сега синкопа... тадата, тадата... и отново целия бандонеон до минор умален... фа минор... ла минор... ла минор... ла минор...

Вървях много, много бавно нагоре, хващах се за бурени и малки камъчета, които после се търкулваха в морето.

Чувах гласа на Оксана, която пееше.

Старецът и групата музиканти свиреха, а аз бавно се изкачвах. Не исках да гледам надолу, защото ме беше страх. Съжалявах не за цигарите, които забравих в хотела, а за това, че нямам удобни маратонки — бях със сандали, които сега ми пречеха.

Ще се обадя на Оксана, бившата ми жена, това ще е първото нещо, което ще направя. Ще ѝ кажа истината — обичах я, обичам я.

Все не ѝ го казвах, за да не ме напусне, не исках да съм смешен в очите ѝ. Беше продуцентка, работехме дълго заедно, имахме еднакъв вкус. Бяхме над тия неща — да си говорим за чувства. На всеки филм

или пиеса, които гледахме или поставяхме заедно, от сърце се надсмивахме над показните чувства, показани в тях. Като в сапунките.

Не съм ѝ го казвал, а после тя ме напусна. Сега ще ѝ го кажа — Оксана, обичам те!

... Сега фигурата, унисон басите с лявата и с дясната ръка мелодията, сега солото, тадада-та-та, тадада-та-та... после пак унисона... и пак отначало... ла минор... си мажор...

Освободих се от сандалите и ги изхлузих от краката си. Вече не виждах дядото, само чувах музиката му. Чувах аржентинското танго, преживяно и истинско.

Ще престана да пуша и ще попитам нашата еко-био-зелена разпоредителка защо така се грижи за мен. Понякога в погледа ѝ усещах истинска загриженост, даже не допусках вътрешно, че много мисля за нея. Сигурно е феминистка, след като се занимава с разни еко и вегетариански био зелени движения. Има червена коса и лунички, обикновено такива са моите героини, когато са феминистки, вегетарианки, макробиотички, или еколожки — с червени коси и лунички. Сигурно се казва Джинджър. Сигурно на опашката на касата в магазина винаги се тутка, несръчно вади и слага в чантата продуктите (био, без консерванти), обикновено връща някой продукт с изтекъл срок на годност. Чантата ѝ е голяма, винаги се отваря в неподходящ момент и всичко се изсипва на земята, тя несръчно се навежда да събира, опашката ръмжи, а аз ще ѝ помогна и после ще ѝ предложа био чай с едно орехче... феминистките и еко зелените вегетарианки макробиотички Джинджери имат ли си мъже?... Влюбват ли се?... Трябва да си го изгуглирам това... И аз говоря вече като тези съвременни осмокласничета, дигиталните и отнесени създания на бита.

Аз съм създаден по времето на битуването, на домашния бит и уют, после обичах бийта, музиката на Бийтълс и Ролинг Стоунс, а тия днешните саморасляци са създания на компютърния бит. Хм-м-м, хубава мисъл, ще трябва да си я запиша... я сега, още една крачка нагоре... Ла минор, си мажор, ре минор, ре минор, ла минор, сега фигурата...

Дрехите ми пречеха, затова се съблякох. Лесно беше да се съблека, имах само летни панталонки и фланелка, но изпотен от изкачването ми пречеха даже и те. За пръв път не се срамувах да съм

гол, винаги се тормозех от мисълта, че съм дебел, леко плешив и не дотам привлекателен за младите и по-възрастни колежки. Разбира се, компенсирах този комплекс с брилянтен ум, афоризми и обаяние, но страхът от голото ми тяло си остана. Сега не, сега не ми пукаше и аз се катерех гол нагоре, а и не ме интересуваше, че долу цяла една групичка хора ме гледат. Изкачвах се като че ли с часове, не чувах музиката на дядото, но я носех в главата си.

... Ла минор, си мажор, ре минор, ре минор, ла минор, сега фигурата, унисон басите с дясната ръка, сега солото, тадада-та-та, тададата-та... после пак унисона, после сол мажор... давай, Оскаре... свирѐ, Рубинщайне...

В късния следобед изпълзях съвсем на върха на скалата и щастливо се огледах.

Ще правя вече само такива постановки, които лично на мен ми харесват!

Край, край на критиците, ама пълен край на критиците, парите, търговията с мнения и компромиси, край! Ще дружа само с хората, които са приятели на моята постановка, няма да се изнервям да убеждавам никого за нищо, правя си моята постановка и който не е приятел на моето изкуство, просто за него нямам време! Ще паднат всички, или ще правим нещо като хората или няма смисъл, тук е толкова хубаво!

Бях близо до слънцето.

Оскар режисьорът, близо до слънцето Оскар.

Невероятното ми щастие и свобода от постигнатото, от голото ми тяло и от чистия въздух, който дишам, не бе помрачено от ръкомаханията на хората долу. Бяха много мънички и не ги чувах добре. Не мислех как ще се върна при тях — не можех и да си представя, че трябва отново да вървя по този път, но в обратна посока и надолу, страх ме беше.

Ще напиша в репетиционната на театъра, че ще ги водя за моя сметка в моя хотел, да усетят последните лъчи на залязващото слънце. Ще ги кача на скалата и ще им покажа принцесата на Смарагдовите хора, Оксана.

Точно в този момент се появи хеликоптер, който закръжа около мен и върха. От него се подаде глава в оранжева каска, усмихна се и ми махна.

Махнах му и се усмихнах.

Спусна се въже и човекът с оранжевата каска се пусна по него. Хеликоптерът се стремеше да остане на едно място, но поради вятъра човекът се люлееше около мен.

— Елате с мен, ще ви хвана, сега само се дръжте здраво на върха, ще ви хвана като спре вятъра — викаше ми той.

— Моля ви, аз не съм ви викал, не искам да ме сваляте — крещях му аз. — Идвайте с мен, хората отдолу ни извикаха, как ще слезете сам? — Тръгвайте, тръгвайте, не искам, ще се оправя сам! Оставам тука!

Мъжът махна нагоре към пилота и по въжето се прибра обратно в кабината, изкозирува ми на шега и се усмихна отново.

Хеликоптерът отлетя.

... Ла минор, си мажор, ре минор, ре минор, ла минор сега фигурата, сега солото, тадада-та-та, тадада-та-та... после пак унисона, после фа умален... ми мажор септа...

Слънцето цамбурна в морето, пак се омеси неговото оранжево с ултрамарина на водата.

Останах сам на върха. Искам да видя как ще изгрее утре слънцето.

РУБИН И СМАРАГД

Почувствувах леко подръпване по крака. Несмело погледнах надолу.

Първо видях сините слънчеви очила, които само след миг тя закачливо свали и ме погледна от упор. Нямаше зъби, предните зъбчета липсваха, но това не ѝ пречеше да ми се усмихне широко-широко и да ми се изплези.

Имаше син език.

Оскар в света на Смарагдовите хора на Оксана. Рубини в
смарагдите.

Момиченцето сериозно ме погледна, усмихна ми се отново и внимателно започна да брои и да посочва с показалеца мен и себе си, явно със съзнанието, че подготвя кой да започне следващата игра:

— Ooo,
маримаскумбаларискумбаларириуриучикчириануриюрюмам-бо!

Издание:

Автор: Емил Лазаров

Заглавие: Тангото на живота

Издание: първо

Издател: Издателски център ШАЛОМ

Град на издателя: София

Година на издаване: 2013

Тип: роман (не е указано)

Националност: българска

Печатница: Печатна база на БНТ

Коректор: Александър Матев

ISBN: 978-954-8200-33-2

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5945>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.